

KLEIN WONEN MAGAZINE

*Binnen bij
Wendy & Timothy
in Noordwijk*

*Tiny op heus
landgoed*

BUITENLEVEN

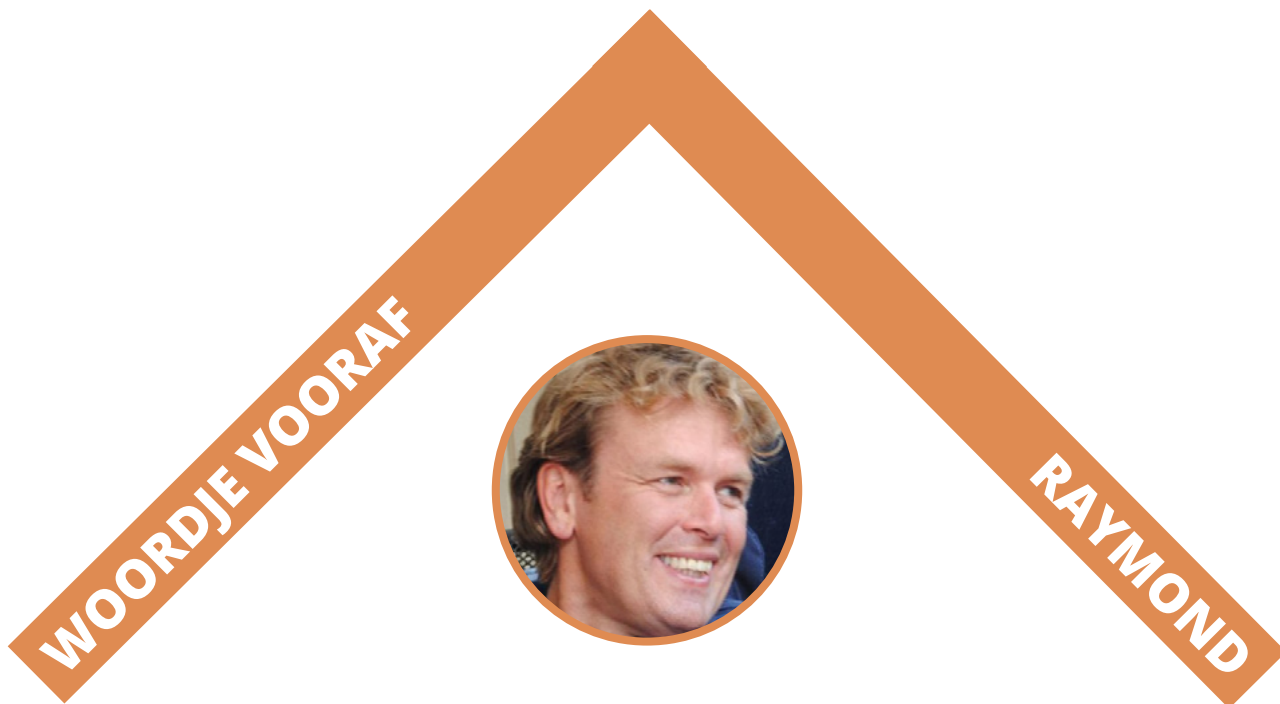
*Mick hecht meer
aan minder*

VAN LIFE

*Kraamkamer
klein wonen*

ALMERE

OMWENTELING

Volgevreten bekomen we van de kerstdagen 2017. Luiierend op de bank lezen we de laatste editie van het Amerikaanse Tiny House Magazine en dwalen weg in de verhalen over Amerikaanse droomhuisjes. Terug in de realiteit van de laatste dagen van het jaar vragen we ons lichtelijk verbaasd af: 'Waarom is er nog geen Nederlands magazine over kleine woningen?'. Geen idee! We googlen nog even voor de zekerheid. We treffen tal van publicaties aan over tiny houses in tijdschriften en kranten en lezen over het stijgend aantal eenpersoonshuishoudens, ouderen die kleiner willen wonen en een nieuwe generatie die liever ervaart dan krom wil liggen voor een hypotheek. Klein wonen is ook in ons koude kikkerlandje hot! We kijken elkaar aan met onze eigen journalistieke, fotografische en salesachtergronden in gedachten. Bijna tegelijk weten we het. Wij gaan Klein Wonen Magazine maken!

Enthousiast brainstormen we over de inhoud. Natuurlijk tiny houses, zoals we die ook uit de VS kennen en waarvan er in Nederland inmiddels ook al ruim 100 staan. Maar er zijn meer vormen van klein wonen. We maken een lijstje: micro-appartementen, woonboten, studentenwoningen, verplaatsbare huisjes, yurts, gesplitste woningen. Allemaal vormen van klein wonen. We noteren ook: buitenleven, zelfbouw, gezond leven en een kleinere voetafdruk op de aarde. Al deze onderwerpen komen aan bod in dit eerste nummer en we hopen er nog vele te mogen maken.

Aan items zullen we geen gebrek hebben, want het klein(er) wonen is volop in beweging in ons land. De pioniers inspireren steeds meer mensen, maar ook lokale overheden. De lijst met gemeenten, die plannen hebben voor projecten met kleine en tijdelijke woningen groeit met de week. Ook op het gebied van tiny houses is er een kentering. Ambtenaren raken hun vooroordelen kwijt en ervan doordrongen dat deze woonvorm niets te maken heeft met het beladen fenomeen woonwagenbewoners of recreatiewoningen. De groep beleidsmakers, die serieus wil kijken naar de klein wonen-behoefte van vele burgers, wordt groter en groter. De gemeente Alkmaar stond onlangs zelfs voor de rechter pal voor haar tiny house-inwoners tijdens een door het Hoogheemraadschap aangespannen procedure. Dat was wellicht het meest duidelijke signaal van de huidige omwenteling!

BOSMAN YOUR TINY HOUSE

YOUR TINY HOUSE

VOOR JOU GEBOUWD!

Van ontwerp tot realisatie

WWW.YOURTINYHOUSE.NL

INFO@YOURTINYHOUSE.NL

NU BESTELLEN! KLIK HIER

NIEUW!
e-book

KLEINER WONEN EN LEVEN: GEEN HYPE MAAR TREND

- WERELDWIJD UNIEKE PROJECTEN
- VAN TINY HOUSES TOT DRAAIENDE TUINKANTOORTJES
- VAN STROBLOKHUISJES TOT VERSCHOLEN BOOMHUTTEN
- MOOIE VERHALEN OVER BOUWWIJZE EN GEBRUIK
- PRACHTIG BEELDMATERIAAL EN VERHELDERENDE VIDEO'S

U kunt dit e-book bestellen op www.bouwtotaal.nl/slim-ruimtegebruik-2

20 voorbeelden met uitgebreide beschrijvingen, foto's en video's

SLIM RUIMTE- GEBRUIK 2

91

Brand zelf een duurzame gevel

Op zoek naar een beter leven

82

INHOUDELIJK

26

Wonen in een ei!

Interview

Tiny house-pionier **Marjolein Jonker** vertelt over haar rol als boegbeeld van de Tiny House Beweging in Nederland.

11

DOSSIER

Almere is de kraamkamer van het klein wonen. In een extra dik dossier aandacht voor de initiatieven in de vooruitstrevende polderstad.

40

EN VERDER

COLOFON En interactie	6
TINY THINGS	7
FOTO Hofjesgeest	9
MEDIA Tv stort zich op tiny houses	10
BINNEN BIJ Wendy & Timothy	19
BLOG Noortje	25
BLOG Marjolein	30
POLITIEK De kruistocht van Henk Leenders	31
APPEN met Frieda	33
KORT Nieuws	36
MARCEL VAN MIERLO Klein, kleiner, kleinst	37
WIM KROMWIJK Mantelzorgwoning in het groen	39
SOCIAL SMALL TALK	108

INTERVIEW Reimar von Meding	41
ACHTERGROND Experimenteel bouwen anno '86	45
BOUWEXPO Aanjaagmomentje woonwereld	47
KLEIN WONEN Op eigen kavel	49
SPACEBOXEN Goedkoop en kleurrijk	51
INTERVIEW Woonwethouder Tjeerd Herrema	53
PIONIER Hennie Tibben in de schijnwerpers	56
OOSTERWOLD Zelf maakbaar paradijs	57
BOLDERBUREN Stukje Zweden in de polder	58
TINY O Wonen in Almeerse groene oase	61
TINY HOUSE FARM Klein wonen rond eiland	63

BOEKEN Hollands tintje in <i>Nomadic Homes</i>	65
INTERVIEW Bouwblogger Marcel van Mierlo	67
BOEKEN Ode aan natuur en een leuker leven	71
BOEKEN Wonen op wielen en water	72

VLOG Melanie & Bram	78
MICK'S VAN LIFE Meer hechten aan minder	79
VLOG Hilde & Oscar	88

FIELD DAY Vurig dagje in Rotjeknor	90
INFORMATIEF Los van het energienet	94
CREATIEF Duurzame make uppads	96

BUITENLEVEN Linde & Kjeld op een landgoed	97
MOESTUIN Jelle geeft tips	103
GEZOND KOKKERELLEN Met Regina	105
PLANTEN OM OP TE VRETEN Smalle weegbree	107

KLIK op het paginacijfer om naar de pagina te gaan. KLIK op i rechtsonderaan elke pagina om terug te gaan naar Inhoud.

COLOFON

REDACTIE

redactie@kleinwonenmagazine.nl

Hoofdredacteur & Artdirector

Raymond Kool

Redactie-assistent

Margo de Kemp

Medewerkers

Marjolein Jonker, Noortje Veerman, Frieda Bakker, Melanie & Bram Verheijen, Marcel van Mierlo, Wim Kromwijk, Mick van Zadelhoff, Hilde de Leeuw & Oscar van Keulen, Jelle Medema, Regina Frakking.

Fotografie

Ronald Lammers, Ecocapsule Holding, Alef Starreveld, prof. Richard Horden, Paul Elkins, Daniëla Kleint, Senioord Verzorgd Thuis Wonen, Adrienne Norman, Ddacha, Ralph Richter, Mona Alikhah, Dometastic, Kodasema, Claudius Schulze, Jägnefalt Milton, Theo Gove-Humphries, Village Flotant, Will BunceJames Barkman, Luisa Bell, Paul Nitzschke, Mick van Zadelhoff, De Makkelijke Moestuin.

TIP DE REDACTIE

tip@kleinwonenmagazine.nl

SALES

adverteren@kleinwonenmagazine.nl

Sales & Marketing

Ronald Lammers

Sales assistent

Carla Hornsveld

DISTRIBUTIE

www.tpshop.nl

ABONNEMENTEN

lezersadministratie@kleinwonenmagazine.nl

Jaar (4 nummers)

€ 8,00

2 Jaar (8 nummers)

€ 14,00

ALGEMENE VRAGEN

info@kleinwonenmagazine.nl

TINY PUBLISHER V.O.F.

Klein Wonen Magazine is een uitgave van Tiny Publisher V.O.F.. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgeverij worden overgenomen.

INTERACTIE

Klein Wonen Magazine is een puur digitaal magazine en daardoor super interactief. Met 1 klik krijg je toegang tot meer informatie, foto's en video's. Klik daarvoor op een van de volgende symbolen in de artikelen.

Speel video

Naar website

360° foto

Fotoalbum

Download

Klein Wonen

Tekstlink

Naar inhoud

ADVERTENTIES > Alle advertenties zijn interactief. Klik op de advertentie, het webadres of de symbolen.

TINY THINGS

Stekkerloos wasje

Bijna net zo duur als een traditionele wasmachine is de Drumi, maar wel een stuk groener! Deze mini-wasmachine werkt mechanisch als een sladroger. Pompend met je voet zet je de Drumi in actie en was je je kleding schoon in de vijf liter trommel. Gemaakt voor wasjes op de camping, maar zeker ook zeer geschikt voor kleine woningbezitters met duurzame inslag.

Gaspitpizza

Geen oven maar wel zin in pizza? De Stovetop Pizza Oven van Pizzacraft is de oplossing. Zet het compacte apparaat op je gaspit, even een kwartiertje opwarmen en pizza erin. De speciale pizzasteen zorgt voor een goede warmteverdeling en een rooster voorkomt een kleffe pizza. Na 6 minuten is het al smullen geblazen!

Vinylspelertje aan de wand

Klein wonen en liefde voor muziek op vinyl gaat uitstekend samen met de platenspeler Wheel van Miniot, die slechts een fractie groter is dan een elpee. De naald zit aan de binnenkant verwerkt en via de spil bedien je de speler hypermodern. Klikken voor spelen en stoppen en een tikje naar links of rechts voor een andere nummer. Kan overal worden neergezet, maar ook als een klok aan de wand worden gehangen. Super ruimtebesparend dus, alleen wel je vinylcollectie in de hand houden!

Decoratieve raamoplader

Met de Solar Charger zit je nooit meer met een lege telefoon of tablet. Je plakt dit fraai vormgegeven accutje met zonnecellen eenvoudig op je raam en de zon zorgt verder voor voldoende stroom om je via een USB-kabel digitaal in de lucht te houden. De Solar Charger is slechts 11 x 11 groot en is verkrijgbaar in de kleuren zilver, blauw en groen. Handig en decoratief!

Handzame wasbak

Wie het oppervlakte van zijn aanrecht het liefst optimaal gebruikt zit niet te wachten op een gootsteen. Een afwas-teiltje neemt natuurlijk ook ruimte in, maar de opvouwbare wasbak Ultra-Sil stop je gewoon in je keukenlaaitje! Uitgevouwen kun je er 10 liter in kwijt en opgevouwen is hij niet groter dan je handpalm. Ideaal voor in je van of *tiny house*!

Espresso overal

Een gewone bak koffie haal je onderweg gewoon uit je thermosfles, maar voor *espresso lovers* is dat niet het echte spul. Met de superlichte Handpresso tover je in een handomdraai een echte shot koffie in je beker. Pomp op tot 16 bar, koffie en warm water uit je thermosfles erin en je *van life* is helemaal top!

Picknicken? Cool!

Even lekker in het zonnetje zitten en met een lekker koel drankje genieten van de fraaie omgeving. Deze koelbox van Giantex maakt *van life* nog mooier. De box heeft het formaat van een doorsnee koelbox, maar kan worden uitgeklast tot een mini-picknicktafel met twee krukjes. Door de twee wieltjes ook nog eens gemakkelijk mee te zeulen naar je favoriete stek. Cool!

Efficiënte hygiëne

Efficiënt ruimtegebruik is alles in een klein huis. Met de magnetische railtjes van Reenberg kun je zelfs je spoelbak benutten. Hang er je vaatdoek, afwasborstel en sponsjes aan op. Zo houd je je aanrecht vrij en het is nog eens super hygiënisch ook!

HOFJESGEEST

Klein wonen in de stad is een wens van velen. Nieuw is het zeker niet. De hofjes in steden als Leiden, Amsterdam en Haarlem dateren al uit de veertiende eeuw. Destijds door rijke stadgenoten gebouwd voor arme vrijgezelle vrouwen en weduwen. Haarlem telt nog 20 van deze hofjes, die nu bewoond worden door veelal alleenstaande ouderen. Onder het mom *een goede buur is beter dan een verre vriend* bekommeren zij zich ook om elkaar. Deze ouderwetse saamhorigheid in combinatie met het stadsleven trekt veel mensen weer aan. Er worden zelfs weer nieuwe hofjes gebouwd, zoals het Knarrenhof in Zwolle. Een hofje dat wellicht ooit dezelfde intieme woonsfeer krijgt als dit prachtige Hofje van Staats in Haarlem.

TV-WERELD stort zich op TINY HOUSES

Tiny houses worden al een tijdje een hot item genoemd. Nu ook de tv-wereld zich massaal op het ultra klein wonen stort weten we het zeker. Tiny houses duiken al regelmatig op in woonprogramma's en nieuwsrubrieken, maar nu hebben zowel de publieke omroep, RTL 5 en Net5 plannen voor heuse tiny house-series!

In het afgelopen najaar kondigde Net 5 al aan in 2018 met een grootse realityshow te komen onder de titel *Wereldreis op wielen*. Hierin trekken drie stellen met een *tiny house* de wereld over. Met een gezamenlijk startbedrag moeten zij hun koers, dagbesteding en later ook een manier van geld verdienen bepalen. Volgens Talpa, dat deze productie verzorgt, gaan de stellen letterlijk en figuurlijk *on the road* leven. Zonder baan en zonder hypotheek of andere verplichtingen. Zo vrij als een vogeltje dus, met de enige restrictie dat zij alles met z'n zessen moeten doen. Dat zal ongetwijfeld spontane en door de regisseur ingegeven spanningen opleveren en dan moeten de stellen ook nog de harten van de kijkers weten te veroveren. Die mogen namelijk de minst populaire *tiny housers* wegstemmen en laten vervangen door een nieuw stel. Een format dat niet bepaald de ware aard van het *tiny house*-leven laat zien, maar zonder twijfel vermakelijk voor wie van reality-tv houdt.

De reacties op de oproep voor kandidaten voor *Wereldreis op wielen* zijn overweldigend. „We kregen meer dan 1000 enthousiaste aanmeldingen. De selectieprocedure is in volle gang”, vertelt Talpa-programmamaker Jeroen Baan. „We hopen half augustus te starten met de opnames. De datum van de eerste aflevering is nog niet helemaal duidelijk, we dubben nog over het meest geschikte moment. Mogelijk in oktober al. Een tweede spannende keuze die we nog moeten maken is waar vandaan we willen vertrekken? Wat wel zeker is dat we gaan reizen in *tiny houses*, die nieuw voor ons zijn gemaakt in het buitenland.” *Wereldreis op wielen* kent geen spelvorm en gaat dus puur om de ervaring van reizen en klein wonen in een al even *tiny* gemeenschap. „Er is ook niets te winnen. De *tiny houses* krijgen de deelnemers in bruikleen. De kans bestaat dat een deelnemend koppel, gezin of vriendengroep besluit te stoppen en zijn *tiny house* doorgeeft aan een volgende deelnemer. We weten namelijk nog helemaal niet wanneer of waar deze reis zal eindigen”, besluit Jeroen.

Naast de realitysoap van Talpa zijn er nog twee tv-initiatieven op het gebied van *tiny houses*. Op RTL

Gemist vind je onder programma's al een aparte pagina *Tiny Houses*. Afleveringen en fragmenten vind je er nog niet, zelfs geen trailer. Alleen een oproep aan mensen die een *tiny house* bouwen of ervan dromen er ooit in te wonen. RTL wil hun beweegredenen, uitdagingen en bouwontwikkelingen volgen en uiteindelijk de ervaringen van het wonen in een *tiny house* laten zien. Over het doorgaan van dit programma is weinig duidelijk. Het gerucht gaat dat de plannen zijn afgeblazen.

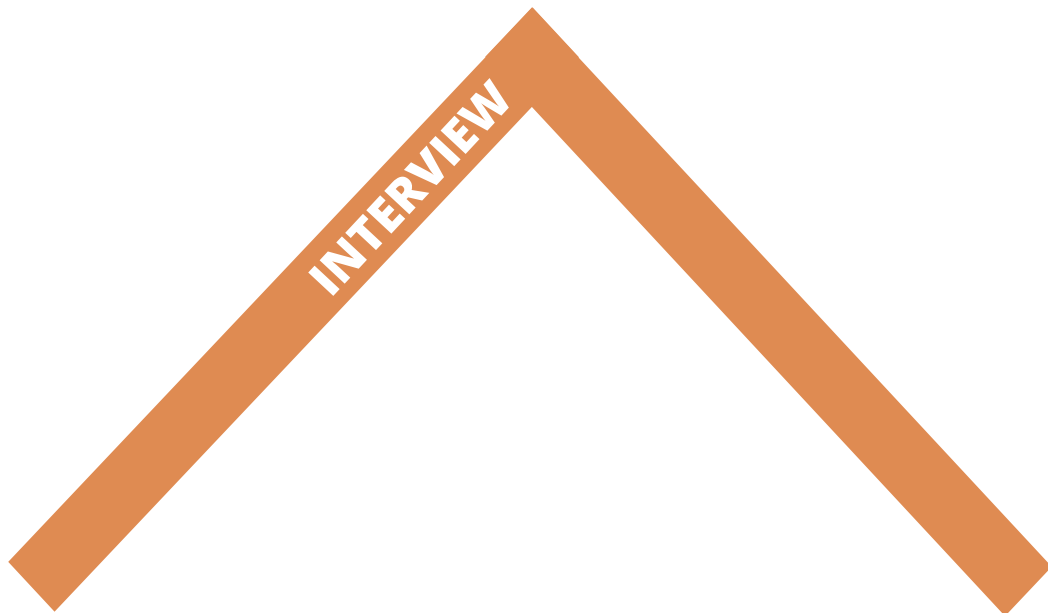
Hetzelfde format hebben ook de makers van *Ik*

Vertrek (Simpel Media) in gedachten. In dezelfde stijl als de populaire emigratieserie wil zij mensen volgen die de stap naar een *tiny house* maken voor een programma voor een publieke omroep. Ook Simpel Media heeft een oproep gedaan aan belangstellende hoofdrolspelers. „Wij zoeken mooie verhalen van mensen die hun leven echt willen veranderen. Die klein willen wonen met minder spullen, in de hoop een kleinere ecologische voetafdruk achter te laten of misschien wel hypotheekvrij te kunnen leven.”, vertelt eindredacteur Floor de Vreede. De centrale vraag van de serie is: *Maar is minder ook echt meer?*. Producent Simpel Media wil het hele proces in beeld brengen van mensen die op het punt staan hun leven drastisch om te gooien. Dus van het ontspullen tot de bouw en de eerste periode in hun *tiny house*. „Wij willen die mensen drie maanden lang volgen. We hebben best wel wat aanmeldingen gekregen, maar we merken ook dat *tiny* wonen niet iets is wat je zomaar even doet. Je bent vaak afhankelijk van de gemeente voor een stuk grond. En ook het ontwerp en de bouw kost tijd. Het heeft nogal wat voeten in de aarde. Net als een emigratie”, zegt Floor, die graag in contact komt met toekomstige *tiny housers*. Zij kunnen een mailtje sturen naar tinyhouse@simplmedia.nl of bellen via 020-8931533.

Naast deze series zullen ook tal van woon- en *life style*-programma's ongetwijfeld met regelmaat aandacht blijven besteden aan klein wonen. Zo deed ook de redactie van *Eigen Huis & Tuin* onlangs een oproep. Zij zijn op zoek naar een *tiny* project voor haar metamorfose. Kortom, *tiny houses* zijn ook niet meer weg te denken van het beeldscherm.

Marjolein Jonker dolgelukkig boegbeeld Nederlandse tiny house-beweging

„Ik vind het een EER mensen te mogen INSPIREREN”

Als klein meisje wilde zij al in een huisje in het bos wonen. Bijna veertig jaar later leeft Marjolein Jonker eindelijk haar droomleven en is zij dolgelukkig in haar rol als gedreven boegbeeld van de steeds groter groeiende Nederlandse *tiny house*-beweging. „Ik merkte al snel dat ik er eindeloos over kan vertellen. Met passie! Het is ook belangrijk, want we moeten het echt anders gaan doen met z'n allen om de aarde te sparen.”

Haar droomhuisje staat niet in het bos, maar op het terrein van de oude gasfabriek in Alkmaar. Uitzicht op het wuivende riet, kwakende eendjes in de singel, stadse bomen om haar heen en een eigen moestuintje met kippenhok. Aan het begin van het houtsnipperpaadje naar haar *tiny house* staat een keurig informatiebordje dat hier zo door de lokale VVV geplaatst zou kunnen zijn. Een fotootje van haar met een korte uitleg over haar huisje en de vermelding dat er maandelijks een open middag is. Marjolein is een heuse attractie! Erg vindt de Nederlandse *tiny house*-pionier dat niet, want ze laat haar manier van wonen graag aan anderen zien, maar er zijn grenzen. „In de zomer van 2016 organiseerde ik voor het eerst een open middag. De hele middag stond er een rij voor mijn huisje. Het had verdacht veel weg van de Tiny House Jamboree in Colorado, waarvan ik foto's van lange wachtrijen voor de tentoongestelde *tiny houses* had gezien”, vertelt Marjolein. „De verzoekjes om mijn huisje te komen bezoeken bleven echter binnenkomen en ook stonden er steeds vaker mensen onverwachts op mijn raam te tikken. Toen heb ik besloten dat bordje te plaatsen. Nog steeds zie ik mensen aan komen lopen of fietsen, maar de meesten keren zich dan weer om. Dat is wel fijn. Het geeft mij wat rust.”

Rust die Marjolein wel kan gebruiken, want sinds zij haar baan bij een farmaceutisch bedrijf heeft opgezegd en zich fulltime inzet voor de *tiny house*-beweging is haar agenda flink gevuld. Ze is als spreker aangesloten bij de Speakers Academy en deelt zo haar vele kennis als pionier met anderen. Daarnaast is zij projectleider bij stichting Tiny House Nederland, projectleider van de Tiny House Nederland Jamboree, voorzitter van de kersverse Wooncoöperatie Tiny House Alkmaar, eigenaar van *tiny house* marktplaats TinyFindy en blogt zij op haar eigen website *Marjolein in het klein*. In de media is zij inmiddels een bekend gezicht en geeft zij het ene na het andere interview. „Toen ik aan mijn *tiny house*-avontuur begon had ik nooit gedacht dat het zo snel zou uitgroeien tot een echte *tiny house*-beweging in Nederland. Dat ik op radio en tv zou komen en in kranten en tijdschriften zou staan? Niet in mijn wildste dromen! Ik heb de media niet eens zelf opgezocht. Het is voor mij heel bijzonder dat zij mij steeds wisten te vinden.”

Zo begint er voor het ooit zo verlegen meisje, dat graag frank en vrij in het bos wilde wonen, een heuse mediacarrière. „Ik merkte al snel dat ik er eindeloos over kan vertellen. Met passie! Voor mij was het

„Niet alleen blijven dromen, maar hup: gewoon doen!”

vinden van mijn passie echt een moment van 'eureka'! Ik was vroeger ontzettend verlegen en heb heel lang het gevoel gehad niet goed genoeg te zijn. De realisatie van mijn eigen *tiny house* veranderde dat. Niet alleen blijven dromen, maar hup: gewoon doen!”, lacht Marjolein. „Ik blijf het een eer vinden dat ik de *tiny house*-beweging mag representeren. Ik vind het fantastisch dat er zo veel aandacht voor deze prachtige, milieu- en mensvriendelijke woonvorm is en blijf mijn boodschap verkondigen. Als ik erover vertel word ik nog altijd enthousiast. Al heb ik mijn verhaal al zo vaak gedaan, het verveelt gewoon niet! Vertellen over je passie. Mooier kan toch niet? Uit jezelf en het leven halen wat er in zit en je kwaliteiten benutten bij iets waar je blij van wordt. Dat heb ik gevonden in het vertellen over *tiny houses*. Om mensen te helpen ook dat te bereiken waar ik zelf zo gelukkig van

word en de aandacht te vestigen op de noodzaak om onze systemen en samenleving te veranderen."

In 2015 duikt Marjolein voor het eerst op in de media. Het Noordhollands Dagblad schrijft over haar *tiny house*-droom en zoektocht naar een locatie. Het NRC is de volgende met een fiks artikel over tiny housing. „Na dat artikel ontplofte de boel. Telefoontjes, berichten op Facebook, honderden nieuwe volgers op de pagina van Tiny House Nederland en nog meer aanvragen voor interviews. Het was een beetje onwerkelijk. Wel fantastisch natuurlijk! Het was een signaal dat bevestigde wat ik al langer vermoedde. We zijn klaar voor een nieuwe manier van wonen en leven." Daarna gaat het snel. Radio 1 meldt zich namens het programma 'Nachtkijkers' van Thomas van Vliet. „Dat was echt leuk om te doen. Natuurlijk was ik een beetje zenuwachtig van te voren. Je denkt toch 'als ik maar niet dicht klap een flater sla'. Vier uur lang was ik te gast om over *tiny houses* te vertellen. Het ging prima en ik had er echt lol in", aldus Marjolein.

Een jaar later volgt haar eerste tv-optreden bij RTL Z. „Daar zat ik dan met een dikke laag make-up aan tafel met de politici Adri Duivesteyn en Tjeerd Herrema om te praten over de *tiny house*-beweging. Ik was blij dat het onderwerp en de beperkende regelgeving zo goed belicht werden. Toen ik de uitzending thuis terug zag was ik best een beetje trots op mezelf." Inmiddels vormt het aantal media dat Marjolein te woord heeft gestaan een flinke waslijst. Ze noemt er zomaar een paar op. „EenVandaag, Hart van Nederland, Margriet Living, de TV show van Ivo Niehe, Marie Claire, Kruispunt, Libelle, Tijdschrift voor de Volkshuisvesting en nog veel meer. Mijn moeder had nooit gedacht dat haar Marjolein dit zou bereiken. Natuurlijk dacht zij, net als mijn omgeving, in het begin 'zou je dat nu wel doen?'. Ik had wel vaker wilde ideeën waar niks van terecht kwam, maar ze merkten als snel dat mijn *tiny house*-droom serieus was. Nu is mijn moeder hartstikke trots!"

Een kennismaking met de Tiny House Movement uit de VS doet bij Marjolein de vonk overspringen. „Ik woonde

MEER
FOTO'S

360°
VIEW

al vijftien jaar in een rijtjeshuis. Eigenlijk niets voor mij. Ik ging ooit met ons gezin op vakantie in een huisje in het bos. Mijn familie was altijd al meer van het water en hadden meer met scheepvaart. Mijn vader wilde dan ook na twee dagen al naar huis, maar ik vond het geweldig in het bos. Daar wilde ik wel wonen! Toen ik van de Tiny House Movement hoorde, en de bijbehorende filosofie, pakte mij dat. Ik was toch al meer een type van een moestuintje en beter omgaan met de aarde. En vriend zei tegen mij: 'waarom ga je het dan niet gewoon doen?'. Toen dacht ik 'hij heeft een punt, waarom eigenlijk niet? Ik ga het doen!' In mijn hart voelde ik dat dit goed was voor mij."

Dat het geen eenvoudige weg is om in Nederland zelfvoorzienend te gaan wonen in een *tiny house* wordt Marjolein al snel duidelijk. „Ik was ook heel naïef. Ik dacht 'ik zet mijn *tiny house* gewoon bij een boer. Zo'n mooie woonvorm, wat kan iemand daar nu op tegen hebben?“, glimlacht de Alkmaarse. Ze botst tegen heel wat bureaucratische muurtjes, maar laat zich door wetgeving en regels niet uit het veld slaan. Uiteindelijk betreft Marjolein in 2016 haar *tiny house* op het terrein van de oude Alkmaarse gasfabriek, waar zij als eerste Nederlander met toestemming van een gemeente tijdelijk mag wonen. Haar droom is uitgekomen. „Het is zelfs beter dan ik vooraf had verwacht. *Off grid* wonen is bewerkelijk en niet voor iedereen weggelegd, maar mij heeft het meer gebracht dan ik had gedacht. Het past helemaal bij mij.“

Met al haar *tiny house*-ervaring wil Marjolein graag anderen helpen ook zo te gaan leven als zij. Dat is volgens haar ook hoog nodig. „We moeten wel met z'n allen.

We moeten een beetje terug naar de eenvoud zodat volgende generaties ook nog van deze planeet kunnen genieten, daarnaast is het ook beter voor onszelf. Natuurlijk kun je niet verwachten dat mensen ineens naar een 'super groen' leven gaan. Toch denk ik dat de meesten er wel iets mee willen. Bijdragen aan een betere wereld. Het dringt steeds meer door, maar waar begin je? Er is nog zoveel terrein te winnen. Minder energie verbruiken, circulair bouwen, de fossiele brandstof eruit en plastic vrije supermarkten, om maar wat te noemen. Een *tiny house* maakt een groenere levensstijl leuk en haalbaar. Het roer moet echt om, aldus de pionier, voor wie de filosofie van de *tiny house*-beweging het belangrijkste is. „Dat hoeft niet per sé in een *tiny house*, maar het gaat wel om genoeg nemen met genoeg. Dat kan in elk klein huisje. Voor mij was een *tiny house* de oplossing. Ik kon met een hypotheek voor 170.000 euro anders gaan wonen. Dat is niks. Daar kreeg ik hooguit een appartementje of een uitgewoonde huurwoning van de coöperatie voor. Ik wilde wat anders. De mogelijkheid om milieubewuster te leven. In een *tiny house* kon dat wel.“

Inmiddels leeft Marjolein geheel zelfvoorzienend en is zij een stuk meer *back to basic*. „Ik ben ook bijna vegetariër“, lacht zij. „Maar ik wil zeker naar veganisme. Het is echt schandalig hoe wij met dieren omgaan. Ook wil ik zonder plastic leven. Uitzoeken hoe dat werkt kost tijd, tijd die ik nu nog even niet heb.“ Sinds zij als *tiny house*-pionier bijna een bekende Nederlander is geworden wordt zij namelijk meer en meer gevraagd hier over te komen vertellen. Eind november 2016 trekt zij dan ook opnieuw de stoute schoenen aan. Ze zegt haar baan bij een farmaceutisch bedrijf op en gaat als zzp-er

full time lezingen geven en bijeenkomsten organiseren. „De zekerheid van een vaste baan opzeggen was best een grote stap. Het is nu hard werken en veel doen voor niets of bijna niets, maar ik doe wat ik leuk vind en kom ervan rond. Ik vind het een voorrecht om mensen te mogen inspireren. Van mij hoeft niet iedereen in een *tiny house* te wonen, maar als iedereen iets van de geleerde lessen en inzichten van de *tiny house*-beweging meeneemt in zijn leven ben ik heel tevreden.”

De toekomst zoals Marjolein voor ogen heeft is volgens haar wel een stukje dichterbij gekomen. „Steeds meer mensen denken dat het anders kan. Ik weet ook zeker dat *tiny houses* geen hype zijn. Ik hoop ook op een steeds liberaler woonbeleid in Nederland en dat zelfbouw meer ruimte krijgt. Het is toch gek dat hier in Nederland zo weinig ruimte is om zelf je eigen huis te bouwen?“, merkt zij verbaasd op om naadloos over te schakelen op iets waar zij zelf groot fan van is: postzegelbuurtjes. „Daar word ik echt blij van. Natuurlijk zie ik zelf dan een buurtje met *tiny houses* voor mij, maar ook met andere kleine huisjes en gezinswoningen. Ik geloof er heilig in dat bepaalde waarden en behoeften in onze genen verankerd zitten. Een daarvan is een behoefte aan contact met elkaar. Echt contact, bijvoorbeeld je burens kennen en op ze kunnen bouwen. Buurtjes tot vijftien huizen zorgen ervoor dat je elkaar echt leert kennen.“ Dergelijke postzegelbuurtjes zorgen volgens Marjolein ook voor een bredere variatie in woonmogelijkheden. „Dat leidt tot een gezonde mix van leeftijden, inkomens en groottes van huishoudens. Mensen die kleine huisjes kopen voelen zich aangetrokken tot eenvoud. Ze houden er van om klein te wonen, waar alles binnen bereik ligt en ze niet veel tijd kwijt zijn aan schoonmaken en onderhoud. Maar huisjes die alleen maar klein zijn, dat is niet voldoende. Het hele plaatje moet kloppen. Kwaliteit en vormgeving zijn daarbij belangrijk. Klein betekent dan ook niet per definitie ‘goedkoop’. Doe mij maar zo’n postzegelbuurtje! Natuurlijk

is dat een beetje idealistisch. Feit is dat een hechte gemeenschap vormen tijd en energie kost en lang niet altijd gemakkelijk is, maar diep in ons hart hebben we er wel behoefte aan.”

TINY ADVENTURE

De **Tiny Adventure** is een volwaardige vrijstaande woning op kleine schaal, voor iedereen die bewust willen leven en streven naar de kleinste mogelijke ecologische voetafdruk. De **Tiny Adventure** is geheel **zelfvoorzienend** en geschikt voor een- of tweepersoonshuishouden.

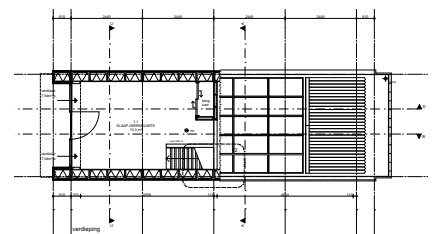
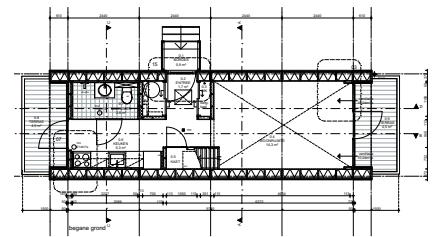
De bruto vloeroppervlakte bedraagt **50 m²**. Op de begane grond bevinden zich de toegang tot de woning, de woonruimte, de keuken en de badkamer, de technische ruimte en de (meter)kast alsmede de trap met kast naar de entresolvloer (werkruimte/slaapruijnte). Er is een buitenberging van 5 m². De onderbouw bestaat uit betonpalen met daarop de prefab betonnen draagconstructie. De **Tiny Adventure** is opgezet in een houtskeletstructuur en wordt in elementen ter plaatse gemonteerd.

DUURZAAMHEID EN ZELFVOORZIENENDHEID

De elektriciteit wordt opgewekt door PV panelen. De benodigde warmte wordt opgewekt door een systeem met vacuümbuizen, waarop een warmtepomp is aangesloten met een 300 liter boiler voor opslag. De woningen worden aangesloten op het elektriciteitsnet, het drinkwaternet en op een eigen vuilwaterriolering, welke aansluit op een helofytenfilter. Het teveel aan opgewekte electriciteit kan worden teruggeleverd aan het net.

Meer weten?

Neem contact met ons op.
Wij vertellen je graag meer over
THA.

A.R. BAKELAAR AVB

W TINYHOUSEADVENTURE.NL
E BAKELAAR@TEKTA.NL
M 06 534 203 18
A GROENE VELDEN 193/195
8211 BE LELYSTAD
T 0320 285 300

TINYHOUSEADVENTURE.NL

BINNEN BIJ

Wendy
& Timothy

Timothy Meaker

Leeftijd: 40
Baan: Productieleider Wickelhouse
Fijnste plekje : Zittend aan de keukentafel
Meest trots op: Hoogteverschillen vloer
Mooiste woonaccessoire: De lichtschakelaars

Wendy van Leeuwen

Leeftijd: 39
Baan: Accountmanager Image Building
Fijnste plekje : Lezend op de bank
Meest trots op: Badkamer
Mooiste woonaccessoire: Het behang

„Er moest in elk geval een piano in. De scheepspiano heeft 2 octaven minder dan een reguliere piano en is daardoor *tiny*.”

„Tim heeft een super mooi plan voor de verlichting in alle ruimten ontworpen!“

„Als de gordijnen open zijn lijkt het net of we in een etalage zitten, maar dat is ook wel leuk”

De woning

Gemeente: Noordwijk
Locatie: Rederijkersplein
Type woning: *Tiny house on wheels*
Woonoppervlak: 21 m²
Aantal ruimtes: 4
(keuken/woonkamer
slaapkamer,
badkamer, 'kelder')
Verwarming: gaskachel
Elektriciteit: zonnepanelen

„Als we op bed
liggen en het
waait is het net
een boot”

MEER
FOTO'S

HELP! ZE HEIEN OP HEIJPLAAT!

Het is zondag. Vandaag hebben Jan-Willem en ik uitgeslapen! De herrie van Heijplaat deert ons al lang niet meer. De hele nacht praat de haven met zijn piepjes, alarmen, containerbotsingen en megavrachtauto's. Maar sinds ze begonnen zijn met de tweede fase van de nieuwbouw wijk, waarvoor wij eind dit jaar moeten wijken, wordt onze ochtendrust doordeweeks ernstig verstoord. Help! Ze heien op Heijplaat!

In plaats van een zachte wekker worden wij om 7 uur uit ons bed geramd. Net zo lang totdat rond 9 uur de koffie staat te pruttelen op de kachel. Dat gehei brengt niet alleen gestamp met zich mee, maar ook schreeuwende bouwvakkers naast je raam, 30 zpp-busjes voor je deur, gaten in de weg en gedonder van loeizware trucks. In een houten huisje hoor je immers alles. Na een zonloze december en een ijskoude februari worden we opnieuw flink op de proef gesteld. Gelukkig zijn we pioniers en kunnen we wel tegen een stootje. Het zorgt er wel voor dat we nog actiever en vooral fanatieker op zoek zijn naar een nieuwe woonlocatie. Het liefst met anderen, die ook tegen een stootje kunnen. Een deel van onze dag bestaat dus uit een plan schrijven, afspraken maken, gemeente wakker houden, mensen spreken, afspraken nakomen, groepen vormen, ontwerptekeningen maken, elkaar wakker schudden en een borrel na afloop.

Jan-Willem en ik zijn allebei zpp-ers, dus hebben we ook nog normaal werk om ons bezig te houden. Ik help momenteel mee aan een tentoonstelling in de bibliotheek van Rotterdam over, jawel, *tiny houses* en Jan-Willem ontwerpt een boomhut in opdracht van Woonpioniers. En omdat we zo veel houden van klein wonen besteden we het meest van onze tijd aan de Tiny House Academy. We organiseren cursussen, workshops, open dagen en helpen de bouwers een handje. Ook gaan we een bijzondere workshop voor de Rotterdamse Dakendagen organiseren en geven we binnenkort een lezing in de bibliotheek vanwege de Maand van de Architectuur. Uiteraard ook in Rotterdam. En als klap op de vuurpijl vieren we vakantie op het Living Village Festival, waar we samen met andere *tiny house*-bewoners alle dagen workshops verzorgen.

Hebben jullie dan nog wel tijd voor jezelf of voor elkaar?, hoor ik je denken. Ja, dat vraag ik mezelf ook wel eens af. Maar dat is het fijne van je eigen *tiny house*, je geniet elke dag! Ook als we bezig zijn met werk, ook als het regent. We houden allebei van een biertje en lekker eten. Daar maken we tijd voor vrij en wanneer de zon schijnt, zit je toch meer en vaker buiten. Alleen of met elkaar. Het is nu avond, 8 uur. Eindelijk thuis. Jan-Willem en ik hebben boodschappen gedaan en gaan heerlijk smikkelen van onze hartige pannenkoeken. Oké, én eentje met stroop! En dan vroeg naar bed, want morgen om 7 uur: de heiwekker!

BLOG

Noortje Veerman, alias Noortje Regeltut, heeft altijd klein gewoond. Ze is meesterlijk in ontspullen, dol op gezelligheid, leert graag van ervaringen en wil anderen op weg helpen, zoals zij samen met partner Jan-Willem doet met de Tiny House Academy.

NOORTJE

Geen locatie te dol met Slowaakse Ecocapsule

WONEN in een **EI!**

Stel je eens voor, dat je de kans krijgt te ontsnappen en te genieten van een authentiek leven in de natuur. Met deze stelling presenteren enkele ervaren Slowaakse architecten, designers en ingenieurs hun Ecocapsule. Een eivormig, volledig zelfvoorzienend *tiny house*, dat zo lijkt weggekaapt uit een Star Wars-film.

Science-fiction is de Ecocapsule zeker niet. Begin dit jaar wordt de eerste Ecocapsule afgeleverd. Voordat het glimmende ei naar de eigenaar in Japan wordt verscheept laten de Slowaken vol trots hun ultramoderne huisje door een helikopter op de kantoortoren UNIQ in de hoofdstad Bratislava hijsen. Internationale media en potentiële investeerders nemen nieuwsgierig een kijkje in het zojuist gelande ruimtescheepje, dat op een woonoppervlakte van net iets meer dan 8 vierkante meter veel luxe biedt. Er is een bureautje, enkele kastjes en rekjes, een uitklapbed van 2 bij 1.45 meter, een kitchenette, een badkamertje met waterbesparende kraan en douchekop en een apart droogtoilet.

De futuristische woonunit is geheel zelfvoorzienend. De accu, met een capaciteit van 9 kWh, wordt gevoed door de zon en de wind. Op het bolvormige dak bevinden zich ingebouwde zonnepanelen met een piekvermogen van 880W en er kan een windmolen worden uitgeschoven met een maximaal vermogen van 750W. De verlichting is uiteraard uitgevoerd in LED, een ventilatie-unit zorgt voor warme of koude lucht en luchtverversing, er is zelfs vloerverwarming en een boiler verwarmt het water voor de keuken en badkamer. Ook de nieuwste technologische snuffjes ontbreken niet. Je bedient alle elektrische voorzieningen via een smart home system eenvoudig met een app op je smartphone en er is een internetnetwerkaansluiting bij 2G/3G/4G-dekking.

Dit Oost-Europese stukje vernuft past uitstekend in een gewone zeecontainer

Bij een gemiddeld energieverbruik van 2.2 kW per dag kun je met een volle accu minimaal vier dagen voort. Voor bewoners van de Ecocapsule in gebieden met veel dagen van weinig zon en wind werken de Slowaken aan een accu met hogere opslagcapaciteit. De watervoorziening komt uit twee bronnen. Door de eivorm worden dauw en regenwater maximaal opgevangen, maar je kunt de watertanks ook gemakkelijk vullen vanuit natuurlijke bronnen als een meer of rivier. Het vuil wordt voor 99,998% uit het water gehaald door een reeks van filters, waaronder een omgekeerd osmose filter.

De Ecocapsule heeft een aluminium frame met een buitenschil van isolerend fiberglas. De holle wanden zijn voorzien van zeer efficiënte warmte-isolatie van polyurethaanschuim, waardoor je zelfs in extreme weersomstandigheden comfortabel in je huisje kunt verblijven. De interieurinrichting is gemaakt van lichtgewicht honingraatpanelen met een houten fineerlaag. Dit alles zorgt ervoor dat de Ecocapsule zelfs met gevulde watertanks niet meer weegt dan 1650 kilogram.

Dit Oost-Europese stukje vernuft is 4,67 meter lang, 2.20 meter breed en 2.50 meter hoog, zodat hij uitstekend past in een gewone zeecontainer om de kosten voor verscheeping zo laag mogelijk te houden. Speciale haken op het dak zorgen ervoor dat de Ecocapsule kan worden geplaatst met een vorkheftruck, kraan of

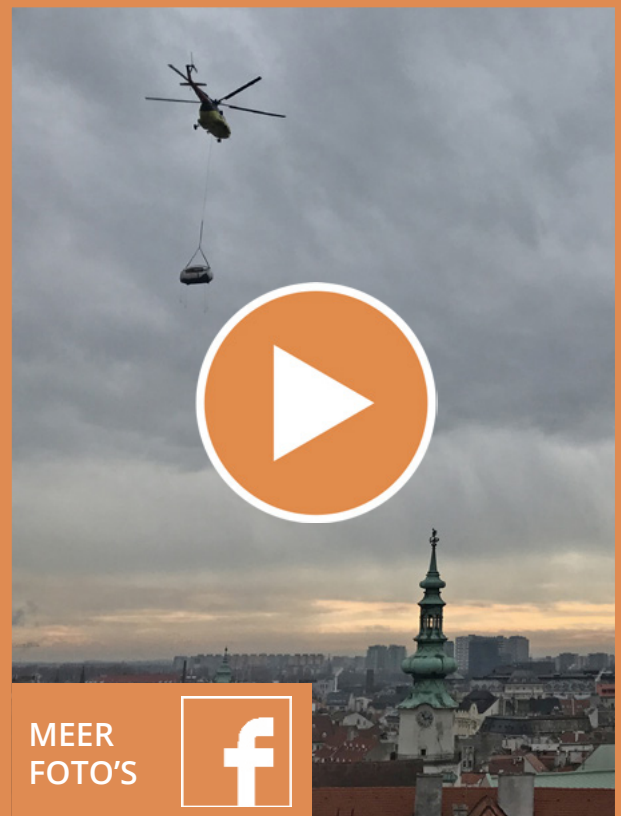

Michal Chudik © Ecocapsule Holding

helikopter. Door de vier wieltjes aan de onderzijde is de wooncapsule op gladde ondergronden gemakkelijk op zijn plaats te zetten. Ook hebben de makers een speciale aanhanger ontworpen, waarmee je je glimmende tiny house eenvoudig achter je personenauto hangt en omtoert tot een mobiel huisje.

Bij de eerste ontwerpen gaan de Slowaken nog uit van een tijdelijke woonvoorziening voor mensen die langere tijd in de natuur willen verblijven, zoals wetenschappers, fotografen, rangers en toeristen. Al snel komt er ook belangstelling van groepen, die de capsule willen gebruiken als extra woonunit op hun dak of in de tuin en inmiddels krijgt het bedrijf steeds meer belangstelling van mensen die de Ecocapsule als permanente woonplek willen gebruiken. Wat overigens geen probleem is, mits er een natuurlijke waterbron in de directe omgeving is.

Momenteel is Ecocapsule druk bezig met de uitlevering van de eerste vijftig huisjes, die klanten uit voornamelijk Japan, de Verenigde Staten en Australië voor 80.000 euro hebben besteld. De opbrengst wordt volledig geïnvesteerd in een grotere productielijn, want het bedrijf heeft grootse plannen. In 2020 moeten er 650 van deze ultramoderne wooneieren worden gelegd.

MEER FOTO'S

© Ecocapsule Holding

LEER JE EIGEN TINY HOUSE ONTWERPEN EN BOUWEN

ONLINE CURSUS
JOUW TINY HOUSE
VAN DROOM NAAR REALITEIT

- 10 online lessen
- cursus meet-ups
- optionele expert workshops
- Facebook supportgroep

Onderwerpen: lifestyle, ontwerp, bouw, ontspullen, regelgeving, woonlocaties, contact met gemeenten, financiering en verzekering, sociaal leven.

**Dromen is leuk,
maar je dromen waarmaken
nog veel leuker!**

Zet nu de eerste stap, ga naar:

Marjolein
in het klein

OFFROAD DOG.NL

WIJ VERKOPEN ONS HUIS, BOUWEN
EEN TINY HOUSE EN GAAN REIZEN
MET ONZE 4X4 MET DAKTENT.

Volg ons actuele verhaal op social media.

Schone Lei Bewindvoering

Schone Lei BvMD kan u helpen met financiële zaken

- als u moeite heeft met het beheren van uw geld;
- als u schulden heeft of die dreigt te krijgen;
- als u een geriatrische, verstandelijke of psychische beperking heeft.

Ook behoefte aan een schone Lei?
Neem contact met ons op!

T: 072 – 844 15 55
E: meerderjarigenbewind@schonelei.nu

COMPENSATIE, MAAR DAN ANDERS

BLOG MARJOLEIN

Tiny house-pionier en -ambassadeur Marjolein Jonker woont sinds mei 2016 in haar zelfvoorzienende tiny house in Alkmaar. Ze is oprichter en projectleider van stichting Tiny House Nederland, geeft lezingen, training en advies vanuit haar bedrijf Marjolein in het klein, is eigenaar van het platform TinyFindy en voorzitter van Wooncoöperatie Tiny House Alkmaar.

Size doesn't matter zeggen ze. Maar dan gaat het meestal over andere zaken dan kleine huisjes. Het fenomeen waar mensen (tja, het zijn toch vaak mannen, sorry mannen!) een vermeend te klein geslachtsdeel proberen te compenseren door een dure sportwagen of kast van een huis aan te schaffen kennen we allemaal. Maar wat betekent het dan als je juist heel klein gaat wonen?

Je kunt wel stellen dat ik klein woon. Heel klein. *Tiny* zelfs! Mijn *tiny house* is 6,6 meter lang, 2,55 meter breed en vanaf de grond gemeten nét geen 4 meter hoog. Ik dacht altijd dat mijn huisje zo'n 20 m² aan woonoppervlak had, maar waarschijnlijk is het nog minder. Mijn *tiny house* is op een trailer gebouwd die speciaal ontworpen is voor tiny houses. De standaard maat is 7,20 meter lang. Ik had aan 6,6 genoeg dus is de trailer voor mij ingekort. Een goede vriendin van mij, Natasja Oosterloo van *Groene Manieren*, woont met haar vriend Gerbrand in een *tiny house* in Nieuwegein. Hun huisje is op de standaard maat trailer gebouwd. We zaten laatst samen in de auto en hadden het over de maten van onze huisjes. Dat wordt ineens een heel belangrijk ding hè, wanneer je het over kleine huisjes hebt! Ik wist vroeger toen ik nog *normaal* woonde niet eens wat het woonoppervlak van mijn rijtjeswoning was en dat interesseerde me ook geen fluit. Maar nu wil iedereen weten hoe groot (of klein) mijn huis is. Natasja dacht dat haar *tiny house* zo'n 20 m² aan woonoppervlak heeft, met de slaapvide meegerekend. *Oh!* zei ik. *Dan zal de mijne nog kleiner zijn!*

Ik krijg wel eens vragen van mensen hoe groot een *tiny house* mag zijn. Omgerekend vanuit de Amerikaanse maatstaven hebben wij bij Stichting Tiny House Nederland een maximaal woonoppervlak van 50 m² vastgesteld. Blijkbaar hebben mensen behoefte aan kaders. Gemeenten hebben daar in ieder geval houvast aan. Maar laten we eerlijk zijn: als je een huisje van 49 m² bouwt omdat je dan nog net onder de hippe noemer *tiny housing* valt, heeft dat dan wel zin? De *tiny house*-filosofie draait om genoeg nemen met genoeg en goed nadenken over wat jij nodig hebt om prettig te kunnen wonen en leven, zonder overbodige ballast. Als dat voor jou een huisje is van 60 m², dan is dat toch ook goed? Of je met een gezin en vier honden in een klein huisje woont of met zijn tweetjes, dat is echt een verschil. Dan noem je het wat mij betreft een small house, niks mis mee.

Maar even terug naar dat compenseren. Als ik er goed over nadenk dan ben ik ook wat aan het compenseren door klein te gaan wonen. Alleen dan een beetje anders. Door klein te wonen compenseer ik mijn ecologische voetafdruk behoorlijk. Ik gebruik alleen regenwater en zonnestroom van mijn eigen panelen en ben drastisch gaan consumeren. Ik heb niet zoveel plek meer voor spullen als in mijn oude huis, als ik mijn huisje netjes en opgeruimd wil houden dan moet ik de aanwas van nieuwe spullen beperken. Ik sta veel meer in contact met de natuur door het wonen in een zelfvoorzienend *tiny house*. Ik leef met de seizoenen mee en ben me veel meer bewust van de weersomstandigheden. Oh wat geniet ik van de natuur om me heen, vooral nu alles weer zo groen is en de natuur zo'n beetje ontploft! Dat maakt ook dat ik nog beter voor onze prachtige aarde wil zorgen. Compenseren op die manier is zo slecht nog niet! En mocht ik toch eens de behoefte voelen om ergens over te pochen, dan kan ik altijd nog opscheppen over mijn twee joekels van accu's.

Voormalig Kamerlid Henk Leenders op kruistocht in lokale politiek

Henk Leenders is als Tweede Kamerlid in kabinet Rutte 2 een van de groenste politici van ons land en onder meer gedreven pleitbezorger van meer groen en water in de stad. Nu predikt hij als adviseur van tiny house-bouwer Mill Home het woord van klein en betaalbaar bouwen in de lokale politiek. Klein Wonen Magazine ziet hem in actie in het Gooise Bussum.

Het is aan de vooravond van de gemeenteraadsverkiezingen. Henk Leenders is door zijn PvdA-partijgenoten van de gemeente Gooise Meren uitgenodigd om belangstellende raadsleden en burgers iets te vertellen over *tiny housing*. „Na de verkiezingen van 2017 heb ik mij teruggetrokken uit de landelijke politiek, maar ik wil de nog wel invloed hebben op groen en duurzaamheid in ons land. Zo ben ik aan de slag gegaan als adviseur van Mill Home, dat in het Friese Hurdegaryp het eerste straatje van *on grid tiny houses* heeft gerealiseerd en meerdere projecten met deze Tiny Lofts op stapel heeft staan.”

Aan zijn toehoorders wil Henk wel duidelijk kwijt dat hij hier in de Bussumse Wilheminakerk niet louter voor eigen parochie staat te prediken. „Ik gebruik de woningen van Mill Home als voorbeeld, maar wil vooral iets teweeg brengen in de lokale politiek”, legt hij uit. „Ik doe deze presentaties veel op verzoek van lokale fracties voor raadsleden en burgers, maar ook voor colleges van burgemeester en wethouders. *Tiny houses* zijn momenteel een hype. Ik krijg voor mijn informatieavonden gemiddeld tussen de 50 en 60 aanmeldingen. Een grote groep mensen wil graag minder werken, meer aandacht voor de kinderen, een kleinere ecologische footprint achterlaten of meer reizen. Bij Mill Home dachten we dan ook ‘dit is vooral iets voor millennials’, maar dat blijkt absoluut niet zo te zijn. Van jong tot oud heeft belangstelling voor klein en betaalbaar wonen.”

Uiteraard brengt de voormalige PvdA-woordvoerder van milieu, landbouw en ruimtelijke ordening in de Tweede Kamer de grootste hindernissen voor *tiny housing* naar voren. „Veel ambtenaren associëren *tiny houses* op wielen nog met recreatiewoningen en woonwagenbewoners. Gemeenten zijn daar huiverig voor, maar als je kijkt naar het gemeentelijk beleid dan zie je vaak dat zij duurzaam en energieneutraal wonen met lage lasten willen realiseren”, aldus Henk, die een steentje hoopt bij te dragen aan een andere gedachtegang bij lokale overheden. Hij doet dit ook door naast

de huisjes van Mill Home op het presentatiescherm het technisch vernuftige *tiny house* van Tesla en het deels uit *tiny houses* van Solar Cabin bestaande project in Brabant te tonen. „*Tiny houses* zijn niet de Haarlemmerolie voor de woningmarkt, want het blijft een nichemarkt. Maar zij kunnen wel bijdragen aan het oplossen van het woningtekort. Het grote probleem met de Randstad is de grondprijs. Grond vertegenwoordigt nu eenmaal een bepaalde waarde en gemeenten laten woningbouw het liefst over aan de markt, want dan loop je als gemeente geen risico. Daar krijg je echter geen betaalbare woningen door. De politiek moet de markt dan ook uitdagen om dat wel te doen. Niet? Dan moeten we het in de politiek anders gaan doen. Hoe? Dat weten we nog niet precies, maar het moet anders. Ik vind dat iemand met een jaarinkomen van 25.000 euro een huis moet kunnen kopen. Dat kan nu niet.”

Een oudere vrouw in de zaal vertelt dat zij maar wat graag haar nu veel te grote huis op de markt zou willen brengen voor een jong gezin. Zij wil liever kleiner wonen, maar dan niet voor dezelfde woonlasten als die zij nu al heeft. Dat gaat niet in het Gooi. Henk Leenders knikt begrijpend. „In Friesland of Brabant ligt de grondprijs veel lager en zijn er meer mogelijkheden. Ook de regionale situatie is daar anders. In Brabant bijvoorbeeld komen veel boerderijen leeg, omdat veel boeren stoppen. De provincie wil niet dat dat drugslaboratoria worden en zegt daarom tegen burgers *kom maar op met jullie woonplannen*’ In de Randstad ligt dat anders en is bouwgrond schaars. Ik wijs gemeenten er dan ook op om eens te kijken naar postzegel terreinen. Kleine perceeltjes waar je als gemeente niets mee kunt. Ze zijn te klein voor traditionele woningbouw, maar wel geschikt voor enkele *tiny houses*. En dan moet je er niet één neer zetten, maar ook geen 25, want dat is stedenbouwkundig weer niet mooi. Geef als gemeente de burger ook meer ruimte en versoepel de voorwaarden bij zelfbouw. *Tiny houses* dragen namelijk niet alleen bij aan de oplossing van het woningprobleem, maar voorzien ook in het realiseren van dromen.”

APPEN met FRIEDA

Frieda Bakker woont al vier jaar klein en laat nu haar *tiny house* bouwen in de Verenigde Staten. Ze is inmiddels flink ingewijd in de Amerikaanse *tiny house movement* en wil haar steentje bijdragen aan de ontwikkelingen daar. Klein Wonen Magazine appt regelmatig met de Noordhollandse overzee. Over haar persoonlijke belevenissen en de *tiny house*-industrie in het land van Uncle Sam.

Hi! Vanuit Ecuador, Ayampe, een appje.

Hoi Frieda! Mooi stekkie! Wat ga je doen in Ecuador?

Ik ga hier mijn businessplan voor de USA uitwerken.

Hoe ga je dat aanpakken?

Er worden in de *tiny house movement* in de USA nu enorme sprongen gemaakt. Ik zit daar middenin en met mijn neus bovenop.

Dat is mooi! Wat zijn de ontwikkelingen daar?

Ze zijn aan het professionaliseren en dit jaar wordt de *movement* een industrie. Zo wordt er een associatie gevormd die alomvattend is en sleutelfiguur gaat zijn in onderhandelingen tussen de doe-het-zelvers, bouwers, ontwikkelaars en overheden. Dit was er nog niet eerder, zo breed gericht en gedragen. Er zijn ook grote projecten met tussen de 200 tot 1000 huisjes die gebouwd gaan worden door de bouwer waar ik mee werk.

Dus de overheden werken daar nu behoorlijk mee?

Steeds meer! Er is zelfs een gemeente in de *States*, die nu echt gewoon keihard het bestemmingsplan gewijzigd heeft voor een aantal plekken voor *tiny houses* op wielen! Geen tijdelijke oplossingen. Geen pilots of probeerprojecten. Geen wijziging van minimale woonoppervlak

voor alleen een klein huisje op een fundering. Nee, hoppa, gewoon een *tiny house* op wielen.

Te gek! Lijkt erop dat er een kentering plaatsvindt?

Er zijn plots grote kansen voor investeerders om nu aan te sluiten bij deze beweging. Het is echt een, zoals ze dat noemen, *paradigm shift*. Het gaat niet alleen meer over die schattige huisjes op wielen. Nee, mensen die in grote huizen wonen beginnen nu ook na te denken. Ze zullen niet in een *tiny house* gaan wonen, maar wel minimaliseren. Gaan een stap kleiner wonen. Dat!

Wel mooi als jij daar ook je brood mee zou kunnen verdienen!

Mijn netwerk bestaat uit bouwers (fabriek, gecertificeerd, innovatief), die daar mee bezig zijn. Ik ben er zelf met enige regelmaat en ken de mensen erg goed.

Heb je een specifieke richting die je op wilt?

Ik wil in mijn bedrijfsplan het gebruik van natuurlijke materialen verwerken. Er is daarin in de USA een grote achterstand en het is slecht georganiseerd. De kosten zijn hoog. Niet door het product zelf, nee, het is de inefficiëntie van de keten door de kleine schaal. Dat kan en mag anders. Ik ben in de positie om daar verandering in te brengen en wil dat ook doen. Door mijn contacten met de fabriek kan ik

het voor elkaar krijgen om de schaal iets te vergroten en daardoor natuurlijk bouwen bereikbaarder en bekender te maken voor de leek.

Lijkt mij helemaal jouw ding.

Ja! Denk aan schapenwol als isolatie. Hennep als bouw materiaal. En er is meer. Veel wordt nu vanuit Europa geïmporteerd.

Ben benieuwd naar je businessplan!

Ik ook! ;) Ik heb hier in Ecuador nu de tijd, ruimte en rust om dat nu vorm te geven. Het zit al enige tijd in de pijplijn. Broeden. Ik heb dingen goed bekeken nu. Veel geleerd. Netwerk opgebouwd. En dat mag zich nu gaan concentreren.

Hoi Frieda, hoe is het leven in Ecuador? Beetje lekker weer? Hier zonnig, maar barkoud!

Yep, zonnig, met tropische buien soms in de nacht en ochtend. Modder!! Ik heb een rondleiding gekregen in het huisje van de eigenaren van La Casa Long Term Hostel, waarin ik nu verblijf. Een *tiny house*! Op fundering.

Leuk, een *tiny house* in Ecuador!

José Barba heeft het zelf ontworpen en gebouwd en woont er met zijn vrouw Arian Kirkpatrick. Ook zij, bewust kleiner. Ruimte voor andere dingen. Minder schoonmaak. Minder kosten. Minder zorgen. Minder spullen. En alles binnen handbereik door een super praktische indeling. Erg mooi!

Ben benieuwd hoe het eruit ziet!

Ik heb wat foto's gemaakt. Komen ze!

Hoi Frieda, alles goed in Ecuador?

Hoi! Alles gaat goed in Ecuador. Ik heb inmiddels contact met mogelijke werknemers voor mijn bedrijf. Met een advocaat die me gaat helpen met de aanvraag voor mijn visum. Mijn domeinnaam is gekocht. Er wordt gewerkt aan logo. Wordt er gewerkt om ook mijn eigen banksaldo omhoog te krikken voor de aanvraag. En allerlei andere zaken die erbij komen kijken.

Druk, druk, druk, zo te horen!

Nu pakken en straks reizen naar Denver!

Pak ze en een hele goede reis!

Dank! :)

Frieda Bakker is nieuwsgierig en wil zoveel mogelijk ervaren. Ze is een van de pioniers binnen de *tiny house movement* in Nederland, maar na een bezoek aan de Amerikaanse Tiny House Jamboree is haar wens een *tiny house* te bouwen aan de andere kant van de oceaan. Inmiddels is zij nauw betrokken bij de *movement* in de VS en wil zij met haar onlangs gestarte bedrijf mensen voorzien van kleine, duurzame en financieel haalbare woningen met een stuk land. Schrijven is een van haar hobby's, waarmee zij zich uitleeft op haar blogpagina *My Tiny House*.

easy living

Een kleine woning handig inrichten?

Easy Living is een speciaalzaak in **slaapbanken en bedkasten!**
Wij hebben de slaoplossing voor uw kleine ruimte!

Met **onze producten** tovert u in een handomdraai een heerlijk bed tevoorschijn en geniet u overdag van de ruimte die het u bespaart!

Easy Living heeft een uitgebreid aanbod aan **slaapbanken en bedkasten**. Door de vele modellen, kleuren en stoffen zijn er talloze mogelijkheden beschikbaar.

RUIM AANBOD
bezoek onze showroom

VAKKUNDIG ADVIES
Wij denken met u mee!

GRATIS BEZORGD
In geheel NL excl. de wadden

U bent van harte welkom in onze showroom om alle mogelijkheden te bekijken en uit te proberen!
Wij geven u graag advies over welk model slaapbank of bedkast het beste past bij uw wensen.

Easy Living - Middenweg 109-113a - 1098 AH Amsterdam -
www.slaapbanken.nl - info@slaapbanken.nl - 020-6631161

> De werkgroep Tiny House Rijnmond voor het eerst bijeen.

> Marjolein en Monique delen hun tiny house-kennis.

©Alef Starreveld

DROOM: *tiny house*-dorpje op EIGEN GROND in Rijnmond

Veel *tiny housers* vinden een tijdelijke stek prima, maar niet iedereen houdt van deze onzekerheid. Tessa Schlechtriem en Friedhelm Veldhuizen willen het liefst morgen nog klein wonen, maar dan wel op een stuk eigen grond. Samen met gelijkgestemden zijn zij op zoek naar een terrein in de regio Rijnmond.

Tessa leest al twee jaar alles over klein wonen en nam dit voorjaar een besluit. „Nu moet het gebeuren”, vertelt zij op de Field Day van de Tiny House Academy, die zij heeft aangegrepen voor de start om haar droom te verwezenlijken. Samen met Friedhelm Veldhuizen, die al aan zijn eigen bouwpaakthuisje werkt, trekt zij de kar van de kersverse werkgroep Tiny House Rijnmond. „We willen graag een terrein kopen voor vijf tot tien *tiny houses*. Niet meer, want anders kent niet iedereen elkaar. Ook is het dan gemakkelijker om enkele basisafspraken te maken, want het moet wel een net dorpje worden. Ons dorpje moet een voorbeeld zijn voor anderen met plannen om klein te wonen en voor gemeenten om te laten zien hoe het kan”, aldus Tessa en Friedhelm.

Inmiddels hebben de twee voorstrekken een leuke groep belangstellenden om zich heen verzameld en wordt er in verschillende subgroepjes gekeken naar de mogelijkheden bij verschillende gemeenten. Waar het kan zetten zij hun plannen in de regionale schijnwerpers. Zo gingen Tessa en Friedhelm, samen met Kitty van Bloois, voor de lokale tv-omroep Pop Up TV op zoek naar een mooie plek voor hun *tiny house*-dorpje in Schiedam. Voor de videoserie Pin je Plek zagen zij het Beatrixpark als een mooie locatie. Of het er van komt is uiteraard nog zeer ongewis. De werkgroep blijft zoeken naar beschikbare locaties en blijft belangstellende voor *tiny houses* in Rijnmond oproepen zich bij hen aan te sluiten.

De werkgroep Tiny House Rijnmond is te volgen via Facebook.

De video van Pop Up Tv vind je hier >

KENNIS *tiny house*-pioniers gebundeld in online CURSUS

Monique van Orden en Marjolein Jonker hebben een jarenlange ervaring in de Nederlandse Tiny House Beweging. Zij hebben als pioniers alles al eens meegemaakt en worden dan ook vaak om advies gevraagd. Door de toenemende belangstelling is het voor hen niet meer te doen om iedereen persoonlijk te helpen. Daarom lanceerden zij onlangs hun online cursus *Jouw tiny house – van droom naar realiteit*.

„We zijn er heel trots op”, vertelt Marjolein in een blog op haar website *Marjolein in het klein*. „Met onze cursus kunnen we mensen met serieuze *tiny house*-plannen honderden uren werk besparen. We hebben er zelf minstens zoveel uren werk ingestopt, maar het resultaat mag er zijn!” De basiscursus bestaat uit tien lessen over onder meer ontwerp, bouw, financiering, regelgeving, het vinden van een plek en ontspullen.

„We hebben anderhalf jaar samen workshops gegeven en nu kunnen we nog meer mensen op weg helpen. Als voorzitter en projectleider van Tiny House Nederland weten Monique en ik precies wat er speelt en we hebben met tientallen gemeenten om de tafel gezeten. Nu kan iedereen van deze kennis profiteren.”

De cursus *Jouw tiny house – van droom naar realiteit* bestaat naast de tien online lessen ook uit een driemaandelijke *meet-up* voor alle deelnemers en is uit te breiden met de workshop *Off-grid* van Niels Gorisse, *Ontwerpen* van Jan-Willem van der Male en *Bouwen* van Dimka Wentzel. Alle informatie over de leerzame cursus is te vinden op de website [Marjolein in het klein](http://Marjolein.in.het.klein).

Tekst & illustratie: Marcel van Mierlo

Je wilt kleiner gaan wonen, maar waar ligt de grens? Vind je 40 m² klein of zou 25 m² ook nog wel kunnen. Of misschien nog kleiner? Richard Horden, Paul Elkins en Van Bo Le-Mentzel bouwden superkleine woninkjes. Hoe dan?

Micro Compact Home (MCH) van Richard Horden is een leefruimte van 7 m² waarin je kan slapen, werken, eten en koken, inclusief sanitair en zonnepanelen. Richard laat zich inspireren door de Japanse theehuisarchitectuur en het gebruik van geavanceerde Europese en Japanse prefabricage methoden. Hij maakt graag de vergelijking met de automobiellindustrie: 'De duurzaamheid is net als een auto, de levensduur is afhankelijk van de zorg tijdens het gebruik. Je moet MCH gewoon schoonmaken en onderhouden. Net als een auto was je je huis met een zachte borstel met water en zeep en de ramen met een wisser.' Het huisje blinkt vooral uit door de slimme interieuroplösungen.

©prof. Richard Horden

Paul Elkins bouwt kleiner. De uitvinder fietst graag en ver. Hij geniet daarbij volop van z'n mobiele, luxe, maar vooral ultralichtgewicht fietscamper. Als je met eigen spierkracht je huisje moet voortbewegen, ga je vanzelf nadenken over het gewicht. Paul gebruikt alleen maar dunne lichtgewicht materialen. Bij voorkeur scharrelt hij zijn projecten bij elkaar met gebruikt spul. Het vloertje is bijvoorbeeld gemaakt van oude campagneborden, die je vaak op beurzen vindt. Net als bij een *tiny house* op wielen moet hij wel rekening houden met het verdelen van het gewicht over de assen om de combinatie fietsbaar te houden. Het huisje weegt nog geen 20 kilo en kost zo'n 130 euro. Dat is precies wat Paul wil, fluitend op de fiets naar het festival van Burning Man in de woestijn van Nevada. En daar overnachten in zijn eigen huisje. Een unieke fietswoning, lijkt me zo, maar misschien voor permanente bewoning wel erg klein.

©Paul Elkins

Het kan nog kleiner. Het kleinste huisje dat ik ken, is het 1 m² huis van Van Bo Le-Mentzel, interieur ontwerper in Berlijn. 'Het idee is ontwikkeld voor mensen die geloven dat we een betere wereld krijgen als we meer zelf bouwen en minder kopen', aldus Van Bo, die uit Laos komt. Hij kwam naar Duitsland als vluchteling en werd geconfronteerd met een van de meest voorkomende problemen van migranten: het vinden van een huis. 'Vaste roots heb ik niet. Daarom moest ik een nieuwe definitie voor mezelf ontwikkelen van het begrip *thuis*'. De ontwerper is een vrije denker. Zijn huisje staat niet alleen op wieltjes, zodat je letterlijk overal kan wonen, maar kan ook worden neergelegd om een slaapplek te creëren. Van Bo wil inspireren en mensen aan het denken zetten met zijn 1 m²-paleisje. Ik denk dat er nog wel een uitdaging ligt om aansluiting te vinden bij het Bouwbesluit.

©Daniëla Kleint

Hoe klein je kan gaan, ligt helemaal aan jezelf. Wat ben je gewend? Wat vind je acceptabel? Waar voel je je goed bij? Richard, Paul en Van Bo laten zien dat er veel kan.

Marcel van Mierlo is bouwkundig ingenieur met een passie voor kleine gebouwen, zeilen en bijen. Blogt regelmatig over bouwsels, die je zo in je achtertuin zou kunnen zetten. op zijn blogpagina *Leven in Tuinen*. Tevens schrijver van de boeken *Slim Ruimtegebruik 1 & 2* met zelf getekende illustraties!

Mantelzorgwoning in het groen

Een mantelzorgwoning is een volwaardige woning met eigen sanitaire voorzieningen. De woning leunt vaak aan tegen een hoofdwoning waarin de verzorgende partner, mantelzorgverlener of familie woont. In grote herenhuisen, villa's, boerderijen en landhuizen kan de mantelzorgwoning soms inpan-dig gerealiseerd worden. Ook zijn er concepten waarin een aantal 'dubbele woningen' geclusterd zijn, waardoor een mantelzorggemeenschap ontstaat. Tenslotte zijn er nog mobiele wonin-gen die tijdelijk in de tuin bijgeplaatst kunnen worden. Deze dienen wel weer verdwijnen als de mantelzorg stopt.

In een mantelzorgwoning zitten vaak veel voorzieningen die het leven van iemand, die zorgbehoevender wordt, veraangenamen. Dit varieert van dien-sten die op afstand bediend kunnen worden tot een in hoogte en breed-te verstelbare wastafel en toilet en tilhulpmiddelen. Allerlei zorg gerelateerde ICT-toepassingen horen ook bij de standaardinrichting. Veel van deze voorzieningen zijn in het begin luxe, maar later noodzaak. Het hulpmiddelen- en voorzieningenniveau groeit als het ware mee met de gezondheid van de bewoner.

Veel senioren kennen vast wel de Stichting Wonen van Senioren op Boerderijen. Deze stichting zette zich in voor het vitaliseren van het wonen op het platteland en in historische boerderijen in het bijzonder. De mantelzorgwoning past daar ook prima in. Een kleine woning kan uitstekend een extra wooneenheid opleveren voor een samenlevingsverband van drie generaties. Het gezin met kinderen woont daarbij meestal in de woonboerderij en een zorgbehoevend familielid in de kleine mantelzorgwoning. Voor het plaatsen van een mantelzorgwoning krijgt men overigens bijna altijd ontheffing van de bepalingen van het bestemmingsplan.

Met een woonboerderij met mantelzorgwoning worden diverse doelen in een keer bereikt. Allereerst tegemoetkoming aan woonzorgconsumenten die hun zorg graag regelen in een groene omgeving, maar ook tegemoetkoming aan samenlevingsverbanden van drie generaties, waarin men graag de zorg voor een familielid dicht bij huis orga-niseert. Daarnaast is het een (tijdelijke) extra inkomstenbron voor de eigenaar van een vaak dure woning in het buitengebied. Tenslotte wordt het platteland vitaler, doordat meer bewoners kunnen genieten van het wonen in een groene omgeving en gebruikmaken van plaatselijke dienstverleners is het een impuls voor het bewoonbaar houden of bewoonbaar maken van boerderijen.

Belangstellenden moeten zich overigens vooraf goed afvragen of zij het aankunnen de verplichtingen over en weer waar te maken. Hou daarbij vooraf duidelijk voor ogen dat het verlenen van mantelzorg heel belastend kan zijn. Organiseer daarom tijdig ook de professionele schil van de zorg en voldoende achterwacht, want wie A zegt wil ook graag B blijven zeggen!

Wim Kromwijk belicht iedere editie een aspect van Anders, Actief en Comfortabel Wonen in een kleine woning. Wim is directeur van LaCoTA, een inkoopcoöperatie op het gebied van anders, actief en duurzaam wonen.

Kernbegrippen daarbij zijn buurgemeenschappen, participatie, veiligheid, personenalarmering, domotica, (digitale) mantelzorg, WMO en het opzetten van een open standaard voor een landelijk werkend mantelzorgprogramma. Dit alles om met moderne slimme thuishetchnologie langer comfortabel thuis te kunnen

blijven wonen. LaCoTA geeft op haar [website](#) en in haar [nieuwsbrief](#) veel informatie over [mantelzorgwoningen](#), [gemeenschappelijk wonen](#) en [comfortabel wonen](#). Wie een vraag heeft aan Wim kan hem [mailen](#).

DOSSIER ALMERE

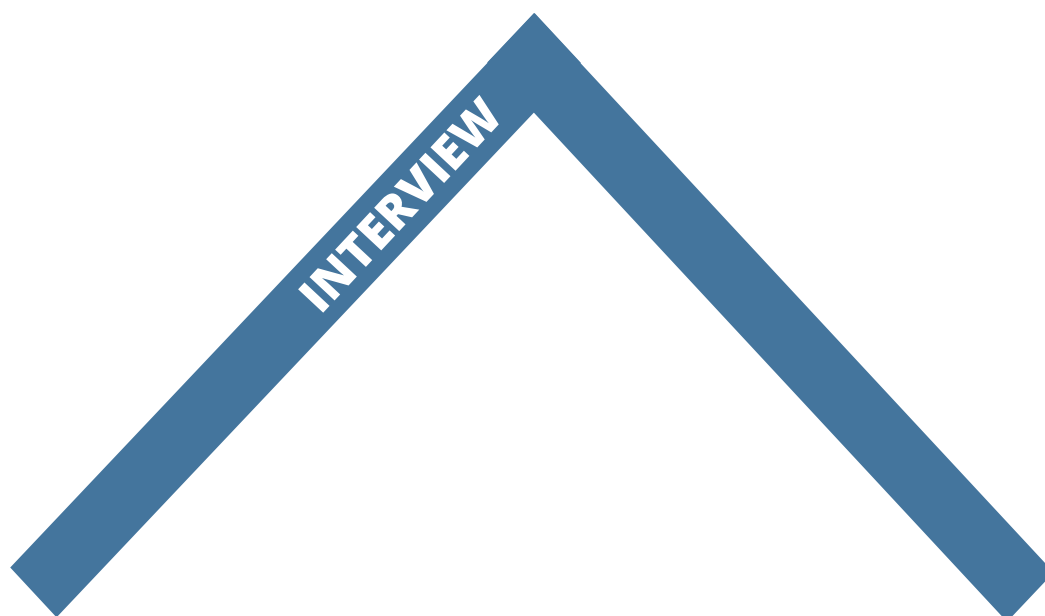

Almere is de absolute koploper als het gaat om experimenteel bouwen en anders denken over onze woontoeekomst. Klein(er) en betaalbaarder wonen krijgt hier in Flevoland ook alle aandacht. De BouwEXPO Tiny Housing is een groot succes en moet een nieuwe bouwstroom in ons land op gang brengen. Gesteund door het door de gemeente opgezette Woningbouw- atelier, dat in samenwerking met de landelijke overheid moderne en vrijere bouwvormen de kans wil geven. Zelf geeft de jongste stad van Nederland het goede voorbeeld met Oosterwold, waar burgers de vrije hand krijgen om hun eigen woonklimaat te creëren. Ook daar veel mogelijkheden voor klein wonen. Daarom in dit eerste nummer van Klein Wonen Magazine extra veel aandacht voor de ontwikkelingen in de polderstad in dit dikke *Dossier Almere*.

Reimar von Meding wil met Het Woningbouwatelier vooral uitproberen

„ALMERE is de KRAAMKAMER van het nieuwe WONEN”

Experimenteren en nieuwe en duurzame woonoplossingen aanjagen. Dat is de missie van Het Woningbouwatelier, een initiatief van de gemeente Almere, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Rijksvastgoedbedrijf. Klein wonen is een van de belangrijke thema's met de BouwExpo als meest duidelijke voorbeeld. En er komt meer aan! „Almere is de kraamkamer, de broedplaats, van het nieuwe wonen”, zegt atelierleider Reimar von Meding.

DOSSIER
ALMERE

> Reimar von Meding voor het stadhuis van Almere.

Het Woningbouwatelier begint in 2015 met het uitdagen van de bouwwereld om te komen met plannen voor duurzame, betaalbare en kwalitatief goede huurwoningen met een huurprijs van maximaal 550 euro per maand. Inmiddels is in de Almeerse wijk Zandpoort de bouw van 58 Goedhuur-woningen gestart. „Maar we zetten in op verschillende thema's”, vertelt Reimar. „Onder meer op duurzaamheid, de verduurzaming van bestaande woningen, inspelen op demografische veranderingen als wonen met hulp en natuurlijk klein wonen.”

De BouwExpo Tiny Housing in Almere-Poort is inmiddels landelijk bekend en een van de succesnummers van Het Woningbouwatelier. „De komende tijd worden de winnende ontwerpen allemaal gebouwd en de al gebouwde huisjes zoveel mogelijk bewoond”, aldus de van oorsprong Duitse architect. „Het was tijdens de BouwExpo leuk om te zien dat er zoveel mensen geïnteresseerd zijn in klein wonen. Wat we niet hadden verwacht was dat daaronder ook een grote groep ouderen is. Zij hebben aangegeven dat zij aan het einde van hun wooncarrière graag kleiner willen wonen en hun te grote gezinswoning willen verlaten. Dat was voor ons aanleiding om daar verder mee te gaan, want door kleine woonvormen te ontwikkelen kunnen we helpen om de woningmarkt van het slot te halen. Er worden best veel woningen bewoond door mensen die liever anders zouden willen wonen, waaronder ouderen die een te groot huis hebben. Met een concept voor kleine woningen kunnen we ervoor zorgen dat er meer gezinswoningen vrij komen.

„Door kleine woonvormen te ontwikkelen kunnen we de woningmarkt van het slot te halen.”

Dat hoeft niet altijd op nieuwe bouwgrond, maar kan ook door wijken te verdichten. In bestaande wijken is vaak ook ruimte, die zeker geschikt is voor kleine woningen. We gaan daar binnenkort mee aan de slag.” Een al lopend experiment is *Bottom up* kantoortransformatie. „Dat is momenteel een wat moeilijk dossier, omdat door de krapte op de woningmarkt projectontwikkelaars zich massaal storten op leegstaande kantoorcomplexen. Er wordt daardoor te vaak aan de markt voorbij ontwikkeld. De ontwikkelaar bouwt de complexen om tot woonfunctie en de bewoner huurt of koopt. Dat is niet altijd duurzaam. Wij willen ons met dit experiment niet alleen richten op kantoortransformatie, maar dit ook voor de individuele bewoner toegankelijk maken. Zodat je als individu je eigen woning kunt maken binnen het complex. Daarin kan iemand dan ook kiezen voor een *tiny house*. Niet eentje op wielen in het gras, maar binnen het complex. We willen ontwikkelaars een kant opduwen om anders te denken en de ontwikkeling meer af te stemmen op de bewoner”, aldus Reimar, die met Het Woningbouwatelier ook graag de mogelijkheden van woningsplitsing wil gaan bekijken. „Dan heb je het ook over het ontstaan van kleine woningen. Dat is iets wat wij misschien ook kunnen gaan stimuleren. We hebben dat nog niet uit gekristalliseerd, maar het is wel iets waarover we serieus willen nadenken.”

De bewoner als uitgangspunt is een belangrijke pijler van de filosofie van Het Woningbouwatelier. „Almere wil graag de bewoner keuzevrijheid bieden. Dat de eindgebruiker zoveel mogelijk zijn eigen woning kan

> Het WikiHouse in aanbouw op de BouwEXPO in Almere.

realiseren. Daarom hebben wij ook het WikiHouse omarmt op de BouwExpo. Door *open source* te werken is er een bouwvorm ontstaan met een compleet andere filosofie, waarbij veel stations in de traditionele bouw worden overgeslagen. Je kunt met deze bouwvorm eenvoudig je eigen huis bouwen met alleen een computerbestandje en een hamer." Een ander voorbeeld is de prijsvraag *Who Cares?*, waarin initiatiefnemers een plan konden maken voor wonen in combinatie met zorg in Almere's oudste stadsdeel Haven. Er rolden twee winnende plannen uit met daarin ook kleine woonvormen als *tiny houses*, mantelzorgwoningen, huisjes in de achtertuin om kinderen op zichzelf te laten wonen, woongemeenschappen en een hofje. De medewerkers van Het Woningbouwatelier gaan de winnaars in Almere-Haven nu helpen de plannen verder te ontwikkelen. „Marktpartijen moeten hier mee aan de gang gaan. Er moeten barrières worden geslecht. Wij geven de winnaars nu feedback en leggen voor hen de juiste links naar onder meer gemeentelijke afdelingen”, zegt Reimar. „Plannen voor voorzieningen die niet direct in het Bouwbesluit passen dragen wij

> Het WikiHouse op de BouwEXPO in Almere.

ook aan bij de landelijke overheid. Maar dat gooi je niet zo maar om. Wachten op een wetwijziging is natuurlijk killing voor een project. Onze ervaring is echter dat als je er echt induikt er best nog heel veel ruimte is binnen de huidige wet- en regelgeving. Wij wijzen de planmakers ook op de uitzonderingsmogelijkheden en hoe je veel plannen toch kunt uitvoeren binnen de regels. Dat hebben we ook gezien met de *tiny houses* op de BouwExpo. Daar dachten we in eerste instantie ook dat sommige oplossingen niet konden, maar samen met de gemeente hebben we een manier gevonden om dit toch binnen het Bouwbesluit te realiseren. We hebben een precedent geschapen, die heel belangrijk is voor de bouw van *tiny houses*. Zo hebben de makers van het Tiny-A-huisje nu ook een plan gemaakt voor een klein buurtje met vier verschillende *tiny houses* in het Almeerse buitengebied Oosterwold. Dat is een project dat direct is voortgekomen uit de BouwExpo." De kennis en ervaringen van Het Woningbouwatelier is voor iedereen beschikbaar. „Ik werd deze week nog gebeld door een kleine gemeente uit Friesland, die *tiny houses* voor ouderen wil initiëren. Wij zetten ons primair in voor de Almeerse woningmarkt, om die aantrekkelijker en vernieuwend te maken. Wij doen en proberen hier uit, maar alles wat wij doen krijgt hopelijk ook navolging in andere gemeenten en landen. Dus als zij gebruik willen maken van onze kennis, zeggen wij: *kom maar ophalen die info!*"

Architecten gaan in 1986 al los op experimentele bouwvormen

DOSSIER
ALMERE

KLEIN en VERPLAATSBAAR wonen NIKS NIEUWS in Almere

> Rechts het fraai vrijgelegen tiny house *De Naam van het Huis*. Links de *Zeiltoren*.

De BouwEXPO Tiny Housing trekt momenteel internationaal de aandacht als het gaat om bouwexperimenten op het gebied van klein wonen. Nieuw? Voor Almere niet! Architecten gaan in 1986 op verzoek van de gemeente al los op tijdelijke en verplaatsbare woningen tijdens de bouwprijsvraag *De Fantasie*. Na ruim dertig jaar is het wijkje nog steeds in tact en heeft sinds vier jaar zelfs een permanente status gekregen.

In 1982 schrijft de gemeente Almere haar eerste bouw-prijsvraag uit onder de naam *De Fantasie*. Het succes leidt tot een tweede prijsvraag in 1985. Een droomuitdaging voor architecten. Zij mogen zich, ongehinderd door bouwvoorschriften en blijvende marktwaarde, uitleven op het ontwerpen van een tijdelijk, demontabel en verplaatsbaar huis op een kavel van 400 m². De prijsvraag levert 17 winnaars op, die hun fantasie daadwerkelijk gestalte mogen geven in het midden van het poldergroen aan de rand van de stad.

Een van de aanvullende eisen in de prijsvraag is aandacht voor de energiehuishouding. Het leidt tot het allereerste huis in Nederland, dat volledig wordt verwarmd door zonne-energie. De architecten geven hun wijkje uiteindelijk de naam *De Realiteit* als knipoog naar de naam van de prijsvraag: *De Fantasie*. Het is een bonte verzameling van architectonisch bijzondere woningen, waaronder enkele die tegenwoordig moeiteloos als *tiny house* door het leven kunnen gaan. Zo heeft de creatie *De naam van het Huis* van architect Hans Hammink een woonoppervlakte van 24 m² en een interieur dat je ook vaak in mobiele *tiny houses* tegenkomt.

Hetzelfde geldt voor *Ibis* van architect Michel Koolen. Zijn idee is in 1986 om een tijdelijke verblijfsruimte te realiseren, dat aan bestaande gebouwen kan worden toegevoegd. Het is een charmant huisje met een slaaploft en een driehoekig balkonterras. Klein is zeker ook het ontwerp van Dick Bruijne en Gerard Koppel-

man, dat zij de bijzondere naam *Er vliegt een vogel onder ons huis* meegeven. Op een *Mecano*-achtige stalenconstructie is op vijf meter hoogte een houten woondoos geplaatst met twee verdiepingen. Met een keukentje, badkamertje en zitruimte op de eerste verdieping en een grote kamer op de tweede verdieping is er een woonoppervlakte van 40 m² gecreëerd.

Klein is zeker ook het bouwproject *Zeiltoren* van Thijs Gerretsen, dat weinig grondoppervlakte nodig heeft. Het is sterk gericht op de buitenomgeving huisje met uitzichtpunten vanuit de eenvoudige constructie van wandpanelen. Een mobiel *tiny house* komt in 1986 van de tekenafel van Eduard Böhtlingk. Hij hanteert de slogan *Tijdelijk wonen = Mobiel wonen*. Zijn *Markies* ziet er achter de auto uit als een caravan, maar kan op locatie vernuftig worden uitgevouwen tot een huisje dat driemaal zo groot wordt. De *Markies* is de enige experimentele woning, die niet meer te zien is op *De Realiteit*. Hiervoor in de plaats realiseert Böhtlingk in 2009 zijn *OPENhuis*. Een mobiele bouwunit van 30 m², dat de binnenruimte een laat worden met de omgeving door de lange transparante gevel te openen.

Vijf jaar lang mogen de huisjes van de bouwprijsvraag blijven staan, maar Almere kan geen afscheid nemen van de bijzondere experimenten. De periode wordt enkele malen verlengd, de grond wordt in 2006 verkocht aan de architecten en uiteindelijk besluit de gemeente in 2014 het bestemmingsplan te wijzigen, waardoor het woonwijkje nu permanent realiteit blijft

> Vanuit De Zeiltoren zicht op .De Naam van het Huis.

> Links het eerste Nederlandse huis met zonne-energie en rechts Er vliegt een vogel onder ons huis.

> Ibis is bedoeld als aanbouw, maar heeft alle kenmerken van een tiny house.

BouwEXPO Tiny Housing aanjaagmomentje voor de woonwereld

PALET aan vormen van KLEIN WONEN

Ook na de grote Tiny Housing Manifestatie in het najaar van 2017 is de belangstelling voor de BouwEXPO Tiny Housing in Almere nog steeds groot. De rondleidingen zijn steevast volgeboekt en regelmatig stroomt het veldje met innovatieve huisjes dan ook vol met nieuwsgierigen. Tegelijkertijd begint het dorpje binnen de polderstad zich steeds meer te ontwikkelen tot een echt woonbuurtje.

©Adrienne Norman

Buiten de rondleidingen om is het vrij rustig in het buurtje. Je kunt er op je gemak even neerploffen op het picknickbankje op het centrale pleintje, dat geplaveid is met boomschors en met een heus straatnaambordje is omgedoopt tot Marco de Katplein. Een tijdelijke hommage aan het Almeerse raadslid van lokale partij Leefbaar Almere. Hij zaaide het idee voor *tiny housing* in de stad en oogstte uiteindelijk dit unieke voorbeeldwijkje. Vanaf zijn pleintje kun je de diversiteit aan kleine woonvormen relaxed in je opnemen. Het drie verdiepingen tellende torentje van SlimFit is een eyecatcher, evenals de piramidevormige woning Tiny A. In het Wikkelse zit een vrouw aan tafel te werken achter haar laptop. Het is Hennie Tibben, even de enige bewoonster van de BouwEXPO, nadat Marjon Meurs en Marcel Hoekstra in april met hun *tiny house* op wielen zijn vertrokken naar Groningen. Verder maken de creaties van Snuk en Koda, het tijdelijk speciaal door Ikea ingerichte WikiHouse en het geheel zelfvoorzienende huisje van Tiny Tim het huidige zevental woningen van het Almeerse tiny buurtje compleet.

Binnenkort krijgen ook nog de drie Tiny Towers, de koepelvormige Dometastic, de woonkoker Revolver House, de drie appartementen van Royaal Wonen in 't Klein en de Homeboxen van Han Slawik gestalte in het Homeruskwartier van stadsdeel Almere-Poort. Alle huisjes zijn inmiddels verkocht of verhuurd aan alleenwonenden en worden nog dit jaar bewoond. Het wordt zo een wijkje zoals de gemeente voor ogen had. „We hebben de BouwEXPO bewust de naam *tiny housing* meegegeven en niet *tiny houses*. Wij wilden meer mogelijk maken dan alleen de kleine, veelal verrijdbare, huisjes van de Amerikaanse movement. Klein wonen moet ook permanent in een woonwijk kunnen. Je kunt ook stapelen en schakelen, wat in een stad noodzakelijk is. Ook wilden wij aandacht voor architectonisch fraaie vormgeving om zo een palet aan mogelijkheden van klein wonen te realiseren. En dat is zeker gelukt”, vertelt Jacqueline Tellinga, projectmanager bij Het Woningbouwatelier van de gemeente Almere.

De vraag bij velen is waarom juist Almere zo graag wilde experimenteren met klein wonen. Het is toch de stad van jonge gezinnen? „De klassieke eengezinswoning domineert de Almeerse woningvoorraad, doordat de stad is gebouwd in een tijd dat deze nodig

waren. Verrassend genoeg bestaat inmiddels ook de Almeerse bevolking voor meer dan de helft uit een- en tweepersoonshuishoudens en die groep zal, mede door de vergrijzing, alleen maar groter worden. Ook voor starters kan een kleinere betaalbare woning soelaas bieden. Dit blijkt wel uit de Tiny Towers, die drie millennials samen met prijswinnaars Geurt Holdijk en Guus Peters op de BouwEXPO realiseren”, aldus Jacqueline. Voldoende behoefte dus aan een woonwijkje als de BouwEXPO, Je leeft eigenlijk in een dorpje. Het bijzondere aan dit buurtje is ook dat er binnenkort

mensen van verschillende leeftijden wonen. Zij hebben niet tevoren voor elkaar gekozen, maar zijn toevallig allemaal alleenwonend en hebben genoeg aan 50 m2 woonoppervlak of zelfs minder. Over een aantal jaren zal blijken of de opzet van dit buurtje goed heeft uitgedrukt in de zin dat de bewoners zich niet alleen eigenaar van hun huisje voelen, maar ook van hun buurtje.”

Het BouwEXPO-wijkje blijft voorlopig nog wel even haar functie als attractie voor de woonwereld behouden. „De Kunstlinie Almere Flevoland (KAF) organiseert druk bezochte rondleidingen op de BouwEXPO. De komende rondleiding is ook alweer volgeboekt. Er is veel belangstelling van mensen die zelf graag klein willen gaan wonen, maar ook van andere gemeenten en ontwikkelaars. Ook vanuit het buitenland is er interesse. Door de toenemende verstedelijking is er internationaal veel belangstelling voor passende woonoplossingen, waaronder klein wonen.”, aldus Jacqueline. De toenemende verstedelijking is ook de reden dat Almere met de BouwEXPO heeft gekozen voor een hoge bebouwingsdichtheid. „De ruimte in de Randstad is immers schaars, daarom is bewust gekozen voor een opzet met relatief kleine kavels in een bestaande wijk waarvoor reguliere grondprijzen gelden.

Dit om te laten zien dat klein wonen in stedelijke condities mogelijk is. Met het verkavelingsplan van Art Zaaijer is de BouwEXPO Tiny Housing stedenbouwkundig uniek.”

Het Almeerse mini-buurtje heeft *tiny houses* duidelijk met succes verder op de kaart gezet, maar moet nu een vervolg krijgen. De BouwEXPO Tiny Housing moest een aanjaagmomentje zijn voor de huidige woonwereld. Met spanning volgen de initiatiefnemers dan ook de ontwikkelingen en hopen dat de gewenste bouwstroom van kleine woningprojecten op gang komt.

> De rondleidingen op de BouwEXPO zijn populair.

> Eerste bewoonster Hennie Tibben en wethouder Tjeerd Herrema.

©Adrienne Norman

DOSSIER
ALMERE

KLEIN KAVEL op eigen KAVEL

Almere kent inmiddels verschillende projecten voor klein wonen, maar je kunt natuurlijk ook een huisje bouwen op je eigen kavel. Conny Brak en Jan Schuijt zijn mooie voorbeelden van hoe het ook kan!

Tijdens een langdurige periode van ziekte is Conny Brak gekluisterd aan haar relaxfauteuil. Zij heeft daardoor alle tijd om haar forse appartement in het centrum van Almere-Stad goed tot haar door te laten dringen. Dagelijks wordt zij intensief geconfronteerd met haar huiselijke omgeving vanaf enkele vierkante meters. Zij ziet 3 serviezen, 24 vazen, 2 besteksets en kasten vol boeken. Plots komt de kentering. Conny wil al die spullen niet meer!

De Almeerse komt in contact met architect Edwin Vermij van Blacklines en samen ontwerpen zij voor de bouwrijstvraag van de BouwEXPO Tiny Housing een huisje onder de werktitel Conny's Corner, dat al snel wordt omgedoopt tot CC House. Een stalenconstructie is de basis van haar woning, die in drie zones is opgedeeld: woonruimte, slaapkamer en badkamer. Slim is de keuze voor lichtinval. Door het dak halverwege iets te verhogen en de ontstane rand van glas te voorzien, krijgt de slaapkamer ondanks de drie raamvrije gevels veel daglicht binnen. Zo is er veel privacy gecreëerd. Verder is er gekozen om alleen de belangrijkste woonelementen in het huis te realiseren, zodat deze in de normale afmetingen kunnen worden gerealiseerd zonder concessies te doen op comfort.

Een plekje in het speciale BouwEXPO-dorpje is een droom voor Conny, maar het ontwerp haalt de erelijst met prijswinnaars niet. Zij laat zich niet ontmoedigen en koopt enkele straten verderop een eigen kavel om haar droomhuis alsnog te realiseren. Tussen burens die bijna de maximale bebouwbare kavelgrond hebben benut wordt nu de laatste hand gelegd aan het *tiny house* van Conny. Zij voelt zich een beetje Klein Duimpje, maar concludeert stralend dat zij wel de grootste tuin van de straat heeft!

In hetzelfde Almere-Poort krijgt ook een bijzonder buurtje aan de Bacchusweg en Castorstraat gestalte. Geïnspireerd door de traditionele volkstuintcomplexen, daagt de gemeente Almere met het project 'Ik bouw in mijn tuin' de bewoners hier uit om op een kavel, variërend van 187 tot 238 m², slechts 64 m² te bebouwen. Niet echt *tiny*, maar toch zeker klein.

Jan Schuijt staat voor zijn pensioen en heeft grote reisplannen. Voor zijn tussentijdse verblijf in Almere spreekt een klein huis in het groen hem erg aan en hij koopt een van de 33 kavels binnen het project. Jan's keuze voor zijn kleine Nederlandse onderkomen valt op de filosofie van het houten huis DDacha, dat door de ontwerpende architectenbureaus Marx&Steketee en *stek architecten* wordt omschreven als een woning waarin mensen gezond en in evenwicht met de natuur kunnen leven. Dit bereiken zij door gezonde natuurlijke materialen te combineren met een evenwichtige stimulatie van de vijf zintuigen. Zo wordt er onder meer zacht aanvoelend en geurend hout gebruikt en komt het daglicht via een op afstand bedienbare lichtstraat binnen op draaiing van de zon.

Jan is nauw betrokken bij de bouw van zijn DDacha, dat het prototype is van de architecten. Hij is trots op het ecologische karakter van zijn huis, dat volledig uit hout is opgetrokken. Daarnaast vormen geperste houtsnippers en vlas de isolatie, is de dakbedekking van sedum en de kierafdichting van vilt. De *pensionado* werkt zelf hard mee in de afbouwfase, waardoor hij nog wat geld over heeft voor de aanschaf van enkele zonnepanelen. Zo gaat zijn wens in vervulling om te wonen in een rustgevend, compact en comfortabel huis met minimaal onderhoud en energieverbruik. Mits hij niet op reis is natuurlijk!

> Het ecologische huisje van Jan Schuijt.

Studenten en zorgbehoevenden enthousiast over wonen op 18 m²

GOEDKOO *en* KLEURRIJK

DOSSIER
ALMERE

Ze vallen meteen op in het hartje van Almere-Stad, de vrolijk gekleurde Spaceboxen in het Odeonpark. De gestapelde appartementjes met een woonoppervlakte van 18 m² vormen een experiment om het tekort aan goedkope huurwoningen in de polderstad te compenseren. Er wonen studenten en mensen die met minimale zorgbegeleiding worden klaargestoomd om zelfstandig te gaan wonen. Een succesvol initiatief, maar wel puur als doorstroomwoning.

In 2015 concludeert een speciale Taskforce Wonen, dat het gebrek aan goedkope huurwoningen een van de belangrijke woonknelpunten van Almere is. Er moeten meer woningen komen voor mensen die een regulier huur- of koophuis niet kunnen betalen in het algemeen en voor mensen met een zorgbehoefte in het bijzonder. De Stichting Studenten Huisvesting (SSH) heeft op dat moment nog 234 zogenoemde Spaceboxen in een loods staan. Een erfenis van de nieuwbouw op het Utrecht Science Park. De Flevolandse vastgoedbeheerder Creative Living koopt 66 van deze microwoningen aan en wil hiermee graag iets betekenen voor moeilijke doelgroepen. Door niet het winsttoegmerk op de eerste plaats te zetten wint het plan van Creative Living de sympathie van de gemeente Almere en ontstaat het plan om de Spaceboxen als pilot in te zetten als zorg- en studentenwoningen.

De Spacebox is een ontwerp van architect Mart de Jong. Het is een volwaardige woonruimte met een badkamer en kitchenette. De eerste Spaceboxen verrijzen in 2004 in diverse studentensteden. Er worden er duizend geplaatst totdat de gekleurde woonstudio in 2010 uit productie wordt genomen. Wonen er in eerste instantie voornamelijk studenten in de Spaceboxen, nu worden ze ook veel gebruikt in Duitsland als huisvesting van vluchtelingen.

In Almere worden de Spaceboxen opgebouwd in twee stapels van 30 en 33 units met als duidelijke taak 'doorstroming'. Studenten mogen er maximaal tot zes maanden na het afstuderen blijven wonen en de cliënten van de participerende partijen Triade en Leger des Heils moeten binnen maximaal drie jaar doorstromen naar zelfstandige woonruimte. In 2016 betrekken de eerste bewoners de microwoningen. Het eerste jaar is er nog sprake van leegstand, maar sinds 2017 zijn alle units verhuurd. Al snel blijkt dat de meeste bewoners dik tevreden zijn met hun eigen kleine plekje. Ze zien de Spacebox niet als ideaal voor permanente bewoning, maar zeker de studenten voelen zich veelal koning te rijk met een woonruimte met eigen douche, toilet en keukentje.

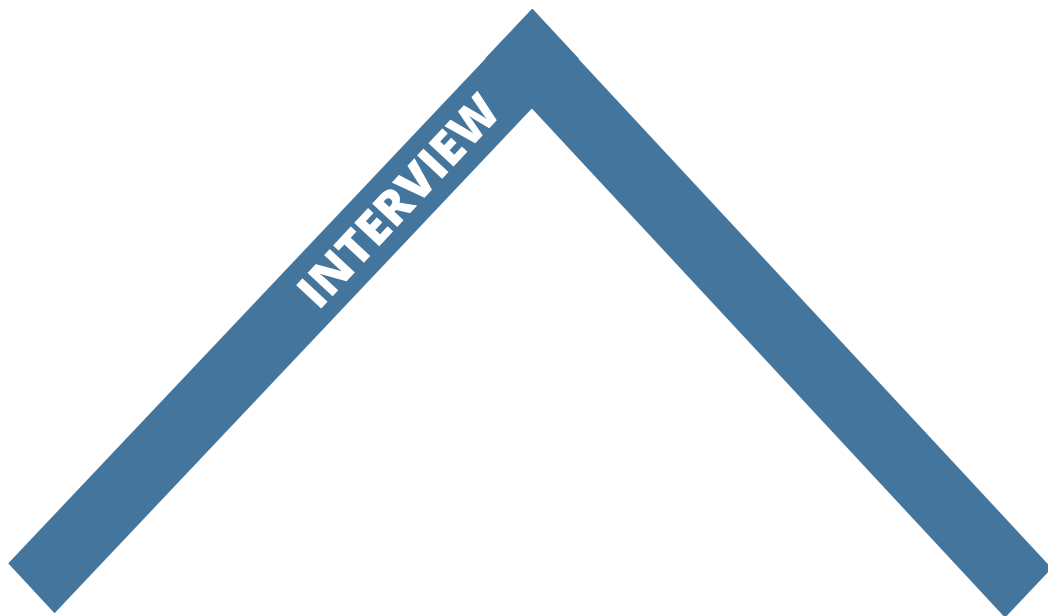
Ook de zorgverleners Triade en Leger des Heils zijn blij met deze pilot. Voorheen moesten cliënten uit een residentiële voorziening of opvanginstelling direct uitstromen naar zelfstandig wonen. Dat is voor velen een te grote stap. De Spaceboxen vormen nu een welkome tussenstap, waar deze mensen beter kunnen leren op eigen benen te staan. De uitstroom van mensen met problemen als dakloosheid, verslaving, psychische problemen, justitiecontacten en verstandelijke beperkingen wordt volgens beide zorgverleners hierdoor vergroot.

De Spaceboxen in het Odeonpark blijven tot en met 2025 beschikbaar voor studenten en zorgbehoevenden. Of de pilot een vervolg krijgt moet nog blijken. Daarvoor zijn de ervaringen nog te pril. Als het uiteindelijk wel zover komt is er in elk geval goed nieuws van Mart de Jong. Hij komt deze zomer met een nieuwe en verbeterde Spacebox.

Almeerse woonwethouder Tjeerd Herrema wil nu doorpakken

„KLEIN WONEN zal NIET meer van agenda VERDWIJNEN”

In drie jaar wethouderschap ontpopt hij zich als de *tiny house*-voorvechter van Nederland. Bij de start van de BouwEXPO Tiny Housing roept hij gemeenten op zich niet te laten gijzelen door regeltjes en de kleine huisjes te omarmen. Nu constateert de PvdA-er tevreden dat *tiny houses* in *zijn* Almere al bijna geen experiment meer zijn. In een overkokende woningmarkt wordt het in zijn nieuwe periode als wethouder weer een forse uitdaging om klein en betaalbaar wonen te realiseren. Hij blijft echter vol geloof en komt binnenkort met een nieuwe woonvisie. Tjeerd Herrema pakt door!

DOSSIER
ALMERÉ

©Mona Alkhat

„Als ik zie hoe de *tiny houses* in Almere-Poort al een wijkje zijn en hoe ze in de omgeving zijn ingepast, dan horen ze er gewoon bij. De Poortenaren hebben het ook al over *bij de huisjes*. Dan weet je dat het eerste deel van het experiment geslaagd is. Dan zijn ze al bijna *gewoon* een onderdeel van de stad”, aldus de Almeerse wethouder, die wonen in zijn portefeuille heeft.

Na de voorzet van Leefbaar Almere-raadslid Marco de Kat kopt Tjeerd Herrema de experimentele bouwbal in 2016 keihard binnen met de BouwEXPO Tiny Housing. Hij is verrast door het enorme aantal innovatieve inzendingen voor de bouwprijsvraag van vooral jonge architecten. Het is volgens hem een creatieve reactie op de crisis. Het experiment wordt een succes en groeit tot ver over de Europese grenzen uit als een voorbeeld. „Wonen en experimenteren is altijd spannend. Maar toen Ikea zich meldde om mee te willen doen in het Wikihouse, wist ik dat we zouden slagen. Zij wilden het huisje met hun meubels inrichten en schreven een wedstrijd uit waarbij de prijs was om een nacht in het huisje te slapen. De aanmeldingen rezen de pan uit. Dat kun je volgens mij wel zeggen dat iets *mainstream* is geworden. Als we nu nieuwe gebieden gaan ontwikkelen dan proberen we ook altijd ruimte te krijgen voor *tiny houses*. Dat is niet altijd even makkelijk. Neem bijvoorbeeld het centrum. De bedoeling is dat we daar gaan verdichten met woningen. Maar waar zet je die huisjes dan neer zonder dat ze helemaal wegvallen? En daarbij willen we mensen ook zelf de mogelijkheid geven om hun huis te bedenken of te ontwikkelen. Dat vraagt om anders denken dan de traditionele ontwikkelaar of wij als gemeente gewend zijn. Dat is spannend en vraagt om lef van alle partijen”, zegt Herrema.

De PvdA-wethouder begon ruim anderhalf jaar geleden met zijn klus in Almere. Als opvolger van Henk Mulder en Adri Duivesteijn wist hij dat hij een erfenis mee kreeg. Duivesteijn had het woonbeleid immers nagenoeg helemaal op de schop gegooid en omgekeerd. „Dat heeft heel goed gewerkt. Zeker tijdens de crisis. De productie kwam daardoor niet stil te liggen in Almere. Maar inmiddels zitten we in een hoogconjunctuur en is de markt misschien wel aan het overkoken. In Amsterdam zie je dat gebeuren en als we niet uitkijken dan slaat dat zo maar over naar Almere. De komende periode wil ik dan ook met een uitgebreide woonvisie komen. Waar willen we heen en hoe gaan we dat doen zonder dat we daarbij afhankelijk zijn van naderende crisissen of periodes waarin de markt overkookt. Een houvast voor de stad, haar inwoners en de mensen die hier willen komen wonen. Daarin moet ruimte zijn voor klein wonen. We zien namelijk dat er steeds meer alleenstaanden zijn en die hebben lang niet allemaal behoefte aan een grote woning. Daarnaast vergrijzen we ook enorm en die groep hoeft ook niet zo nodig een grote woning. We zien zelfs dat zij op latere leeftijd, als ze nog vitaal zijn, ook al kleiner willen gaan wonen.”

Almere zal de komende periode volgens Herrema dan ook vol blijven inzetten op klein en betaalbaar wonen. Vooral dat laatste is wel een zorg voor de wethouder.

„Wonen wordt gewoon steeds duurder. Dat moeten we niet willen. Wonen is immers een grondrecht. We moeten dus opnieuw gaan experimenteren en meebewegen met de markt en als het kan wat bijsturen. Klein wonen is daar zeker een onderdeel van en zal dus niet meer van de agenda verdwijnen.”

Almeerse tiny house-pionier Hennie Tibben maandelijks in schijnwerpers

Van DROOMHUIS naar DROOMHUISJE

Een vouwfiets met rugzak staan nonchalant op het podium. Op een Perzisch kleedje prijkt een tafeltje met een keurig uitgelichte maquette van een klein huisje. Het lijkt de setting voor een cabaretvoorstelling, maar het publiek weet beter. Zij komen om te luisteren naar de ervaringen van Almere's eerste permanente *tiny house*-bewoner: Hennie Tibben.

Als een ervaren cabaretière zoekt de nieuwbakken polderstadbewoonster direct het contact met het publiek. Waar zij vandaan komen, wil Hennie graag weten. En wie er kleiner woont dan 50 m². Niemand van de ruim veertig toeschouwers steekt zijn hand op in de zaal van Kunstlinie Almere Flevoland (KAF), dat iedere maand een Tiny House Experience aanbiedt, die bestaat uit een bezoek aan de BouwEXPO Tiny Housing in Almere-Poort en een lezing van Hennie Tibben. Lezing is eigenlijk een te saai woord voor het optreden van Almere's eerste *tiny houser*. Niet dat de vonken van

haar verhaal afspatten, maar Hennie krijgt de lachers af en toe zeker wel op haar hand. Op rustige toon vertelt zij spontaan over haar wooncarrière, hoewel ze dat zelf een beetje een vreemd woord vindt. Een echte boodschap geeft de geboren Drentse ook niet mee. Zij wil simpelweg mensen inspireren en doet dat door gewoon haar levensproces van een Utrechts droomhuis naar een droomhuisje in de polder te vertellen. Over hoe zij vast zat in haar mooie herenhuis, haar kennismaking met het Wikkelhouse, haar stap naar een totaal andere stad, haar thuisloze periode, haar drang naar ontspullen en haar steeds groener wordende filosofie. Ook haar huidige leven in het *tiny* buurtje passeert de revue. Een nieuw leven, waarvan Hennie nog geen seconde spijt heeft. Als enige bewoonster mist zij wel buurtjes om zich heen, maar een ding weet zij zeker: in een klein huis als dit kan ik oud worden. Als sluitstuk zoekt Hennie weer actief contact met haar publiek met een vragenronde en laat daarna het applaus op zich neer dalen.

Tiny House Experience

De BouwEXPO Tiny Housing is te bezoeken via deelname aan de Tiny House Experience van de Kunstlinie Almere Flevoland (KAF). Allereerst is er de lezing van eerste bewoonster Hennie Tibben in het KAF-gebouw aan de Esplanade 10 in Almere-Stad. Vervolgens is er een rondleiding door het buurtje in Almere-Poort onder leiding van een KAF-architectuurgids. De Tiny House Experience staat op de agenda voor zaterdag 26 mei, vrijdag 15 juni, zaterdag 23 juni en vrijdag 21 september. Tickets à 15 euro zijn verkrijgbaar via de [website](#) van de KAF.

Bijna perfecte bouwvrijheid in Oosterwold

DOSSIER
ALMERE

Een ZELF maakbaar WOONPARADIJS

Geen welstandscommissie, geen vaste kavelgrootte en geen vooraf vastgelegde gebiedsindeling. Bouwen in Oosterwold is een droom voor iedereen die zo min mogelijk bemoeienis van de gemeente op prijs stelt. Samen met je buurtgenoten bepalen hoe je gaat wonen en leven. De spelregels die er wel zijn moeten het gebied vooral groen en open houden. Een zelf maakbaar woonparadijs! Perfect voor liefhebbers van klein wonen.

Het gebied Oosterwold is zo groot als de gemeentegrond van Amstelveen. De bebouwingsdichtheid zal echter onvergelijkbaar zijn. De Rijksoverheid, die de vruchtbare grond jarenlang verpachtte aan biologische agrariërs, heeft samen met de gemeenten Almere en Zeewolde en de provincie Flevoland bepaald dat er niet meer dan 15.000 woningen mogen worden gebouwd onder speciale condities. Groen speelt hierbij de hoofdrol.

Zo dient een Oosterwolder naast iedere m² te bouwen woonoppervlak zeven m² onbebouwde grond aan te kopen. Wie een villa met een vloeroppervlakte van 200 m² wil bouwen dient dus een kavel van 1600 m² aan te kopen, terwijl voor een *tiny house* van 30 m² een kavel van 240 m² volstaat. Bovendien mag je woonerf met schuur of garage niet groter zijn dan een kwart van de kavel en moet de helft gaan bestaan uit stadslandbouw. Voor dat laatste is van alles mogelijk. Van een fruitboomgaard tot een moestuin, van een imkerij tot een wijngaard en van een schapenweide tot een hopkwekerij. *The sky is the limit!*

Je woonplek kun je in Oosterwold gewoon zelf uitkiezen. Simpel aan te wijzen op de kaart met beschikbare grond, die slechts enkele tientjes

per m² kost. Hier krijg je dan ook alleen de grond voor. De volledige planvorming en uitvoering ligt bij de bewoners, dus ook de aanleg van wegen, nutsvoorzieningen, riolering, waterhuishouding, brandblusvoorzieningen, openbaar groen en straatverlichting. Weliswaar een forse en tijdrovende uitdaging, maar ook een unieke kans om je eigen ideale woonomgeving te realiseren. Een kans die velen al hebben gegrepen, waardoor er nu volop wordt gebouwd in de eerste fase van Oosterwold.

De grote bouwvrijheid is uniek in Nederland. Bewoners zijn geheel vrij in wat zij willen bouwen, want er hijgt geen welstandscommissie in de nek. De enige restrictie is dat de woning moet voldoen aan de eisen van het zogenoemde Bouwbesluit *Light*.

Naast individuele bouwers zijn er ook tal van gezamenlijke initiatieven ontstaan. Ook op het gebied van klein wonen. Nu al wonen er Oosterwolders tijdelijk in Mongoolse nomadententen, terwijl zij bouwen aan hun droomhuizen. Tegelijkertijd zijn er enkele *tiny house*-dorpjes in ontwikkeling, zoals Tiny House Farm, Tiny O en de Zweedse ecologische dorpjes Bolderburen en Hazelhoeve, waarvoor op de volgende pagina's uitgebreide aandacht.

> Jessika Kersting in het Bolderburen-filmdorpje Svedestorp.

Ecologisch dorpje Bolderburen een stukje Zweden in de polder

WONEN in de wereld van ASTRID LINDGREN

Buiten leven met de natuur en saamhorigheid zijn typisch voor Zweden. Kenmerken die veel bezoekers van het land van Pippi Langkous roemen als zij weer thuiskomen. Dolgraag zouden zij ook zo heerlijk in het groen willen wonen. Op een plek waar kinderen vrij kunnen spelen, je kunt snoepen van je eigen bessenstruiken en samen met de burens gezellig aanschuift aan een rijk gevulde picknicktafel. Een droom die binnenkort voor 19 huishoudens in vervulling gaat in het Almeerse ecologische dorpje Bolderburen.

Zes kinderen struinen frank en vrij rond in het rijke groen rond de drie boerderijen van Bullerbyn. Ze klimmen, voeren lammetjes, vangen rivierkreeftjes, slapen in het bos en dansen rond de midzomernachtboom. *Ik heb medelijden met iedereen die niet in Bullerbyn woont, zegt de kleine Anna.*

Het is de flaptekst van het boek *Gewoon plezier in Bolderburen* van de wereldberoemde Zweedse schrijfster Astrid Lindgren. In de jaren veertig, vijftig en zestig schrijft zij een reeks van zeven kinderboeken over de belevenissen van Lisa, Lasse, Bosse, Britta, Anna en Olle in het kleine fictieve dorpje Bullerbyn (Bolderburen) midden in het Zweedse Småland. Verhalen die Jessika Kersting in haar Hollandse jeugd mee krijgt van haar Zweedse moeder.

Met de sfeer van Lindgren's kinderparadijsje in het achterhoofd is zij nu initiatiefneemster van het ecologische Almeerse dorpje Bolderburen. „Mijn moeder heeft mij de Zweedse cultuur, tradities en waarden meegegeven, zoals het buiten zijn en de natuurlijke leefwijze. Het basisvertrouwen in andere mensen is in Zweden ook veel groter dan hier. Zij gaan er veel meer vanuit dat een ander het beste met je voor heeft. Zweden hebben ook veel gemeenschappelijke spullen, die iedereen in de buurt kan gebruiken, zoals gedeelde wasmachines. Die manier van leven spreekt ook veel mensen in Nederland aan. Zo zouden zij ook graag met hun burenen willen omgaan”, vertelt Jessika, die met haar gezin de zomermaanden nog steeds het liefst doorbrengt in hun vakantiehuisje op een van de vele eilanden rond Stockholm.

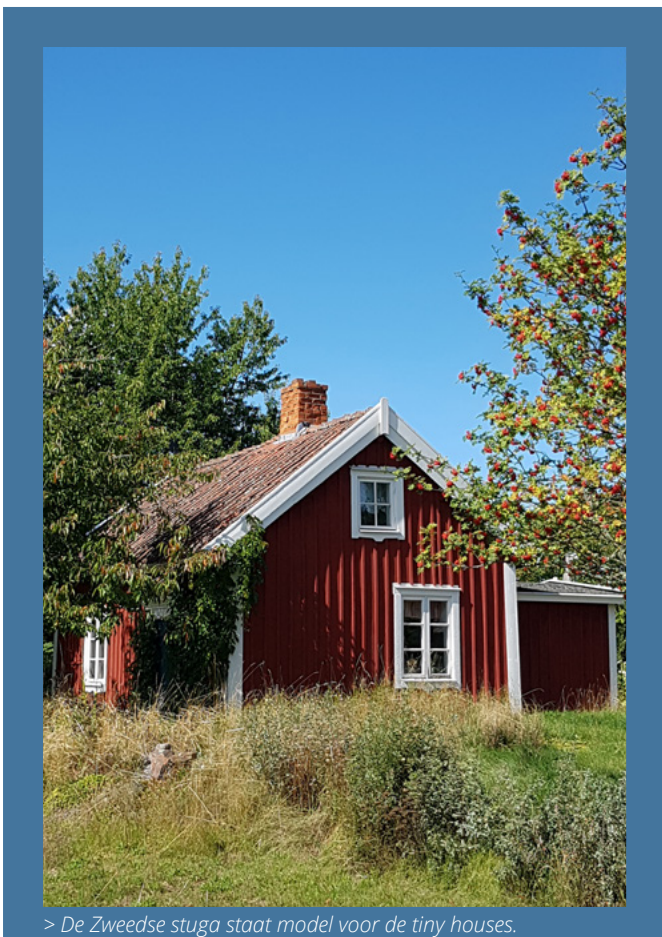

> Jessika met kids op Texel. Bolderburen moet deze sfeer ademen.

Samen met haar Zweedse echtgenoot Martin bouwt Jessika in Nederland al jarenlang huizen van Scandinavisch hout. „Wij zijn begonnen met schuurtjes en vakantiehuisjes, maar er kwam ook steeds meer vraag naar woonhuizen, die voldoen aan het Bouwbesluit. Dat zijn wij ook gaan doen en toen kwam er plots de mogelijkheid om in Almere een stuk grond te reserveren in Oosterwold, waar we een dorpje als Bolderburen konden realiseren. Een dorpje waar de huizen op zich staan in een grote groene ruimte waar iedereen samenkomt en feest viert. Waar kinderen veilig kunnen rondlopen, vrijer opgroeien en ook op de bescherming van andere dorpsbewoners kunnen rekenen. Gewoon een ouderwets dorp dus!”

Het concept slaat aan en inmiddels zijn alle huisjes verkocht. Een succes dat Jessika een beetje overvalt, maar ook trots maakt. „De Zweedse opzet blijkt veel mensen aan te spreken. Het is een combinatie van mensen die van Zweden houden en van de natuur en het buiten zijn. Ik heb bij het plan totaal niet strategisch gedacht. Ik wilde gewoon iets ontwerpen dat ik zelf mooi vind en hoe ik zelf prettig zou kunnen wonen. Dat dat dan bij zoveel mensen aanslaat maakt het wel extra leuk!”, aldus de Scheveningse met Zweedse roots, die inmiddels al twee vervolgprojecten in het vooruitzicht heeft. „Er zijn twee groepen mensen, die ons hebben benaderd. Zij willen in eenzelfde dorpje als Bolderburen gaan wonen. Het liefst ook direct in de buurt van Bolderburen. Zij moeten als particuliere collectieven nu een aanvraag doen bij de gemeente Almere en van alles zelf regelen. Wij geven hen wel advies en gaan straks de huizen voor hen bouwen. Daarnaast zijn er ook groepen uit Friesland en Brabant, die belangstelling hebben getoond voor een dorpje daar.”

Diversiteit is een belangrijk item in het Zweedse dorpje op Hollandse kleibodem. Zo gaat Bolderburen bestaan uit drie villa's (130 m²), drie eengezinswoningen (110 m²), vier bungalows (64 tot 86 m²) en negen *tiny houses* (40 tot 68m²). „Door de verschillende soorten

> De Zweedse stuga staat model voor de tiny houses.

> Zweeds atelier als inspiratie voor de bungalows in Bolderburen.

huizen krijg je ook verschillende soorten mensen. Door deze mix ontstaat een gemeenschap zoals in een ouderwets dorpje”, legt Jessika uit. De woningen komen te staan op een eigen kavel en daarnaast worden bewoners gedeeltelijk eigenaar van de gemeenschappelijke groene ruimte.

De huizen worden gebouwd op voormalige biologische landbouwgrond en daarom stelt de gemeente Almere als voorwaarde dat de helft van de grond wordt gebruikt als stadsakker. „Daarom hebben we moestuinen, fruitboomgaarden en vlierbessenstruiken in het plan opgenomen, maar mensen kunnen daar natuurlijk ook zelf invulling aangeven. Er zijn al toekomstige bewoners die bijvoorbeeld graag imker willen worden. Maar we hebben niet de ambitie om geheel zelfvoorzienend te worden wat voedsel betreft. De meeste bewoners moeten uiteraard gewoon werken en hebben geen tijd om dat te realiseren.”

Alle woningen in Bolderburen worden ook gewoon *on grid* gebouwd en dus aangesloten op de nutsvoorzieningen, uitgezonderd het gasnet. Het gebruik van natuurlijke en duurzame bouwmaterialen, zonnepanelen en waterbesparende kranen moeten samen met de stadsakker en de intentie om tot een leefgemeenschap te komen zorgen voor het ecologische karakter van het dorp. „Ecologisch was voor mij ook niet het startidee. Het was veel meer het idee om leuk en lekker te wonen. Een beetje dat vakantiegevoel van een huisje in Zweden in je huis te realiseren. Zoals ik als kind wilde wonen was voor mij het uitgangspunt. Dat je lekker naar buiten kunt in een veilige omgeving. Ik vond het ook leuk om uit te zoeken wat er dan allemaal kan. Het ecologische is er later bijgekomen. Sommige ecologische dorpen

> Plattegrond Bolderburen met veel groen. Linksonder de tiny houses.

zijn heel streng met allerlei regels. Wij willen niet dat fundamentalistische, maar laten dat liever vrij. Het enige wat je niet moet hebben als je hier komt wonen is veel spullen. Je moet geen verzamelwoede hebben, want daar is geen ruimte voor. De eengezinswoningen en villa's zijn weliswaar niet echt *tiny*, maar als je er met een gezin in woont wordt het toch behoorlijk *tiny*. Dus je gaat vanzelf wel consuminderen.”

Ook met de *tiny houses* in Bolderburen hangt Jessika een andere filosofie aan dan bijvoorbeeld de Tiny House Beweging. „Niet iedereen wil het risico lopen na enkele jaren weer te moeten verhuizen met zijn *tiny house*. Daarom willen wij graag *tiny houses* bouwen die op eigen grond staan en waarvoor je een hypotheek kunt krijgen. Als je telkens verhuist bouw je ook niet veel duurzaam op. Wij richten ons op mensen die hier lang willen wonen. Die een appelboom willen planten en daar na tien jaar ook de vruchten van willen plukken. Mensen ook die een community van verschillende generaties willen opbouwen, zodat als zij ouder zijn mensen om zich heen hebben die een beetje voor hen zorgen. Dat vind ik leuk om aan te sturen.”

> Tiny-A.

> Slim Fit

BouwEXPO krijgt met Tiny O vervolg in Oosterwold

Prijswinnende *TINY HOUSES* in groene Almeerse OASE

De BouwEXPO Tiny Housing in Almere-Poort heeft al snel een vervolg gekregen in Oosterwold. Op een terrein van 6400 m² moet het project Tiny O verrijzen. Een *tiny village* met vier totaal verschillende type huisjes, die ook op bouwexpositie te zien zijn.

DaF Architecten is de voortrekker van het project Tiny O. Zij ontwierpen voor de BouwEXPO het volledig energieneutrale piramidevormige huisje Tiny-A en behoorden bij de 25 prijswinnaars. Samen met de prijswinnende *tiny houses* Slim Fit van Ana Rocha Architecture, Dometastic van Mustafa Anbar en KODA van Kodasema geven zij nu de aanzet voor Tiny O, waarbij de O verwijst naar Oosterwold. Op een vierkant terrein van 80 bij 80 meter worden 12 kavels als een kroon rond een stam gesitueerd. Deze stam wordt gevormd door een grote gemeenschappelijke schuur van 60 m². Hier kunnen de toekomstige bewoners fietsen en tuingereedschap kwijt en worden twee wasmachines geplaatst. Op de veranda kunnen de dorpelingen gezellig samen komen.

De huisjes komen in een cirkel rond de schuur te staan op een eigen erf van 110 m². Iedere woning krijgt ruimte voor een eigen moestuin, die grenst aan de gemeenschappelijke fruitboomgaard. De weg en parkeerplaatsen worden aan de rand van de cirkel gerealiseerd. Het elektrisch autorijden wordt gestimuleerd door het plaatsen van twee laadpalen op de parkeerplaats waar tevens een waterpartij wordt gecreëerd. Zo wordt Tiny O een dorp in een oase van groen.

Belangstellenden kunnen in Tiny O kiezen uit vier type woningen, waarbij het interieur deels is inbegrepen. Alle huisjes hebben een woonoppervlakte van rond de 50 m². De driehoekige vorm van het huisje Tiny A is ontstaan

©Dometastic

> De vernuftig ingedeelde Dometastic.

uit kostenbesparing. Het dak is het goedkoopste bouwelement van een huis. Door het langst beschikbare dakelement als basis te nemen heeft Tiny A twee dakgevels tot aan de grond gekregen. Verder zijn duurzaamheid en technologie de belangrijkste kenmerken. Zo bestaat de bovenbouw uit duurzaam onderhoudsvrij hout en zijn in het dak vijftien zonnepanelen verwerkt. De technische snufjes bestaan uit onder meer een infrarood vloerverwarming en een ultrazuinige douche met weerbericht- en muziekstreamingsfunctie. Het woonoppervlak in de zeven meter hoge woning is verdeeld over de begane grond (40 m²) en een mezzanine (10 m²). Een groot meubel domineert het interieur, waarin de keuken, badkamer, kastenwand en trap naar de mezzanine is gerealiseerd.

Met het *tiny house* Slim Fit heeft architecte Anna Rocha duidelijk de spaarzame ruimte in de stad in het achterhoofd gehad. Deze 9 meter hoge woning heeft drie verdiepingen met ieder een woonoppervlakte van iets minder dan 17 m². Uitstekend geschikt voor geschakelde bouw of het opvullen van loze ruimten tussen gebouwen. In Tiny O krijgt de Slim Fit een plekje in de natuur met als voordeel weinig bebouwingsruimte. De woning is in houtskelet uitgevoerd en voorzien van strak afgewerkte gevels van Siberisch larkshout. Kenmerkend zijn de grote raampartijen, die de ondiepe ruimtes toch een ruimtelijk effect geven en snel verwarmen met zonlicht. De drie verdiepingen hebben ieder hun eigen functie: woonkeuken, woonkamer en slaapkamer met kleine badkamer. Verder is er kastruimte onder de trappen gecreëerd en is er bij de afmetingen rekening gehouden met de gangbare afmetingen voor keuken- en badkamervoorzieningen.

Bijzonder is zeker de vormgeving van de miniwoning Dometastic. Als een hoekige voetbal opgebouwd uit vijfhoekige panelen met een entree en plaats voor zonnepanelen. Het interieur bestaat uit een grote open ruimte met in het midden een zwevend

©Kodasema

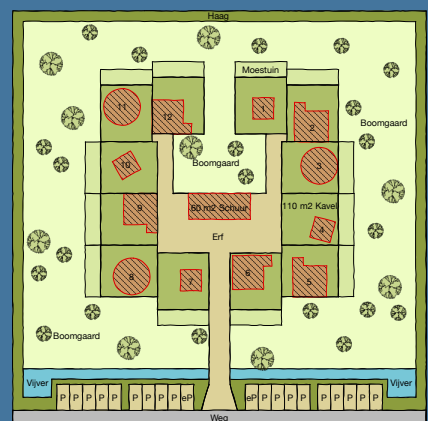
> De populaire woonbox Koda.

rond plateau (entresol) waar kan worden geslapen of gewerkt. De enige afgesloten ruimten zijn de badkamer en de 1 m² grote installatiekast. Het licht door de raampartijen in het dak en de entree zorgen voor een open gevoel. Net als de Tiny-A is de Dometastic geheel elektrisch. Een elektrische waterpomp zorgt voor verwarming, warm water en koeling. De koepelconstructie heeft bovendien een zeer hoge isolatiewaarde, waardoor de woning in combinatie met de hoog renderende zonnepanelen een laag energieverbruik heeft.

KODA is een gemakkelijk te verplaatsen woonunit en wordt prefab in enkel uren op locatie neergezet. Het exemplaar op de BouwEXPO Tiny Housing is de echte *tiny*-variant met een woonoppervlakte van 28 m². Inmiddels heeft het Estse architectenbureau een verlengde variant uitgedacht met een aan de achterzijde geplaatste hoge slaapkamer, waardoor het wooncomfort sterk is verbeterd.

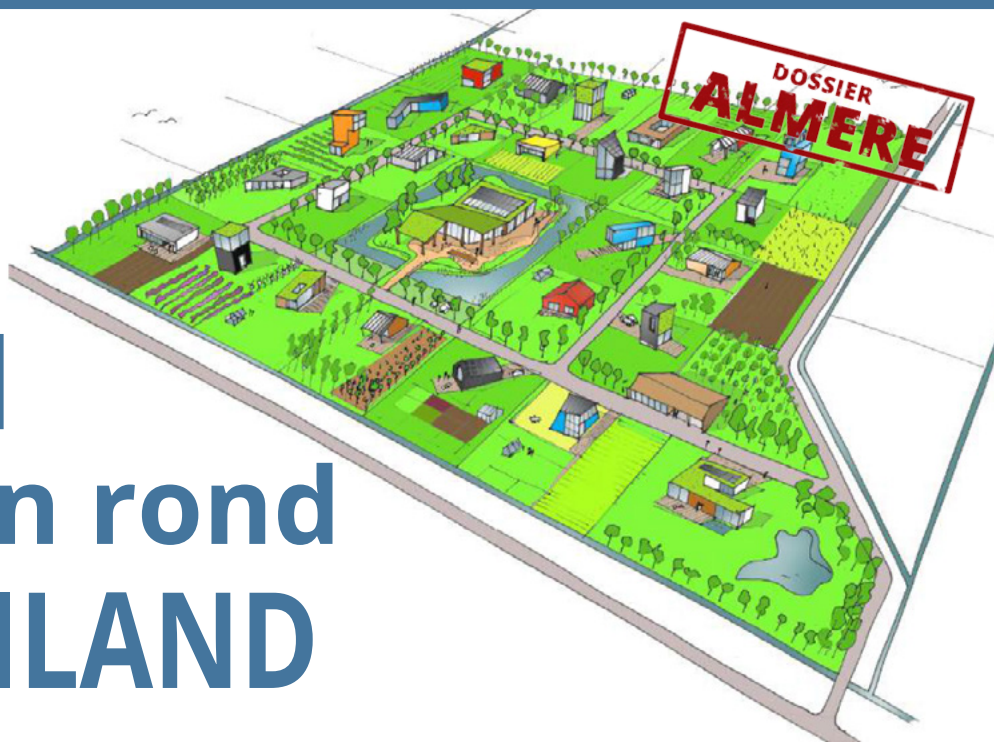
De KODA is standaard voorzien van een keuken, badkamer met toilet en zelfs gordijnen. De zonnepanelen zijn dan weer niet standaard, maar kunnen als optie worden aangebracht. Deze betonnen woondoos wordt gekenmerkt door drie dichte muren, maar door de open hoge ruimte en de volledig glazen voorgevel is er meer dan voldoende licht in huis.

Het project Tiny O trekt al aardig wat belangstelling. Vooral de Tiny-A en Dometastic zijn favoriet bij de eerste deelnemers. Zij zijn nu bezig zich officieel te verenigen en hopen in het najaar van 2019 te verhuizen naar hun eigen kleine dorpje.

*Nabuurschap
en delen
op Tiny House
Farm*

KLEIN wonen rond een EILAND

Een dertigtal *tiny houses* rond een eiland met gemeenschappelijke voorzieningen. Dat is een grove schets van het project Tiny House Farm in het Almeerse deel van Oosterwold, waarvan de eerste contouren inmiddels zichtbaar worden.

Tiny House Farm is een initiatief van de architectenbureaus SMLXL en BKW Architecten, die zich voor dit project bedrijfsmatig hebben verenigd in Wonen in Oosterwold BV (WIO). Vijf jaar geleden ontwikkelden zij al samen een minimalistische woning onder de naam Lofthome en creëerden vervolgens de no-nonsense Loodswoning, waarvan er inmiddels veertien zijn gebouwd aan de Auguste Comteweg in Oosterwold. Voor het aangrenzende gebied willen de Almeerse en Amsterdamse architectenbureaus iets betekenen voor mensen die kleiner willen wonen. 'De groep van mensen die kleiner wil wonen groeit. Leven met minder spullen in compacte woningen van 40 tot 70 m² is hun wens', schrijven zij in hun documentatie *Tiny House Farm, klein maar fijn landelijk buiten wonen*.

Klein en efficiënt wonen hoeft wat hen betreft niet primitief te zijn, maar betekent wel minder kosten. 'Minder woonlasten, minder schulden en minder zorgen. Bouwgrond voor kleiner en fijner wonen is in Nederland echter nauwelijks aanwezig, maar dus wel in Oosterwold!', aldus WIO, die ook goed nabuurschap wil stimuleren. 'Mede door met je directe omgeving gebruiksartikelen delen, want waarom zou je alles zelf bezitten als je ook van elkaars bezit gebruik kunt maken. Niet het bezit maar het gebruik staat immers voorop.' Daarom krijgt Tiny House Farm een centraal eiland met een gemeenschappelijk gebouw met de voorlopige naam Ontmoeterij. 'Deze kan worden gezien als een doecentrum, maar ook als een ontmoetingsplek. Een interessant gebouw met

een wasserette, mediatheek, leestafel en gym. De bewoners hebben zo geen omkijken meer naar een eigen wasmachine en droger. Boeken, dvd's en cd's kunnen in de mediatheek worden gedeeld en voor een fit lichaam staan meerdere fitnessstoestellen paraat. Een belangrijk onderwerp van de betekenis-economie van delen in plaats van vermenigvuldigen.'

WIO is geen projectontwikkelaar, maar wil graag door middel van dienstverlening duurzame woonoplossingen initiëren. Dit doet zij vooral door de particuliere initiatiefnemers te ontzorgen van het complexe proces van grondverwerving, bestemmingsplanprocedures en het bouwrijp maken van kavels. Met Tiny House Farm creëert WIO zelfs een instap klaar woonproject voor wie niet alles zelf wil regelen.

Het project telt 31 kavels van rond de 600 m², waarop volgens de Oosterwold-normen een woning van maximaal 75 m² mag worden gebouwd. Het woonerf is al ingetekend, maar daarop mag de bewoner zelf bepalen waar en hoe zij de woning willen plaatsen. Voor de riolering heeft WIO gekozen voor het reukloze IBA IIIB-systeem met een collectief helofytenfilter (rietveld). Dit is een van de meest milieuvriendelijke afwatersystemen op de hedendaagse markt. Het beheer en onderhoud van dit systeem wordt net als de aanwezige wegen en het gemeenschappelijke eiland ondergebracht in een bewonersvereniging, waarvan iedere bewoner verplicht lid is.

WIKKELHOUSE trekt aandacht van ARCHITECTUURGOEROE

Wat voor koks een Michelinster is en voor wijnmakers een vermelding in de Franse wijngids van Hachette is voor architecten een plekje in een boek van Philip Jodidio. Deze eer werd onlangs opgestreken door het Hollandse *tiny house* van Fiction Factory: Wickelhouse.

Philip Jodidio is een van de populairste schrijvers in de architectuurwereld. De Amerikaan, die twintig jaar lang redacteur van het tijdschrift *Connaissance des Arts* was, heeft inmiddels een enorm oeuvre opgebouwd. De laatste jaren stelt hij onder meer prachtige koffietafelboeken samen voor de Duitse uitgever Taschen met ook veel aandacht voor kleine woningen. Een van zijn laatste boeken is *Nomadic Homes*, waarin Jodidio 56 verplaatsbare woningen belicht. Liefst vijf uitzonderlijke ontwerpen komen uit ons kikkerlandje!

In *Nomadic Homes* stelt Jodidio dat de mens van origine een nomade is. Niet zo vreemd dus dat er nog steeds mensen zijn die hun huis graag op een of andere manier mobiel willen houden. De Amerikaan stort zich in dit boek op de meeste vernuftige mobiele huizen. Van super-de-luxe caravans tot praktische campers en van prachtig vorm gegeven vakantiehuisjes tot permanent bewoonbare *tiny houses*.

De vijf Nederlandse ontwerpen bestaan uit drie niet bepaald

Nomadic Homes
Architecture on the move

Schrijver
Philip Jodidio

Uitgeverij
TASCHEN

ISBN
978-3-8365-6233-1

Taal
Engels / Frans / Duits

Prijs
€ 50,00

This small cabin was originally intended to sit on legs high above the ground. It explores the theme of the "animatd forest" that shapes the Welsh landscape. According to the designers, it was inspired by the poem *Cod Goddeu*, meaning "Bottle of the trees," from the medieval Welsh manuscript called the "Book of Taliesin." The structure is made of blackened timber and Corten steel, and seeks to "resemble a creature emerging through the landscape." Digital modeling and fabrication techniques were used to create the structure with a limited budget, in which skylights allow residents to view the forest and sky. The large circular door rolls open to reveal the raw spruce cladding of the interior with a padded luxury leather bedding area and tailored sink and plumbing. A dark-stained shower space is lit from above. Quoting from the novel *Moby Dick* (Herman Melville, 1851), the designers present *Animatd Forest* in unexpected terms: "It is some ungranted exhibition of the whole in its broad general, that I would now fain put before you. Yet is it no easy task. The classification of the constituents of a whole, nothing less is here envisaged."

Diese kleine Hütte sollte ursprünglich aufgeständert sein. Sie ist ein Beitrag zum Thema „animatd Wald“, der die walisische Landschaft prägt. Laut Auskunft der Planer wurde sie vom Gedicht *Cod Goddeu* (aus dem mittelalterlichen walisischen Manuskript *Book of Taliesin*) angeleitet. Das Gebäude besteht aus geschwärztem Holz und Corten-Stahl und soll „einem Geschöpf ähneln, das durch das Gelände zerritt.“ Digitale Entwurf- und Produktionstechniken wurden für die Erstellung des Bauwerks mit kleinem Etat genutzt. Oberflächler gewähren den Bewohnern Ausblicke auf den Wald und zum Himmel. Die große, kreisförmige Tür wird zur Seite gerollt und zeigt dann die Inneneinrichtung aus unbehandeltem Fichtenholz mit einem luxuriösen, ledergestephten Schlafbereich, möbliertem Waschbecken und Sanitärbereich. Die dunkel gefärbte Duschkabine wird von oben beleuchtet. Die Architekten präsentieren das *Animatd Forest* in überraschenden Worten aus dem Roman *Moby Dick* (Herman Melville, 1851): „Was ich hier vorlegen möchte, ist ein einigermaßen grandioser Abriss der hauptsächlichsten Wälderarten. Es ist eine fleißig keine leichte Aufgabe. Ordnung in ein Chaos zu bringen, nichts Geringeres ist es, was hier angestrebt wird.“

Cette petite cabane devait au départ être posée sur des pieds très au-dessus du sol. Elle renvoie au thème de la « forêt animée » qui a donné forme au poème du *Ysgyd de Galleis*. Selon ses créateurs, elle s'inspire du poème « *Cod Goddeu* » (« le Combat des arbres ») qu'on trouve dans le manuscrit médiéval gallois du *Livre de Taliesin*. La structure est en bois d'œuvre noirci et acier Corten afin de « ressembler à une créature qui végète dans le paysage ». Les techniques de modélisation numérique et de fabrication utilisées ont permis de réduire son budget de production. Des luxueux permettant aux occupants de contempler la forêt et le ciel, tandis que la large porte circulaire roule pour révéler l'intérieur recouvert d'épicéa brut, sa luxueuse zone de couchage, son espace de toilette, son espace de douche, son espace de cuisine et son espace de bain. Citant le roman *Moby Dick* (Herman Melville, 1851), les designers présentent leur *Animatd Forest* en ces termes surprenants : « C'est une exposition certes pas chose facile. C'est l'organisation d'un véritable chaos qu'il nous faut essayer de faire ici : rien de moins que cela. »

FRANCIS S. ADNETT | 048

A large, round, sliding entrance door and skylights give residents a clear feeling that they are living in the natural setting. A wood-burning stove and natural wood interior are visible below and left.

Eine große, runde Tür und Oberlichter geben den Bewohnern die sichere Gefühl, in einer natürlichen Umgebung zu leben. Ein Holzofen sowie Einbauten aus Naturholz sind unten und links zu sehen.

La large porte ronde coulissante et les lucarnes donnent aux occupants de la cabane le sentiment manifeste de vivre dans le décor naturel. Chéneau et il gauche, on aperçoit le poêle à bois et l'intérieur en bois naturel.

klein te noemen Amsterdamse watervilla's, een ultramoderne vouwwagen van Rob Vos en *tiny house* Wickelhouse. Verwacht van Jodidio geen uitgesproken mening of juryrapport van de mobiele architectonische hoogstandjes. Korte informatieve stukjes in de talen Engels, Duits en

Frans over de verschillende ontwerpen wisselt hij af met wat uitgebreidere thema-artikelen.

Een koffietafelboek zoals een koffietafelboek hoort te zijn met veel leuks voor liefhebbers van klein wonen en een mooi Hollands tintje!

NOMADIC HOMES

We are all Nomads

Adah gave birth to Jobai, who became the ancestor of those who live in tents and herd livestock. Genesis 1:20

It should be no surprise that the word "nomad" has ancient origins. It comes from the Latin *nomadus* via the Greek word *nomas*, which refers to pasturing flocks, or raising meaning in pasture, or to graze. Nomadic hunting and gathering, following seasonally available wild plants and game, is by far the oldest human subsistence method. In fact, until 10,000 years ago, all modern humans were hunter-gatherers. Put even more simply, humans were nomads for 99 percent of the period of their known existence on earth. Though nomadic lifestyles in the traditional meaning of the word are gradually disappearing, many groups, such as reindeer herders in the tundra regions of the north, still practice nomadism, following their animals according to the season. Most nomadic groups follow a fixed annual or seasonal pattern of movements and settlements. Nomadic peoples usually traveled by animal, camel, or on foot, but even in remote regions of the world, technology and motorized transport have made nomads. Forms of transhumance, the seasonal movement of people with their livestock, certainly imply an existence of constant movement, albeit between two usually fixed points, reached in spring and fall.

For obvious reasons tents, whose existence is known to go back to the early Iron Age (8th century B.C. in Central Europe), have usually been the preferred type of "home" for nomadic peoples, in the league of examples such as the tipi of the North American Plains Indians, whose history may go back 4000 years, or the yurt used by nomads in the steppe regions of Central Asia for at least 3000 years. The military use of tents, for example the leather structures of the Roman army, is also ancient.

Oggies and Voertrekkers

And yet it would be an error to limit the idea of nomadic lifestyles to our more distant ancestors. Peoples such as the Romani (or gypsies) have traveled Europe since medieval times, if not before. Their presence is in any case attested to in 1522 in China. Of different origin, Irish Travellers are also a nomadic people of whom more than 22,000 were identified in the 2006 census of the Irish Republic. Travelling first in covered wagons or caravans, Romani peoples bring to mind more "nomadic" forms of population movement such as the conquest of the American West, first carried forward with "wagon trains" or groups of covered wagons that carried belongings and served as shelter. The Trailblazers and Wagon-trailers in South Africa were nomadic pastoralists who spread north and east from Cape Town in the 17th and 18th centuries. They also employed a form of covered wagon in their travels.

On the Road

Simply put in the history of the conquest of the Far West, Americans in this day have retained a higher rate of movement between places of residence than most other people in the world. As it happens, in 2016, the percentage of Americans moving over a one-year period fell to an all-time low in the United States to 11.2 percent, according to the US Census Bureau. And yet, to imagine in a nation of 325 million people that no less than 36 million moved in a single year is to appreciate a profound aspect of American culture. This might be called the culture of the road, celebrated by such figures as Jack Kerouac (*On the Road*, 1957) or, in a different mode, Ken Kesey, the author of *One Flew Over the Cuckoo's Nest* (1962), and his Merry Band of Pranksters who drove across the United States in a bus in 1966, celebrating the virtues of LSD and life on the road.

The reality of mobile homes in the United States may not be as ideal and poetic as names like *Kerouac* and *Kesey* would imply. Mobile homes make up 6.5 percent of the US housing sector and there were 8.8 million of them in 2013, down slightly in 2011, again according to the US Census Bureau. The number of occupants is not recorded but it is estimated to total about 20 million people. The Census Bureau also noted a strong correlation between the states with the most mobile homes and the lowest incomes. It was at the time of America's Great Depression in the 1930s that people started living in trailers designed for travelling or vacationing but used progressively as real homes. Parted on the outskirts of cities, something like Roma groupings in Europe, these mobile homes came to be associated in many instances with the American poor. Conversely, there was always a glamorous side to mobile homes, with companies like *Arden*, created in Los Angeles in the 1920s, widely known for their luxury silver aluminum trailers.

007

„De **BOUWSECTOR** *moet durven* *klein te DENKEN*”

INTERVIEW

Marcel van Mierlo heeft een passie voor kleine, duurzame en innovatieve gebouwen. Hij schrijft er enthousiast over op zijn blogpagina *Leven in Tuinen* en in het vakblad *BouwTotaal*. Gewoon vindt hij maar niks. „Ik ben nooit van het *broodje bij de bakker* geweest. Ik heb altijd al iets gehad met dingen die iets speciaals hebben”, vertelt de bouwkundig ingenieur, die nu zijn tweede boek over de meest uiteenlopende gebouwtjes presenteert.

Dertig jaar lang werkt Marcel van Mierlo in het management bij grote bouwbedrijven. Werk dat hem begin jaren tien steeds meer tegen gaat staan. „Het werk wordt steeds platter. Het gaat alleen nog om rapporten en cijfertjes. Mijn creativiteit kwam daardoor steeds meer in het gedrang en eigenlijk vond ik alles wat klein was in de bouw veel leuker. Wat mij ook altijd opvalt in de bouw is dat er qua innovatie zo enorm weinig gebeurt. Het is zo'n conservatieve wereld. Er wordt meestal voor de veilige oplossing gekozen, zodat er vooral ook wat verdiend kan worden. Dus wordt er weer een groot traditioneel project de grond uitgestampt, terwijl juist klein, duurzaam en innovatief mijn interesse heeft. Geef iemand een klein stukje grond en wat materialen en er komen fantastische projecten uit. Alles wat klein is is veel leuker. Daarom ben ik eruit gestapt en in 2013 voor mijzelf begonnen met een eigen kennisplatform voor iedereen die geïnteresseerd is in kleine gebouwtjes”, vertelt Marcel.

Zijn platform geeft Marcel de naam *Leven in Tuinen*. „Het is begonnen met gebouwtjes die je ook in je achtertuin kunt zetten. Het is het kleinste en goedkoopste stukje grond waar je in de stad iets mee kunt. Je kan er je kinderen langer thuis laten wonen in een gebouwtje, maar ook mantelzorgwoningen werden toen steeds populairder. Ook kwamen er steeds meer zzp-ers, die een eigen werkruimte in de tuin wilden bouwen. Er was in die tijd nog niks op het gebied van klein wonen. *Tiny house* was meer een naam van een aparte beweging in Amerika waar de meesten sceptisch naar keken. Dat vooroordeel is er nu wel vanaf, maar toen was het echt heel concreet leven in je achtertuin voor mij. Nu zie ik dat natuurlijk veel ruimer,

want wat is er sindsdien veel gebeurd op het gebied van compact bouwen!”

Ruim vier jaar lang schrijft Marcel iedere twee weken op zijn blogpagina *Leven in Tuinen* een artikel over een klein gebouwtje. Al bijna even lang levert hij een redactionele bijdrage over dit onderwerp aan *BouwTotaal*, een vakblad voor het midden- en kleinbedrijf in de bouw. „Zij zien ook de ontwikkelingen in het kleiner bouwen en zijn erg blij met mijn artikelen. Het is even iets heel anders dan de meeste overige onderwerpen in het magazine. Het is ook een bouwvorm waar veel toekomst in zit. Dat zien zij ook. Bouwbedrijven kampen steeds meer met gebrek aan capaciteit en beperkte ruimte. Tegen hen zou ik willen zeggen: ‘durf ook klein te denken!’”, aldus de bloggende bouwkundige, die in het begin vooral over buitenlandse initiatieven schrijft. „Het waren vooral concepten uit Australië en de VS, maar tegenwoordig is er ook heel veel in Nederland te vinden. Ook hele spectaculaire bouwvormen. Ik ben echt fan van *Hermit House* van Daniel Venneman. Dat concept is echt *out of the box* bedacht. Je kunt met een app je hele huis vorm geven en omdat ze met een harmonica-vorm werken is het meteen heel stijf. Je kunt het allemaal door hun laten zagen, maar je kunt het ook zelf doen. Het is echt een systeem dat super vernieuwend is.”

Dagelijks speurt Marcel het internet af naar nieuwe initiatieven en krijgt veel input van anderen. „Ik heb inmiddels een groot netwerk opgebouwd als het gaat om compact wonen. Ik stuur ook dingen door naar mensen in andere delen van de wereld en daar krijg ik ook weer informatie van. En natuurlijk vraag ik veel mensen om mij te tippen als ze iets horen of weten. De aanvoer is groot”, aldus Marcel, die het liefst over

WIN
het boek

Slim Ruimtegebruik 1

Marcel van Mierlo heeft nog enkele exemplaren van zijn eerste boek *Slim ruimtegebruik* in zijn kast liggen. Deze gedrukte edities stelt hij graag ter beschikking aan Klein Wonen Magazine en jij kunt er eentje winnen!

Het enige wat je hoeft te doen is kort deze zin af te maken: ‘Ik word geïnspireerd door kleine huis-jes, omdat.....’ Stuur deze in een mailtje, met als onderwerp *prijsvraag*, naar redactie@kleinwonenmagazine.nl en wie weet word jij deze zomer nog meer geïnspireerd door de 20 kleine bouwsels uit *Slim ruimtegebruik 1*! Inzenden kan tot en met 15 augustus 2018. De redactie van Klein Wonen Magazine belooft de vier meest inspirerende inzendingen met een boek en maakt de prijswinnaars kort na de sluitingstermijn bekend op onze [Facebook-pagina](#).

> Marcel van Mierlo is tijdens het zeilen wel wat kleine woonruimte gewend.

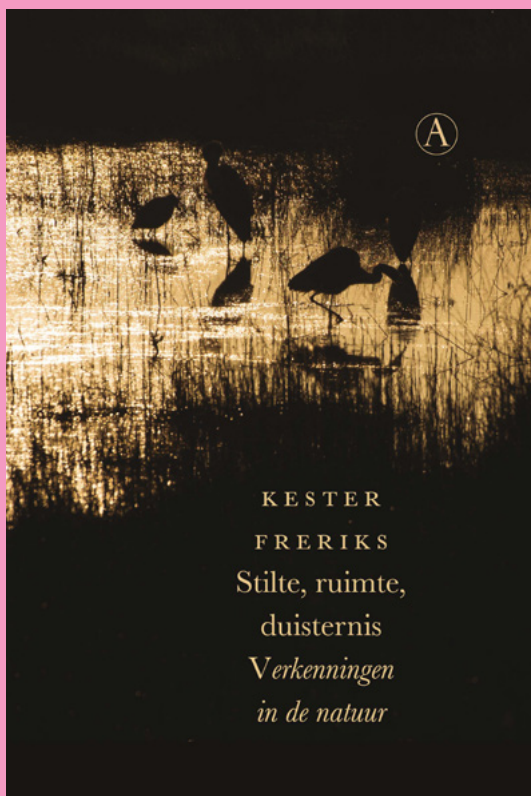
nieuwe systemen en technische vernieuwingen schrijft. „Het allermooiste is dat het klein is, maar ook een concept. Dat een bewoner kan krijgen wat hij wil, maar dat er ook een systeem is in het produceren, zodat niet iedere keer alles berekend hoeft te worden. Dan blijft het ook betaalbaar.”

Naast het Hermit House vindt de bloggende bouwexpert ook het open source-project WikiHouse een prachtig stukje innovatie. „Het mooie is dat iedereen erbij kan en mee kan helpen ontwikkelen. Het produceren gaat terug naar de bewoner. WikiHouse is een soort Lego-methode. Je kunt het zonder spijkers en schroeven in elkaar zetten. Hetzelfde geldt voor Fri:dom. Ontwerper Bernard Hörl is *tiny house*-pionier van het eerste uur en heeft een bouw pakket ontwikkeld om anderen te helpen. Hij is van mening dat je een andere relatie met je huis hebt als je het zelf bouwt. Het lijkt wat meer op Meccano. Je kunt het in elkaar zetten en dan zelf afwerken. Hij is ook de eerste die een uitklapbaar dak heeft verwerkt in een *tiny house*. In de meeste *tiny houses* is er een slaapverdieping met weinig ruimte in de hoogte, omdat een huis op wielen onder viaducten door moet kunnen. Hörl zegt dat een *tiny house* voor 99% gewoon ergens staat, dus heeft hij een dak ontworpen dat je kunt open klappen als het op locatie staat. Dat vind ik echter meer een slimme vondst, het gaat mij vooral om het innovatieve karakter en de mogelijkheid tot zelfbouw.”

Inmiddels heeft Marcel al meer dan vijftig verhalen over kleine gebouwtjes op zijn naam voor BouwTotaal. De eerste twintig verschijnen eind 2015 in boekvorm onder de titel *Slim Ruimtegebruik*. „Ik probeer de bouwvormen een beetje uit te diepen, maar niet al te kritisch. Ik belicht vooral de leuke en sterke punten, zowel praktisch als bouwkundig. Ook om mensen in de

bouwsector te prikkelen”, aldus de 56-jarige schrijver, die zijn verhalen in het boek ook voorziet van zelf getekende illustraties. „Tekenen is een grote hobby van mij. De liefde voor het tekenen heb ik ontwikkeld tijdens mijn architectuurstudie in de jaren tachtig en in 2011 weer opgepakt. Ik teken graag natuur, dieren en water, maar ik maak ook illustraties in aquarel van de gebouwtjes waarover ik schrijf.” In zijn boek ‘Slim Ruimtegebruik’ zijn alle verhalen geïllustreerd met een tekening van eigen hand en ook in zijn tweede boek, dat deze maand is verschenen, tekent Marcel er op los. „Ik ben nu ook al bezig met een derde boek. Daarvoor teken ik alleen in inkt. Dan krijg je meer het idee van een bouwtekening.”

Zijn nieuwe boek *Slim Ruimtegebruik 2* is wederom een bundeling van verhalen uit BouwTotaal. Het is ditmaal geen gedrukt exemplaar, maar een e-boek met veel interactie. „Het zijn weer twintig verhalen over kleine gebouwtjes, maar omdat het digitaal is biedt het meer beleving. Ik vond het verrassend dat een groot deel van de bouwers leuke time laps-beelden en video’s heeft van het hele bouwproces. Dat is ook leuk voor de doelgroep, want die is meestal heel praktisch ingesteld en wil weten ‘hoe doe ik dat?’. Dat kunnen we nu laten zien in het nieuwe boek. En daarnaast ben ik flink in de weer geweest met allerlei andere linkjes om het boek interactiever te krijgen.”, aldus Marcel, die ondanks zijn grote passie voor klein wonen zichzelf niet zo snel in een mini-woning ziet trekken. „Daar ben ik eerlijk in. Ik heb enorm veel affiniteit met klein wonen, maar ik ben er zelf niet geschikt voor. Ik heb een te groot lijf en een te onhandige motoriek voor een klein gebouwtje. Ik sloop teveel! Ik kan het weten, want ik ben een fanatiek zeiler en dus bekend met een kleine leefruimte. Voor even is dat oké, maar thuis voel ik mij prettiger met iets meer ruimte”, lacht hij.

ODE aan de NATUUR

De beschaving is volgens schrijver Kester Freriks doorgeslagen. Dag en nacht is er herrie om ons heen en kunnen we de sterren niet meer zien door een zee aan verlichting. In zijn nieuwe boek *Stilte, ruimte en duisternis* gaat hij op zoek naar plekken in Nederland waar deze drie onderdelen nog enigszins aanwezig zijn. Hij speurt ernaar in de natuur en de kunst, maakt nachtelijke wandelingen onder de sterrenhemel en doorkruist de leegte van ons land. Op zoek naar de heilzaamheid en het balsemende van de stilte en duisternis, die voor onze voorouders zo gewoon was.

Steeds meer mensen verlangen naar een leven met de natuur en aspecten als stilte, ruimte en duisternis maken dit voor hen compleet. Voor wie daarnaar op zoek is is het boek van Freriks een prima hulpmiddel. Op een interessante manier beschrijft hij het verloop van zijn eigen zoektocht. Hij beschrijft diverse plekken in Nederland waar stilte, ruimte of duisternis nog wel degelijk aanwezig zijn. Wie daarnaast ook nog iets te weten wil komen over de rol van stilte, ruimte en duisternis in de kunst en onze historie mag deze ode aan de intense schoonheid van de natuur niet aan zich voorbij laten gaan.

Stilte, ruimte en duisternis

Verkenningen in de natuur

Schrijver **Kester Freriks**

Uitgeverij **Athenaeum**

ISBN 978-9-0253-0856-8

Prijs € 24,99

STAPPENPLAN voor een leuker LEVEN

De korte route naar een leuker leven. Zo presenteert Jelle Hermus zijn eerste officiële *soChicken*-boek bij uitgeverij VBK Media: *Steeds leuker*. Aan de hand van een stappenplan beschrijft hij op een heldere manier hoe je fijn kunt leven met zoveel mogelijk voordelen en zo min mogelijk nadelen. Soms confronterend, maar zeker heel herkenbaar! Door op een andere manier naar het leven en jezelf te kijken word je je meer bewust van het verband tussen gevolg (lees resultaat) en oorzaak, is de mening van Jelle, die al sinds 2007 fulltime broedt op een leuker leven op zijn inspirerende website *soChicken*. Dingen die in het verleden zijn gebeurd, daaraan kun je volgens de ecologische levensgenieter niets veranderen, maar aan alle gebeurtenissen in de toekomst wel! Het boek geeft je een goede leidraad om vandaag nog te beginnen aan een leuker leven. Zonder wollige filosofieën, want het is niet voor niets een korte route. Bovendien houdt Jelle zelf ook niet van ingewikkelde theorieën. Hij wil zijn boodschap zo simpel mogelijk overbrengen en dat lukt hem, ondanks de 282 pagina's, meer dan aardig!

Steeds Leuker

Schrap de ellende, korte route naar leuker leven

Schrijver **Jelle Hermus**

Uitgeverij **Kosmos Uitgevers**

ISBN 978-9-0215-6706-8

Prijs € 20,00

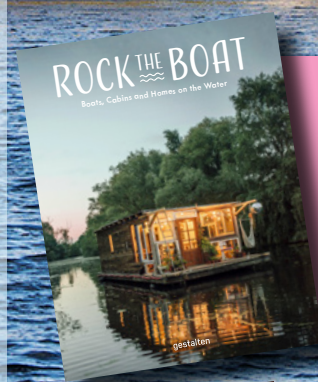
PLAATJES van boeken over WONEN op WIELEN en WATER

Wie een mooi inspirerend boek zoekt over klein en anders wonen heeft tegenwoordig alle keuze. Bij uitgeverij Gestalten verschenen op dit gebied recent twee fraaie boeken: *Rock the Boat* en *Hit the Road*.

In *Rock the Boat* tref je woonboten, drijvende huizen en experimentele vlothutten. Via de lens van tal van internationale fotografen neem je een kijkje in het interieur van deze woningen. De meeste van de besproken waterwoningen kampen met ruimtegebrek, waardoor het boek een schat aan inspiratie biedt voor liefhebbers van klein wonen. Hoogtepuntje is het drijvende wooneilandje van Catherine en Wayne. Vol kleine gebouwtjes en geheel zelfvoorzienend! Bijzonder zijn zeker ook de Noorse amfibie-units, Franse vakantiehuizen, Engelse rivierschepen, een tot woning omgebouwde reddingsboot en enkele drijvende *tiny houses*.

De titel *Hit the Road* zegt natuurlijk al voldoende. In dit boek wordt op een leuke gevarieerde manier aandacht besteedt aan de meest avontuurlijke manier van klein wonen: *van life*. Mini-levensverhaaltjes en schitterende foto's van mensen en hun huis op wielen. De meest uiteenlopen woonvoertuigen worden afgewisseld met heerlijke recepten voor buiten koken, die ook andere bezitters van een minimale keuken zeker kunnen bekoren.

Beide boeken laten vooral met beelden het verhaal van deze bijzonder woonvormen vertellen. Klein Wonen Magazine mag jullie op de volgende pagina's alvast lekker maken met enkele pareltjes in groot formaat. Kijk en geniet!

Rock the Boat

Boats, Cabins & Homes on the Water

Samenstelling **Gestalten**

Uitgeverij **Gestalten Verlag**

ISBN 978-3-89955-916-3

Prijs € 39,90

Hit the Road

Vans, Nomads & Roadside adventures

Samenstelling **Gestalten**

Uitgeverij **Gestalten Verlag**

ISBN 978-3-89955-938-5

Prijs € 35,00

> De drijvende studio van Claudius Schulze.

© p. 265: Photography by Claudius Schulze, Rock the Boat, Gestalten 2017

> De amfibie-units van de Zweed Jägnefält Milton.

© p. 150-151 »By Jägnefält Milton, from Rock the Boat, Gestalten 2017

> Interieur van de smalle woonboot van het Britse stel Bee & Theo.

> Het drijvende dorpje in het Franse Pressac.

© p. 216-217: Photography by Theo Gove-Humphries, Rock the Boat, Gestalten 2017

© p. 161-162 »By Village Flottant, from Rock the Boat, Gestalten 2017

> De omgebouwde paardentruck van Hannah & Dean.

© p. 130; Photography by Will Bunce, Hit the Road, Gestalten 2018

> De 42 jaar oude VW Westfalia van de Amerikaan James Barkman.

© p. 196; Photography by James Barkman, Hit the Road, Gestalten 2018

> De familie Bell toert met een Landrover tentwagen de wereld over.

> De Mercedes Benz T2 van Christina & Paul.

© p. 230: Photography by Luisa Bell, Hit the Road, Gestalten 2018

© p. 172-173: Photography by Paul Nitzschke, Hit the Road, Gestalten 2018

Als je het interview met ons hebt gelezen in deze editie, dan is je bekend dat we ons 'Finding A Better Way To Live' project nu volle aandacht geven. We reizen per camper langs eco-initiatieven. Onze baan en huizen in Nederland zegden we op. Vind je onze filmpjes, verhalen en ervaringen leuk? Dan is het fantastisch als je ons wilt steunen zodat we dit kunnen blijven doen!

Steun ons door een stokbroodje te doneren.

KLIK HIER

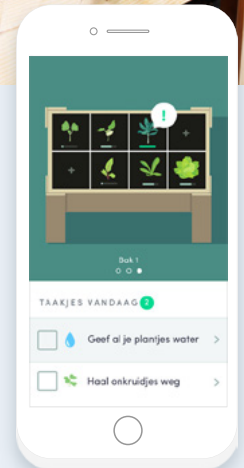

www.findingabetterwaytolive.com/support-us

de Makkelijke Moestuin

De moestuin die bij iedereen lukt. De gratis app helpt je met het onderhoud. In 5 min per dag.

www.MakkelijkeMoestuin.nl

➔ Helpt jou naar een gezonde leefstijl

Gezonder eten zonder producten te schrappen? Ik help je met een gezond eetpatroon snel aan een nieuwe leefstijl!

➔ Sportvoeding advies op maat

Als sporter op zoek naar betere prestaties en een sneller herstel? Ik help je met een perfect voedingsplan!

50%
korting op het
intakegesprek!
Maak nu een afspraak
en vermeld code
1402

➔ De leukste en lekkerste kookworkshops

Koken met vrienden? Een speciale gelegenheid? Ik maak voor iedereen een kookworkshop op maat!

Organiseer nu een kookworkshop met vrienden bij jou thuis en doe zelf gratis mee! Neem contact op voor meer informatie.

Regina Frakking
Voedingsdeskundige

www.afvallen-huizen.nl

DE WERELD
ROND REIZEN
MET EEN
EIGEN
ONLINE
BUSINESS

DEMORDERNENOMADEN.NL

ONS NIEUWE HUISJE!

VLOG

MELANIE & BRAM

Melanie en Bram trouwen in 2015 en zijn op weg naar huisje, boompje, beestje. Al snel merken zij niet gelukkig te worden van hun koophuis en alle spullen. Een ontmoeting met mindset-coach Michael Pilarczyk opent hun ogen. Plots is het helder wat zij echt willen met hun leven: reizen! Zij verkopen hun huis, bouwen een *tiny house* als nieuwe woonplek in Nederland en trekken er samen met hun hond Kay lustig op uit in hun 4x4 tentwagen.

Een prachtig leven is wat het duo iedereen gunt. Met hun eigen leven willen zij anderen inspireren om ook op zoek te gaan naar wat zij nu echt willen. Daarom delen zij hun persoonlijke belevenissen graag met de wereld op hun webpagina *Offroad Dog*. Exclusief voor Klein Wonen Magazine vertellen zij ieder kwartaal in een vlog over hun inspirerende leventje op enkele vierkante meters woonruimte. De ene keer vanuit hun *tiny house*, de andere keer vanuit de tent boven op het dak van hun terreinwagen.

In deze eerste vlog tonen zij de laatste klusloodjes aan hun *tiny house*!

MEER hechten aan MINDER spullen

Even naar het begin. Twee jaar geleden was het. Ik stopte met mijn studie. Het was al de derde HBO-studie waar ik aan was begonnen en het wilde maar niet lukken. Ik kon mezelf niet motiveren om te doen wat gedaan moest worden en zag eigenlijk nergens het nut van in. Dat ik stopte met mijn studie was dan ook geen wonder, maar het bracht me wel een leeg gat. Ik had geen flauw idee wat ik moest gaan doen. Ik draaide wel eens als dj op bruiloften, maar nu plots werd gevraagd of ik dat dan de rest van mijn leven ging doen. Ugh, een beangstigende vraag vond ik dat maar. Dus deed ik wat veel jong volwassenen doen als ze het allemaal even niet meer weten. Ik ging reizen om mezelf verder te ontdekken. Dat lukte. Ik kwam mezelf een aantal keer flink tegen, viel plat op de grond en stond dan weer op.

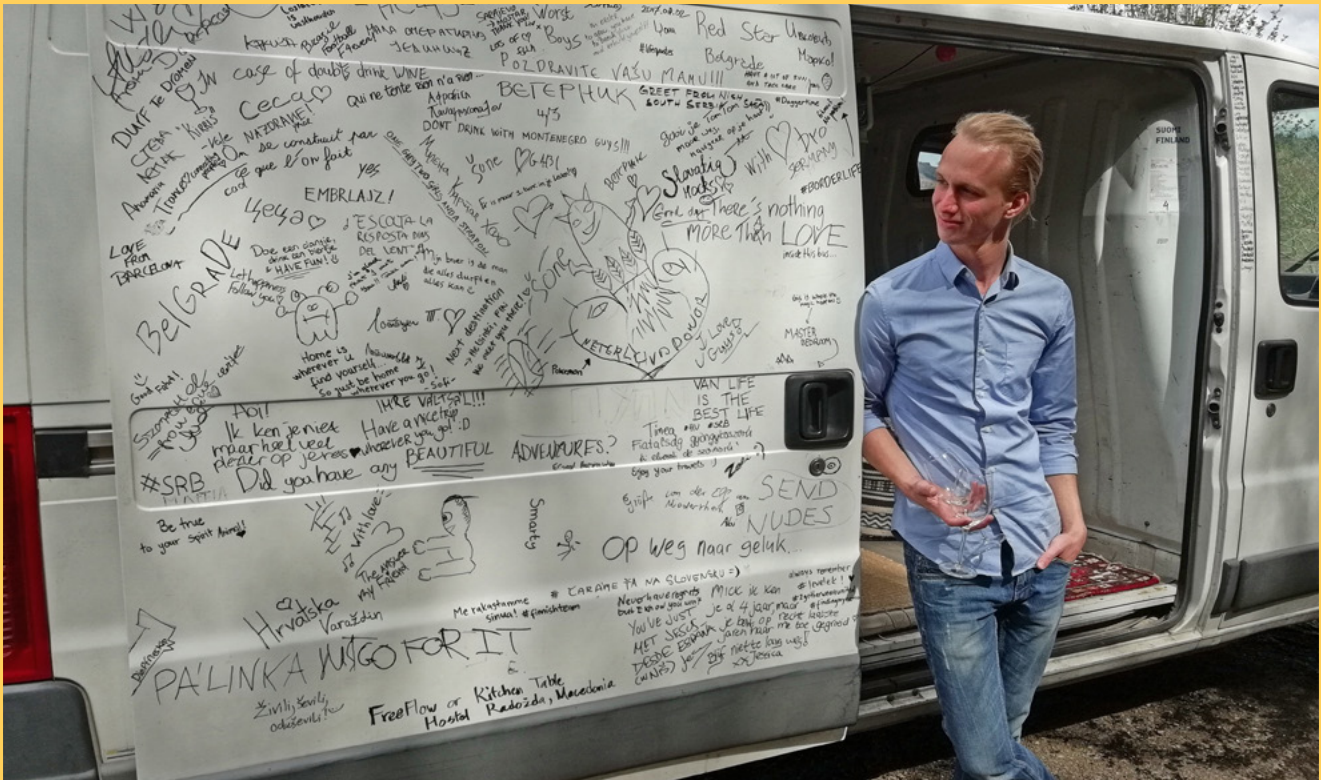
Omdat het reizen mij zo beviel was het voor mij zoeken naar een manier hoe ik dat meer en vaker zou kunnen doen. Ik wilde namelijk meer ontdekken. Ik kwam erachter dat bij alle landen die je afvinkt van je bucketlist er automatisch nieuwe plekken en landen bij lijken te komen. Ik besloot daarom mijn online marketing skills, die ik uit mijn niet afgeronde studies had opgedaan, te gebruiken om online geld te verdienen. Dit zorgde ervoor dat ik een locatie onafhankelijk inkomen had en dus kon reizen en werken tegelijk. Op hetzelfde moment kocht ik een busje, die ik voorbereedde voor mijn reis. Waarheen wist ik nog niet, maar dat maakte me ook niet zoveel uit. Ik bouwde er met de meest amateuristisch denkbare

vaardigheid een bed in én een bureautje. Dat leek mij wel genoeg.

Ik vertrok uit Nederland en zo was mijn *van life* geboren. In mijn busje sliep ik op de meest random plekken in de natuur of aan meren. Die momenten wisselde ik dan af met hostels of hotels in steden. Inmiddels doe ik dit al ruim een jaar en staat de teller op 36 landen. Het mooie aan deze leefstijl is voor mij het simpele. Zo leef ik met vrij weinig spullen. Alles wat ik heb is wat er in mijn busje ligt. En het grappige is, de helft van de spullen die in het busje ligt gebruik ik niet eens! Die spullen heb ik een jaar geleden mee gekregen van mijn familie en vrienden die bezorgd waren of ik het wel ging overleven. Maar waar ik het graag over wil hebben zijn drie spullen die me dierbaar zijn. Wanneer je weinig hebt vallen juist die spullen namelijk extra op.

Kristallen wijnglazen

Ik heb in mijn busje vier wijnglazen van kristal. Nu denk je misschien, dat past niet bij een *van life*, maar dat komt soms juist erg goed van pas. Zo was er een avond in Novi Sad. In deze stad, in het noorden van Servië, kwam ik midzomer aan. Het is echt een pareltje. Ik noem het zelf het Disneyland van het oosten. Buiten de schoonheid was het voor mij wel wat stil. Er waren weinig jonge mensen te vinden en contact maken was moeilijk. Totdat iemand mij wees op *the river*. Hier zouden de jongere Serviërs namelijk iedere avond rondhangen. Het was dan ook niet toevallig dat ik de

volgende dag al bij zonsondergang mijn busje aan de rivier parkeerde. Met de schuifdeur richting de rivier, zodat ik al gitaar spelend vanuit mijn busje naar het kasteel aan de overkant kon turen. Hoe meer de schemer duisternis werd, hoe meer mensen zich bij de rivier verzamelden. Mijn busje viel daar nogal op. In deze stad die maar sporadisch toerisme kent, was een Nederlands kenteken namelijk goed zichtbaar. 'Bij de eerstvolgende persoon die naar mijn busje kijkt, stap ik erop af, zei ik tegen mezelf. En zo ging het. Met vier kristallen wijnglazen in mijn hand liep ik naar een groepje toe. Ze waren wel in voor een wijntje en ik nodigde hen uit ook gezellig bij mijn busje te komen zitten. We speelden wat muziek op de gitaar en enkele geïmproviseerde instrumenten. Het was erg gezellig en dat was meer mensen opgevallen. Binnen no time had zich een kring met een stuk of 15 mensen gevormd om mijn busje! We zongen samen, maakten muziek, leerden elkaar woorden en hadden de grootste lol. Wat een mooi glas allemaal wel niet kan verbinden.

Ukelele

Zo nu en dan vlieg ik ook wel eens. Dan laat ik mijn

busje achter op een parkeerplaats waar deze dan veilig voor een tijdje kan staan om even een tripje als backpacker te maken. Op deze manier wissel ik mijn manier van reizen wel eens af. Zo ging ik afgelopen winter richting Thailand. Koude wintermaanden zijn in een busje nu eenmaal wat minder prettig. Het was dan ook met name het klimaat wat mij aansprak in dit Aziatische land. In het noorden van Thailand verbleef ik enkele weken op een prachtige plek midden in de natuur. Iedere avond maakten we daar een gigantisch kampvuur en praatten we de nacht vol. Zo ook op een avond met Denise, een Zwitserse. Na een tijdje met haar gesproken te hebben, vroeg ik of ze misschien een persoonlijk verhaal wilde vertellen, zodat we daar

een lied van konden maken. Hier opende iets. In het komende half uur vertelde ze me alles wat je maar van iemand zou kunnen weten en dat voelde voor beide kanten goed. Er vervolgens een lied van maken was dan ook erg gemakkelijk geworden. Ik pakte mijn ukelele (kleine viersnarige gitaar) erbij en begon te spelen. Het werd stil rondom het kampvuur. Ook de rest viel nu even stil. Het nummer paste perfect bij de atmosfeer en

maakte dat achteraf de gesprekken eigenlijk alleen maar mooier werden. We filosofeerden samen over het leven. Wederom een prachtige avond en ik beschouw mijn ukelele als iets onmisbaars op reis. Deze mag vanwege het formaat namelijk wel gewoon mee in het vliegtuig, waar een gitaar dat niet mag.

Sleutelhangers van overal

Ergens een beetje verstopt in mijn busje liggen misschien wel mijn mooiste herinneringen. Wanneer ik de bakken onder mijn bed vandaan haal, kom ik een doosje tegen. Dit doosje zit vol met sleutelhangers. Een verzameling waar ik trots op ben en stiekem misschien wel erg aan gehecht. Inmiddels zijn het er 48 en ze komen uit 36 verschillende landen. Ik neem er altijd eentje mee als ik op een nieuwe plek ben. Echt een bestemming hebben ze echter nog niet. Het lijkt me mooi om deze, wanneer ik ooit in een (*tiny*) huis ga wonen, ze aan de gehele wand te hangen op een wereldkaart. Op de plek waar ze horen. De door mensen die ik ontmoet heb beschreven deur van mijn busje hang ik daar dan wellicht naast.

Als er iets is wat ik heb geleerd van het leven in een busje is dat een gelukkig leven maar zo weinig nodig heeft. Het zijn vaak maar een paar dingen waar we onze echte waarde aan hechten. Het voelt daarom ook niet alsof ik meer nodig heb. Eigenlijk voelt het alleen maar vervelend als ik dan meer heb. Ik kies er dan ook voor om meer te hechten aan minder. Dat doet me goed!

Mick van Zadelhoff wil zijn creativiteit en levenslust niet laten beperken door systemen. Hij kocht een busje, bouwde er een bed in en trekt nu de wijde wereld in. De 23-jarige werkt waar internet is en geniet van zijn leven als moderne nomade. Zijn ervaringen, inzichten en kennis deel hij via zijn website *De Moderne Nomaden*. Daarnaast geeft hij trainingen aan digitale nomaden in sp .

ZOEKTOCHT

naar een betere manier van

LEVEN

INTERVIEW

Wonen in een *tiny house*, een *yurt*, een huis van leem en stro of toch liever in een camper? Leven met de natuur, dat staat vast, maar alleen, met z'n tweetjes of in een gemeenschap? Hilde de Leeuw en Oscar van Keulen weten het nog niet. Daarom reizen zij nu in hun camper door Europa langs ecologische initiatieven. Een zoektocht naar een betere manier om te leven, die zij graag met de wereld delen via hun vlogproject *Finding A Better Way To Live*.

Het is na een weekje toeren door Frankrijk voor Hilde en Oscar nog even wennen aan het besturen van hun huidige woning. Het is niet altijd even gemakkelijk manoeuvreren met de verhoogde en verlengde Citroën Jumper, maar het gaat hen steeds beter af. Het vrolijke stel heeft het afgelopen jaar al verschillende ecologische woonvormen in Nederland bezocht en wil nu eens kijken hoe mensen in Zuid-Europa een voor hen betere manier van leven hebben gevonden. „In Spanje en Portugal zijn veel ecologische wooninitiatieven met weer andere oplossingen dan in Nederland. Bijvoorbeeld met een lossere Bouwbesluit. Niet onbelangrijk”, lacht Hilde.

Op de weg naar het zuiden gunnen zij zich even wat meer rust en tijd om het wonen in een busje te ontdekken. Ze reizen zoveel mogelijk via ecologische overnachtingsplekken, maar willen vooral even wennen aan hun *van life*. „Het is voor het eerst dat we echt samenwonen. En dan op zijn klein *space*-je. Ik ben heel benieuwd hoe wij dat gaan ervaren met z'n tweetjes in zo'n kleine ruimte”, vertelt Oscar, die toch wel graag wat ruimte voor zichzelf heeft. Overigens geen probleem voor Hilde. Zij wijst op haar vaders oude trekking bike achterop de Jumper. „Dan ga ik gewoon lekker een stuk fietsen.”

Hilde heeft veel fietservaring. Vele vakanties bracht zij buiten op de fiets door en toerde zelfs een jaar

lang door Zuid-Europa en Zuid-Amerika. Het was een heerlijke vlucht uit haar bestaan als verpleegkundige met een keurig koophuis in de stad. „Dat heeft ook met mijn herkomst te maken. Ik ben opgegroeid op een boerderij in Twente. De koeien melken en buiten zijn in alle eenvoud. Tijdens mijn fietsreizen ervaarde ik dat ook weer. Ik wil gewoon meer buiten zijn en leven met de natuur. Op mijn fietsreizen ontdekte ik ook dat ik best met heel weinig spullen af kan”, vertelt Hilde, die uiteindelijk besloot haar leven om te gooien. „Ik wil anders gaan wonen en leven. Ik zoek dan ook naar ecologische oplossingen. Onze planeet is zo mooi en ik wil dolgraag een steentje bijdragen aan het minder schaden van het milieu. Dat is mijn drive!”

„Toen ik heel jong was trok ik mij de dingen die mis zijn in de wereld al erg aan.”

Oscar hunkert al heel lang naar een betere wereld. „Toen ik heel jong was trok ik mij de dingen die mis zijn in de wereld al erg aan. Ik

was op mijn twaalfde al vegetariër. Ik zei tegen mijn ouders 'ik ga geen dieren eten!'. Zij vonden dat prima. Ik vind het vooral erg wat er mis gaat op ecologisch gebied en wil daar ook iets aan veranderen. Ik ben een tijdje ziek geweest en toen kwam het er niet van, maar nu ben ik super gemotiveerd om dit weer op te pakken en te gaan kijken hoe we anders kunnen wonen en leven. Ik wil daarbij ook de vraag stellen 'wat is nu echt duurzaam?'. Sommige dingen lijken duurzaam, maar zijn dat niet. Neem elektrische auto's. Ze vervuilen een stuk minder, maar als je ziet hoe ze in China worden

geproduceerd! En die accu's gaan niet echt lang mee en kunnen niet worden gerecycled. Dus zo duurzaam is dat niet."

Net als Hilde is Oscar wel zo realistisch is om niet de ambitie te hebben de wereld in korte tijd naar basic te krijgen. „Het is een puzzel. Wij hebben ook dilemma's. Inderdaad, we rijden nu wel in een oude camper rond. We vragen ons onderling regelmatig af wat we wel en niet willen doen. Zo willen we graag veel tweedehands kopen, maar het duurt lang om te vinden wat je zoekt. Voor onze campertrip moesten we dan ook kiezen. Tweedehands spullen en later weg of nieuwe spullen en op korte termijn afreizen. Het is vaak afwegen, maar dan hebben we wel zelf het denkproces gedaan. Soms besluiten we dan dat we over sommige dingen maar even wat meer relaxed moeten doen. Zo hebben we voor de camper uiteindelijk toch wat meer nieuwe spullen aangeschaft en konden we snel verder met onze zoektocht naar een beter leven."

Die zoektocht leggen Hilde en Oscar grotendeels vast met leuke filmpjes over duurzame en ecologische initiatieven, die zij via hun vlogproject Finding A Better Way To Live presenteren. „Het is enerzijds een persoonlijke *quest* naar duurzaamheid, gemeenschapszin en eenvoud. Een zoektocht naar hoe wij willen wonen en leven in Nederland of een ander land. Onderweg willen we kennis en kunde verzamelen, die we ook graag willen delen om anderen te inspireren", vertelt Hilde. „We willen ook vaardigheden leren. Het plan is dan ook om mee te helpen aan verschillende ecologische projecten, want straks willen wij misschien ook wel zelf bouwen. In het noorden van Portugal realiseren vrienden van ons nu een ecologische plek waar zij volledig met de natuur willen leven. Echt terug naar de eenvoud en waar mensen terecht kunnen voor een digitale *detox* en even helemaal de boel de boel kunnen laten."

Het Portugese project wordt zeker een onderwerp van een van de eerstkomende vlogs van Finding A Better Way To Live, maar er valt daar meer te zien op ecologisch gebied. „Alleen in die streek zijn al zo'n driehonderd ecologische initiatieven. We zijn dan ook benieuwd wat we allemaal gaan ontdekken

en kunnen laten zien in onze filmpjes", aldus Hilde en Oscar, die zich doorgaans niet erg voorbereiden op welke projecten zij willen bezoeken. „De meeste onderwerpen komen via via tot stand. We willen graag in het moment kijken. Ons laten leiden door wat we tegenkomen. Soms zouden we ons wel wat beter kunnen voorbereiden op een bezoekje aan een project. Dat is wel een leerpuntje. Soms denken we wel eens 'het had nu wel even makkelijk geweest als we nog tien vragen in onze achterzak hadden zitten'. En het is toch knullig als we die ene cruciale vraag zouden vergeten. Maar we groeien al doende. We maken ook altijd wat speelse grapjes in onze vlogs en vaak een kort liedje. Iets dat we ter plekke improviseren. Gewoon een paar simpele regels over het project. Dat is een beetje een handelsmerkje aan het worden en het brengt ons ook veel plezier!"

„Onderweg willen we kennis en kunde verzamelen en anderen inspireren"

Uiteraard ontkomt de zoektocht naar een betere manier van leven ook niet aan het vinden van een inkomstenbron. Oscar hoopt dat hun vlogs over inspirerende ecologische projecten veel mensen gaan aanspreken en dat zij hun boodschappen voor een betere wereld met een donatie willen

steunen. „Het is mijn droom om met deze filmpjes inkomsten te genereren. Het maken van filmpjes is een passie die ik voel. Ik heb in Maleisië al eens

bedrijfsfilms gemaakt. Was leuk om te doen, maar ik wil er ook graag iets nuttigs mee doen. De wereld een stukje beter maken." De passie van Hilde ligt op een totaal ander vlak. „Ik wil graag skills opdoen door ecologische projecten mee op te zetten. Zelf dingen te creëren, mensen ontvangen en in gesprek met hen gaan. Ik kan meditatief dansen en doe massages. Met dat soort dingen zou ik graag mijn geld verdienen. Samen dingen ondernemen en iets kunnen betekenen voor anderen. Als ik iets geef voelt dat alsof ik mijzelf ook een cadeau geef."

De zoektocht van Oscar en Hilde is nog lang niet voorbij, maar uiteraard ontstaat er langzaam een beeld van wat zij graag zouden willen. „Ik vind het echt rot om in de stad te wonen, dus ik wil sowieso meer buiten zijn. Het liefst met andere mensen, met meer eenvoud en natuur en een woning met stro en leem", aldus Hilde, die erg geïnspireerd is door het organische huis van Peter Simons dat zij onlangs filmde. „Een

houten constructie met muren van stobalen en leem. Super duurzaam en super goedkoop! De muren zijn door het leem waterbestendig en het stro ademt en zorgt voor een goede isolatie. En als je van je huis af wilt gooi je het gewoon terug in de natuur! Het lijkt mij ook mooi om te wonen in een gemeenschap en samen goed te kijken wat we nu echt nodig hebben. Als ik nu bedenk wat ik allemaal had toen ik in een koophuis woonde! Niet normaal. Ik wil mij meer afvragen wat deelbaar is. Dan kun je ook kleiner gaan wonen, want je hebt minder ruimte nodig om spullen op te slaan. Zo zie ik een betere manier van leven momenteel voor mij, maar we willen ons blijven laten voeden. We proberen dan ook niet teveel in vaste vormen te denken en een open houding te behouden."

Die open houding streven Hilde en Oscar ook na met hun vlogs van Finding A Better Way To Live. „We willen ook verschillende thema's behandelen. Zo willen we niet alleen ecologische projecten bezoeken, maar ook meer onszelf filmen. Onze eigen ervaringen en onderzoeken. Bijvoorbeeld hoe kunnen we minder afval genereren door te laten zien wat wij zelf allemaal aan afval verzamelen in twee weken. Een soort *challenge* op ons zelf. Of een onderwerp over hoe het is om veganistisch te leven. We willen wel graag vrij blijven in de keuzes van onze onderwerpen. In onze eigen flow blijven. We hopen dat veel mensen dit willen volgen en geïnspireerd raken", aldus het zoekende koppel.

Straatmuzikanten in spé?

Samen muziek maken vinden Hilde en Oscar erg tof. Hun huidige van life is natuurlijk prima te combineren met het spelen op straat om zo aan wat inkomsten te komen. Zij twijfelen echter of zij daar goed genoeg voor zijn. Voor Klein Wonen Magazine speelden en zongen zij een klein stukje. Wij vonden het prima klinken. Vind jij Hilde en Oscar goed genoeg voor een carrière als straatmuzikant? Bekijk deze korte video en laat het ons weten op onze Facebook-pagina.

MEER
FOTO'S

VLOG

DE HOBBITSTEE

HILDE & OSCAR

Hilde de Leeuw en Oscar van Keulen zijn op zoek naar een betere manier om te leven. Daarvoor bezoeken zij allerlei duurzame en ecologische projecten in binnen- en buitenland. Hun ervaringen verwerken zij op een luchtige manier in blogs en vlogs op hun webpagina *Finding A Better Way To Live*. Voor jou als lezer van Klein Wonen Magazine presenteren zij ieder kwartaal exclusief de première van een van hun nieuwe vlogs.

De vlogs van het vrolijke stel gaan niet altijd alleen maar over klein wonen. Ze gaan ook over een duurzame en ecologische manier van leven of bouwvormen. Thema's die ook veel liefhebbers van klein wonen kunnen inspireren. Een goed voorbeeld is de eerste bijdrage van Hilde en Oscar. Zij gaan in deze vlog op bezoek bij De Hobbitstee in Wapserveen. Binnen deze leefgemeenschap worden al sinds 1969 duurzame doelen gerealiseerd. Gewoon door te doen! Nu bouwen twee gezinnen met vrijwilligers aan hun ideale huis. Geïnspireerd op Het Aardschip van architect Michael Reynolds en gemaakt met rest- en natuurlijke materialen. Uiteraard geheel zelfvoorzienend! Het huis is groot, maar door de toekomstige bewoning van twee grote gezinnen is het per persoon toch min of meer klein wonen. En de toegepaste bouwtechnieken kunnen ook prima worden toegepast op een ecologisch huis van klein formaat.

Bekijk snel wat Hilde en Oscar te weten zijn gekomen over dit bijzondere project.

TINY KOZIJN
THINKS BIG IN TINY HOUSES

www.tiny-kozijn.nl

Langeweg 6, 4756 AK Kruisland
T: +31(0)167 53 24 18

Jouw
TINY DROOMHUIS
is snel gevonden!

TinyFindy® is hét platform voor vraag en aanbod van tiny houses en tiny house-kavels.

www.tinyfindy.nl

ADVERTEREN?

Interactief adverteren richting de groeiende groep liefhebbers van klein wonen? Dat kan perfect in Klein Wonen Magazine. Meer weten? Download hier onze Mediakaart of bel

06 13 99 76 53

'ROOKLOZE' HOUTKACHEL

ROCKET STOVE

WERKING EN MODELLEN
www.rocketstove.store

- duurzaam
- eenvoudig aansluiten
- advies op maat

**ROCKET
STOVE
STORE**

Vurige *FIELD DAY* in ROTJEKNOR

> Noortje Veerman vertelt over haar tiny house-ervaringen.

Voor wie zelf een *tiny house* wil bouwen zijn de *field days* van de Tiny House Academy een *must*. In de Rotterdamse loods doe je tal van ideeën op, kun je vragen stellen aan deskundigen en met een beetje geluk is er ook een *tiny house* in aanbouw te bewonderen. Klein Wonen Magazine ging er eens een kijkje nemen.

Het is ijsig koud op het wat troosteloze industrieterrein in *Rotjeknor*, maar dat weerhoudt de dromers van een eigen *tiny house* er niet van een bezoekje te brengen aan derde *field day*, die Noortje Veerman en Jan-Willem van der Male organiseren. Gezien de temperatuur is het wel toepasselijk dat vuur deze veld dag een hoofdrol speelt. Buiten leert Jan-Willem belangstellenden om zelf gevelplanken te branden met een forse gasbrander, terwijl binnen Laureano Boerman en Anne-Kee Deelen hun rookloze Rocket Stove op stoken. Er is warme koffie en niet veel later vindt de warme chocolade van Anne-Kee gretig aftrek bij de aanwezigen. Het in aanbouw zijnde *tiny house* van Martijn is voortdurend druk bezocht. Van werken komt vandaag even weinig voor de sympathieke zelfbouwer. Ieder uur drommen de *tiny house lovers* samen voor het tv-scherm om te luisteren naar het verhaal van enkele deskundigen. Noortje bijt zelf het spits af en vertelt spontaan over haar eigen *tiny house* avonturen. Over massief bevroren watertanks, de geurtjes van het eco-toilet ('als die vol raakt ruik je het echt wel!') en de tijdelijkheid van hun woonstek. Ronald van den Berg van Top-Systems legt zijn toehoorders de details van het door *tiny housers* veel gebruikte Victron-accusysteem haarfijn uit en in de laatste sessie is het woord aan Rogier, die vertelt

over de natuurlijke isolatie van Isovlas. De informatie is verhelderend voor de bezoekers, maar leuker is eigenlijk nog het contact met gelijkgestemden. Ieder heeft zijn eigen verhaal. Zo is een student helemaal vanuit Arnhem afgereisd naar de Maasstad. Hij heeft het idee opgevat om *tiny houses* in de achtertuin van ouderen te plaatsen. Studenten kunnen hier dan in wonen in ruil voor hulp. Het omgedraaide principe van een mantelzorgwoning. Probleempje is wel dat de woning op die basis moet verdwijnen als de hulpbehoevende komt te overlijden. Tessa en Friedhelm duiken na een presentatie snel voor de aandachtig luisterende groep om aandacht te vragen voor hun plan. Zij willen de onzekerheid van een *tiny house* op een tijdelijke locatie tackelen door met een vijftiental mensen een stuk grond in de regio Rijnmond te kopen. *Tiny house*-bouwer Ties Bosman is ook van de partij. Niet om zijn vakmanschap aan te prijzen, maar om een van zijn klanten kennis te laten maken met de verschillende mogelijkheden. Hij denkt te weten waarom mensen zo blij worden van een *tiny house*. Het is de hunkering naar saamhorigheid. Die zijn we volgens de ervaren timmerman een beetje kwijt geraakt. Er zijn vast nog wel meer redenen te noemen, maar het is wel een warme gedachte op de koude weg naar huis.

> Warme chocolademelk vanaf de Rocketstove.

Beschermen zonder verf met oude Japanse behandelmethode

Duurzame GEVEL? BRAND maar los!

Voor de bescherming van de houten gevel van je huisje liggen verf en lak natuurlijk voor de hand. Het kan ook anders. Steek je gevel planken gewoon in de fik! Uiteraard wel met de nodige controle, maar je krijgt zo zonder kwast wel een duurzame gevel. Een nadeeltje is dat er maar een kleur is: zwart!

Voor de ingang van de loods van de Tiny House Academy in Rotterdam verzamelt Jan-Willem van der Male mooie blankhouten planken bijeen. Naast hem staat een grote gasfles en een forse gasbrander. Zijn workshop *hout branden* kan beginnen! Als de vlam ontstoken is richt Jan-Willem de brander op de op balken liggende plank. Centimeter voor centimeter blakert het hout zwart.

Het is een aloude Japanse manier van het verduurzamen van hout. In eerste instantie ontstaan om dorpjes te beschermen tegen totale verwoesting door vuur. Door de oppervlakte van de gevelplanken eerst aan te branden slaat het vuur minder snel over en zo worden vele dorpen behoed voor totale verwoesting. Gasbranders zijn er in die tijd nog niet. De Japanners zetten de planken rechtop tegen elkaar en steken er

vervolgens een vuurtje onder aan. Zo ontstaat een schoorsteeneffect en wordt de gevelbekleding in no-time aangebrand. Deze techniek heet in het land van de rijzende zon *shou sugi ban* en zorgt naast een brandvertragende werking ook voor een beschermlaag tegen water, insecten en schimmels.

Na het branden pakt Jan-Willem een emmer water en een borstel om de verkoold laag te blussen en de losse deeltjes weg te vegen. Wat over blijft is een plank zoals je die na een brand verwacht. Eentje met een ruwe craquelé houtskool-look. De plank kan zo gebruikt worden als gevelbekleding voor je *tiny house*. Het blijft nog wel een tijdje afgeven en door regen en wind brokkelen er in de loop van tijd ook wat stukjes verkoold hout af. Dat is slechts een cosmetisch probleem, want als het hout goed gebrand is blijft de beschermende functie

in tact. Afhankelijk van de houtsoort gaat deze gevelbekleding tussen de 15 en 20 jaar mee.

Liever een meer gepolijste uitstraling? Dat kan ook. Gewoon met de schuurmachine erover! De beschermende werking is dan echter niet meer optimaal, waardoor oliën noodzakelijk is. Een klusje dat ongeveer iedere vijf jaar moet worden herhaald. Je hebt dan wel een mooie houten gevel, waarin de houtnerven fraai worden geaccentueerd door de verbranding.

Hoewel het branden, blussen en borstelen van houten planken een leuke en gezellige bezigheid is met een groep vrienden zit natuurlijk niet iedereen hierop te wachten. Geen nood! Er zijn enkele bedrijven die gevelplanken volgens deze Japanse methode snel en egaal kunnen brandden in hun eigen oven en er zijn gespecialiseerde bouwmaterialenzaken die gebrand hout in hun assortiment hebben.

Heb je je fraai zwart geblakerde planken klaar? Dan kun je je gevel gaan afwerken. Dit werkt nagenoeg zoals iedere gevelbekleding. Zorg steeds voor open voegen en monteer bij voorkeur met roestvrijstalen schroeven. Onbehandelde *shou sugi ban*-planken dien je wel met fluwelen handschoentjes te behandelen om de verkoolde laag niet teveel te beschadigen. Gebruik dan ook beslist geen spijkers!

Jan-Willem is tevreden over het uiteindelijke resultaat dat de deelnemers hebben afgeleverd. Hij heeft hen eerst laten oefenen op de achterkant van de plank om zo te leren van fouten. De planken van zijn eerste workshops heeft de 'leraar' gebruikt voor zijn eigen *tiny house*, dat momenteel op de Rotterdamse Heijplaat staat te stralen. Als afgestudeerd bouwkundige en master architectuur wil hij nog vele *tiny houses* ontwerpen en bouwen, dus zijn workshops blijft hij ook nog wel even geven!

TOP BOX Energie systeem voor TINY HOUSE

U wilt meer vrijheid en kiest daarom bewust om klein, eenvoudig en duurzaam te leven op tijdelijke locaties waar geen voorzieningen voor water, gas en elektriciteit zijn. Om deze levensstijl te realiseren, onderzoekt u zelfvoorzienende oplossingen en maakt u keuzes.

Top Systems kan u hierbij adviseren. We leveren een compleet energie systeem dat bij u past en ook later nog kan worden uitgebreid. Top Systems levert off-grid energievoorzieningen op basis van zonne-energie. Een combinatie met een netgekoppelde installatie of generator is ook mogelijk. Onze Victron Easy Solar producten bestaan uit een acculader, omvormer, MPPT Solar laadcontroller en groepenkast in een compacte behuizing.

Al meer dan 30 jaar de oplossing voor uw energiebehoefte

Top Systems is al sinds 1984 dé oplossing voor uw energie voorziening. U vindt onze systemen in campers, bedrijfs- en vrachtwagens, boten, tuinhuisen, strandhuisen, tiny houses, vakantiewoningen, industrie en overige solar projecten voor energie opslag. Kortom, op alle plekken waar u energie kunt gebruiken!

Tiny House uitvoering	1600	1600	1600	3000	1600	3000	3000
Accu capaciteit kWh	3,6	4,8	6	7,2	2,5	4,1	5,2
Solar vermogen maximaal Wp	4 panelen	4 panelen	6 panelen	6 panelen	4 panelen	6 panelen	6 panelen
AC (in) of back-up generator (V)	230	230	230	230	230	230	230
Systeem Voltage (VDC)	24	24	24	24	24	24	24
Continu vermogen (W)	1300	1300	1300	2400	1300	2400	2400
Type accu	Lood	Lood	Lood	Lood	Lithium	Lithium	Lithium
Color Control GX Besturingssysteem	nee	nee	nee	ja	nee	ja	ja
Accu monitor BMV 712	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Installatiepakket	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Prijs normaal - Prijzen incl. BTW	~~€ 5.005,-~~	~~€ 5.308,-~~	~~€ 6.538,-~~	~~€ 8.357,-~~	~~€ 7.648,-~~	~~€ 11.842,-~~	~~€ 12.982,-~~
NU 20% KORTING! Prijzen incl. BTW	€ 4.004,-	€ 4.246,-	€ 5.230,-	€ 6.685,-	€ 6.118,-	€ 9.474,-	€ 10.386,-

Optie: Color Control GX besturingssysteem inclusief inbouwdoos en bekabeling.

Voor een vrijblijvend advies of afspraak in onze showroom kunt u contact opnemen met onze adviseur Ronald van den Berg: **0172 - 650737** of **06 - 20 00 19 80** e-mail: **ronald@top.systems**
www.top.systems/systemen/tiny-house.html

ronald@top.systems
www.top.systems
www.energie-opslag.nl

Autonoom leven vergroot je vrijheid en daarom willen meer mensen onafhankelijk zijn van de maatschappijen die water, stroom en gas leveren. Maar wat heb je nodig om je onafhankelijk te maken van het energienet? Klein Wonen Magazine liet zich voorlichten door een expert.

De basis bestaat veelal uit zonnepanelen en/of een windmolen, een accusysteem, een solar-laadregelaar en een omvormer die de accuspanning omzet naar een 230 volt wisselspanning. Dat is duidelijke taal, maar wat heb je nu precies nodig voor bijvoorbeeld je *tiny house*? Een eenpersoons *tiny house* verbruikt voor een koelkast, laptop, telefoon, keukenmachine, verlichting en overige kleine verbruikers circa 1 a 1,5 kW aan energie. Om autonoom te kunnen leven moet de dagelijkse hoeveelheid benodigde stroom van een alternatieve duurzame energiebron komen. Dit zijn in de meeste gevallen zonnepanelen, een windmolen of een combinatie hiervan. Met vier zonnepanelen van zo'n 300Wp heb je meer dan genoeg energie voor de zomer, het voor- en najaar en kun je ook de winter redelijk doorkomen. Desondanks zal je af en toe moeten terugvallen op een alternatieve energiebron zoals een aggregaat. De aggregaat kan via een acculader de accu's weer volledig opladen wanneer er een gebrek aan zonlicht is.

Uiteraard wil je al je 230 voltapparaten gewoon in het stopcontact kunnen pluggen. Dit kan door de omvormer. De omvormer moet een hoger vermogen hebben dan de zwaarste verbruiker of de optelsom van apparaten die je verwacht vaak tegelijkertijd te gaan gebruiken. Daarnaast is de benodigde netto

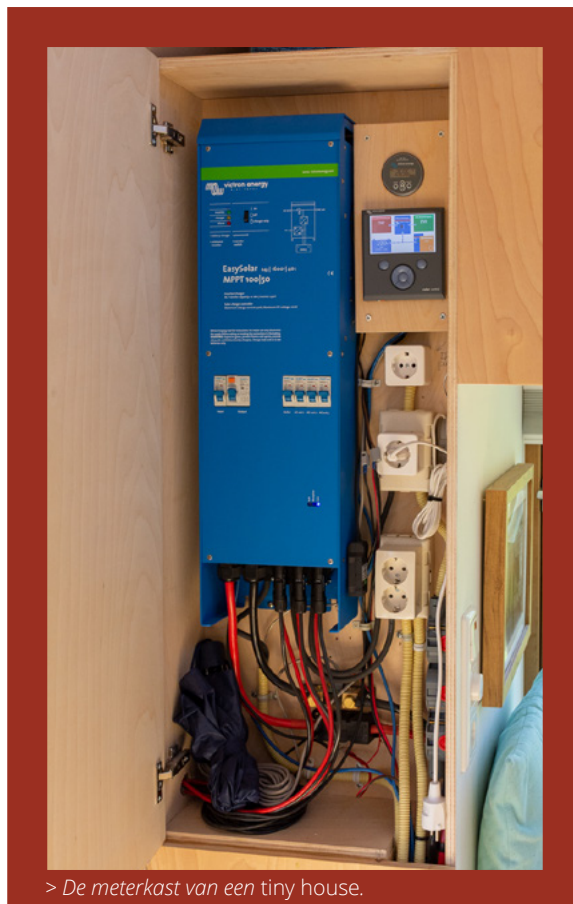
accucapaciteit van belang. In je *tiny house* heb je ongeveer netto 2,5kW nodig. Dan kun je met een volle accu twee dagen vooruit. Dit bereik je met een 12Volt accusysteem met circa 200Ah en bij een 24Volt systeem met 100Ah. Hiermee voorkom je dat je bij een bewolkte dag direct zonder energie zit. Om te zien hoeveel energie er nog in de accu's zit is een batterijmonitor geen overbodige luxe. Op deze monitor kan een alarm worden ingesteld die wordt geactiveerd zodra de minimaal ingestelde accucapaciteit is bereikt.

En dan de alternatieve energiebron zelf. Zonnepanelen worden hiervoor het meest gebruikt. Een conventioneel zonnepaneel bestaat doorgaans uit cellen van poly- of monocristaline. Gemiddeld zullen deze panelen in Nederland even veel energie opwekken per jaar. De zonnepanelen leveren een gelijkspanning en worden aangesloten op een MPPT (Maximum Power Point Tracking) laadregelaar. Deze MPPT laadregelaar levert een continu maximaal vermogen. Het maximumvermogen wordt geleverd bij een bepaalde optimale verhouding van spanning en stroom. Dit is afhankelijk van lichtsterkte, temperatuur en het aantal in serie geschakelde zonnepanelen. Afhankelijk van het aantal panelen en type MPPT worden de panelen in serie en parallel geschakeld. Zonnepanelen leveren in de zomer en in het voor- en najaar circa vier keer het vermogen van het paneelvermogen (paneel vermogen wordt uitgedrukt in Wp). In de wintermaanden levert een zonnepaneel gemiddeld 0,8 keer het paneelvermogen.

In Nederland heb je dus in de zomer teveel vermogen uit je panelen of in de winter te weinig. Hiervoor is helaas geen oplossing, tenzij je wilt verhuizen naar een plekje dicht bij de evenaar! De panelen die op een MPPT worden aangesloten moeten allemaal dezelfde instalingshoek hebben ten opzichte van de zon.

Plaats je zonnepanelen op twee verschillende hellingsvlakken of windrichtingen, dan heb je ook een tweede of misschien wel een derde MPPT nodig. Zonnepanelen werken overigens niet in de schaduw dus plaats je huisje nooit onder de bomen.

De zelf opgewekte energie moet natuurlijk ook worden opgeslagen. Daarvoor heb je een accubank nodig. Dit kun je doen met lood- of lithiumaccu's. Wanneer je de keuze maakt voor loodaccu's dan kun je het beste kiezen voor accu's die veel cycli kunnen maken en goed bestand zijn tegen diep ontladen. De aanschafprijs van een loodaccu is veel lager dan die van een lithiumaccu. Om de levensduur van een loodaccu te verlengen is het aan te raden de accu's 50 á 60 procent te ontladen en nooit dieper dan 70 procent. Wanneer je ervoor kiest om dieper te ontladen zal de levensduur van de loodaccu sterk worden verkort. Door het chemisch proces in de loodaccu gaat er namelijk altijd energie verloren. Bij gebruik van een lithiumaccu heb je bijna geen verlies bij het laden en ontladen. Met de juiste acculader kan deze snel worden geladen en ontladen. Een lithiumaccu kan bovendien ook veel dieper ontladen worden dan een loodaccu zonder dat er schade optreedt. Dit tot wel circa 95 procent. Wel moet er bij een lithiumaccu altijd een restcapaciteit overblijven. Bij een volledige ontlading zal de lithiumaccu niet meer geladen kunnen worden en zal er een nieuwe accu moeten worden aangeschaft. Het

> De meterkast van een tiny house.

is daarom noodzakelijk om de lithiumaccu te beveiligen, zodat deze onder een ingestelde waarde van circa 80 procent alle verbruikers ontkoppeld van de accu's. Het aantal cycli die een lithiumaccu kan maken is ook nog eens veel hoger dan een gemiddelde loodaccu. Dus wanneer je alle voordelen van de lithiumaccu bij elkaar optelt kom je waarschijnlijk tot de conclusie dat een lithiumaccu een stuk voordeliger is dan de loodversie.

Het is uiteraard noodzakelijk om de accu op de juiste wijze aan te sluiten. Hiervoor heb je de juiste kabeldikte en perskabelogen nodig. De dikte van de accukabels is uit te rekenen door de stroom die er gaat lopen te delen door drie. De uitkomst dient naar boven te worden afgerond om tot de juiste kabeldikte te komen. Tevens zal bij iedere vijf meter langere kabel de uitgerekende dikte worden verdubbeld. Ook moet

de juiste zekering zo dicht mogelijk bij de energiebron worden geplaatst. De waarde kan worden bepaald door het piekvermogen te delen door de accuspanning en die uitkomst te delen door drie.

Voor elk type woning kan een één- of driefase autonoom systeem worden aangebracht, mits genoeg ruimte voor de zonnepanelen. Zorg voor een juiste balans tussen het aantal zonnepanelen, de omvormer en de accubank. Raadpleeg uiteindelijk regelmatig de accumonitor. Zo word je je meer bewust van je verbruik wat een enorme energiebesparing kan opleveren!

DUURZAME gehaakte MAKE-UP PADS van katoen

Wattenschijfjes of *demake-up pads*. Ik gebruik ze elke dag om mijn gezicht te reinigen met een verkwikkende gezichts lotion. Na gebruik gooi ik ze weg. Eigenlijk best zonde, zoveel katoen weggoaien....

Dus bedacht ik dat het misschien anders kon. Duurzamer. Ik handwerk graag, dus leek het mij leuk om katoenen *pads* te maken, die ik meerdere keren kan gebruiken. *Pads* die ik in een wasnetje gewoon mee kan wassen in de wasmachine met mijn andere was. Met een klein lusje eraan, zodat ik ze eventueel ook nat aan een haakje kan laten drogen of ze gewoon schoon *voor-de-pak* aan op kan hangen.

Enthousiast pakte ik mijn haaknaalden en wat restbolletjes katoen. Na wat uitproberen met verschillende steken kwam ik er al snel achter dat ik een klein beetje structuur in mijn *pad* wilde. Zo kan ik mijn gezicht gelijk een beetje scrubben.

Het is een klein werkje, dat heerlijk op de bank of in de tuinstoel te maken is. Het duurt ongeveer 15 minuutjes om een *pad* te haken. Het patroon kun je onderaan deze pagina downloaden en ik heb er ook een tutorialfilmje van gemaakt. Deze kun je zien door een klik op de YouTube-button.

TIP

De *pads* zijn ook uitermate geschikt om als cadeautje weg te geven. Maak er bijvoorbeeld 7, voor elke dag van de week een!

Heel veel plezier met maken!

GEEN HANDWERKHANDJES?

Kun je niet haken, maar wil je wel die leuke duurzame *pads* hebben? Ze zijn tijdelijk te koop in de Klein Wonen Magazine-webshop. Een setje van 7 stuks heb je voor slechts € 7,95. Ga meteen naar de webshop >>>

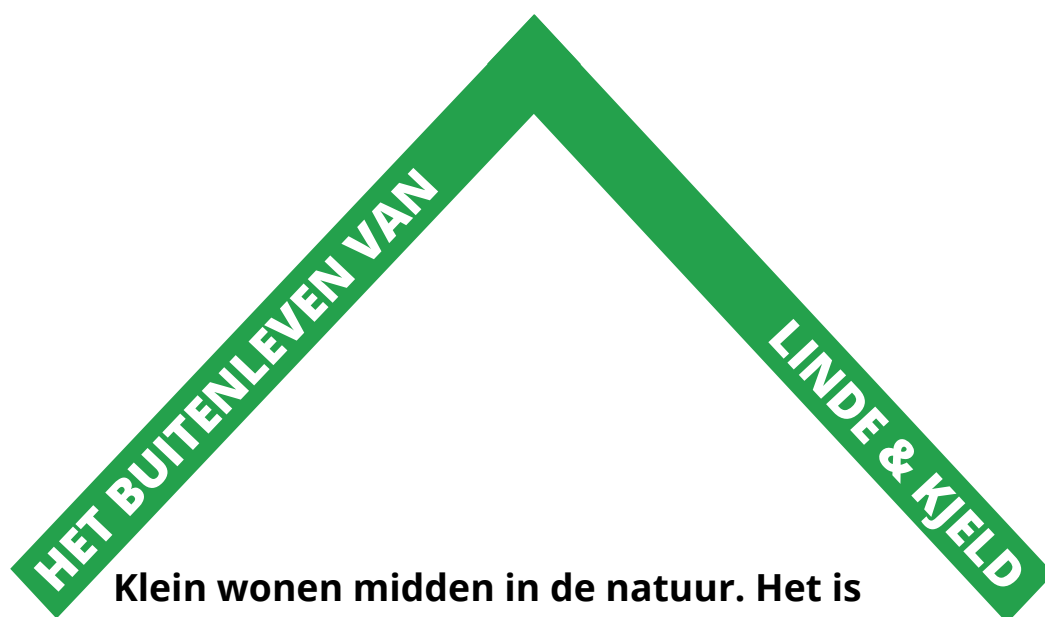
**DOWNLOAD
hier het
PATROON**

Linde en Kjeld leven met de natuur op uitgestrekt Flevolands landgoed

„Je **VOELT**
hier de **RUST**
en ademt
SCHONE LUCHT”

Klein wonen midden in de natuur. Het is een droom voor velen. Linde Hullegie en Kjeld Metsemakers knijpen elkaar nog wel eens in de arm, maar dromen doen zij niet. Zij hebben geen tuin rond hun *tiny house*, maar een compleet natuurlandgoed. „Het is echt een paradijs”, zegt Linde met een grote glimlach, terwijl zij vanaf haar veranda uitkijkt op de weidse groene omgeving van deze voormalige kraamkamer van de Flevolandse bossen.

De boterbloemen bloeien prachtig op de terpweide waarop het *tiny house* van Linde en Kjeld idyllisch staat te pronken. „We kunnen vanaf ons huis prachtig ver kijken. In de verte zien we de koeien grazen en de schaapskooi is op honderd meter van ons vandaan. Je voelt hier de rust en ademt schone lucht”, vertelt Linde, terwijl de stilte langzaam wordt verstoord door het aanzwellende geblaas van schapen. Al snel wordt het huisje van het gelukkige stel omringd door grazende bollen wol. Linde pakt een van de lammetjes. Haar knuffels worden beantwoord met een kusje op haar oor. Kjeld kriebelt het jonge dier even onder zijn kin. „De herder komt hier elke dag langs met een kudde Drentse heideschapen. Een oersoort, net als de Mangalitsa wolvarkens en Brandrode runderen, die we hier hebben. Zo houden we zeldzame diersoorten in stand en doen meteen wat aan de voedselproductie op het landgoed, want het moet een eetbaar natuurgebied worden dat mens en natuur dichter bij elkaar moet brengen”, legt Kjeld uit.

Het landgoed ligt aan het Vossemeer dat de Flevopolder scheidt van het oude land bij Kampen en draagt de naam Roggebotstaete. Tot 1957 is dit stukje Nederland nog Zuiderzee en eenmaal drooggelegd kweekt Staatsbosbeheer hier de bomen voor de aan te leggen natuurlijke percelen op het nieuw gewonnen land. Dertien jaar geleden is het gebied aangewezen als natuurlandgoed met als doel mensen de natuur en een gezonde leefstijl te laten ervaren. Linde en Kjeld wonen nu al tien maanden in dit natuurparadijs. „We leefden eerst in een studentenhuis en daarna hebben we twee jaar gereisd. Tijdens onze reis wilden we ook ontwikkelen hoe we zouden willen wonen. Telkens als we dan in steden waren, hadden we zoiets van 'bléééh'. Dat is niks voor ons. We werden juist blij als we in de natuur waren. Eenmaal thuis besloten we een *tiny house* te bouwen en kregen we de kans om voorlopig voor drie jaar hier op Roggebotstaete te wonen. De terp waarop we staan heeft een woonbestemming, dus dat maakte het een stuk gemakkelijker met de vergunningen. Ons *tiny house* is een dienstwoning. In ruil voor het wonen hier werken we op het landgoed. Kjeld is hier de hele dag bezig en ik werk er nog naast. Er moet toch wat inkomen worden verdiend!”, lacht Linde, die als sportdocente op een middelbare school actief is.

De twee geluksvogels genieten met volle teugen van het buitenleven rond hun huisje. „Je leeft hier echt in de natuur. Je

> De bijenstal.

> Linde en Kjeld helpen mee de schaapskudde op te drijven.

hoort veel slechte verhalen over de natuur. Dat die steeds meer wordt bedreigd. Dat is natuurlijk ook zo, maar hier merk je daar weinig van. Liefst 65% van de vegetatie in Flevoland groeit op het landgoed. De natuur is hier leidend en dat is een fijn gevoel”, vertelt Kjeld. Linde knikt instemmend. „Als ik de deur uitga stap ik in het gras in plaats van op een stoep. In de lente wandel ik dan door de boterbloemen via een bruggetje over het slootje waar je regelmatig een ijsvogel ziet zitten. Ik hoor kikkers kwaken, vogels fluiten en af en toe komt zelfs de koekoek over vliegen. Dat heb je toch bijna nergens!”

Hun droom om buiten in de natuur te leven is voor Linde en Kjeld op Roggebotstaete helemaal uitgekomen. „We zijn veel buiten. Dat kan ook niet anders, want we hebben meer land dan huis. Er is

hier een voedselbos en een grote moestuin, dus daar eten we lekker van. We wandelen regelmatig over het landgoed. Langs de bijenstal, die we helemaal vrij hebben gemaakt van bomen om de bijtjes zoveel mogelijk licht te geven, de oude Belgische druivenkas met druiven, paprika's en kruiden, het jonge eikenbos en de twee grote waterpartijen. Daar loopt een dijkje doorheen en komen we allerlei watervogels tegen. Er is ook een boskamer met een tent, een kookkampvuur en een pizzaoven. Daar kunnen groepen gezellig buiten in de natuur eten.”

Het buitenleven is voor Linde en Kjeld ook op hun eigen veranda, die gezellig is ingericht met meubilair van natuurlijke materialen. „Die hebben we allemaal gemaakt van wat we hebben gevonden in de natuur. Het kost geen geld en is toch veel mooier dan een

plastic tuinset? En als het kapot is kan ik het opstoken in onze houtkachel!”, aldus Kjeld, die een overkapte veranda een aanrader vindt voor iedereen met een klein huis. „Het is een essentieel onderdeel van ons huis. Ten eerste voor de wateropvang, want je hebt veel meer dakoppervlakte en dus meer wateropbrengst voor de watertanks. Je staat ook niet meteen vanuit je huis in de modder en je hebt een droge plek om je schoenen uit te doen. Het draagt echt veel bij aan het comfort. Het nodigt ook uit om sneller buiten te zijn. Ook als de temperatuur 's-avonds daalt blijft de warmte nog een tijdje onder de overkapping hangen. Zo kun je mooi langer gezellig buiten zitten en lekker vanuit onze hangmat genieten van de prachtige zonsondergangen!”

MEER
FOTO'S

Een makkelijk moestuintje

'Kies GROENTES die SNEL groeien'

Jelle Medema vindt dat mensen vééél te moeilijk doen over moestuinieren. Hij heeft nul groene vingers en wordt al moe bij de gedachten aan onkruid wieden en spitten. Hij houdt graag tijd over voor sporten en het spelen in zijn rockbandje, dus bedacht hij een gemakkelijke manier van moestuinieren. Zijn formule is inmiddels een groot succes en nu runt hij samen met Saskia, Robbin en Arjen zijn eigen bedrijf De Makkelijke Moestuin.

Hoi, ik ben Jelle van de Makkelijke Moestuin. Klein Wonen Magazine vroeg of ik wilde schrijven over mijn moestuin. Ja hoor, leuk! Zolang je me maar niet neerzet als 'moestuinexpert', want dat ben ik niet. Waar ik wél veel vanaf weet is zoveel mogelijk bereiken met zo min mogelijk moeite. En dat geldt ook voor mijn moestuin.

Maar een moestuin kost toch juist veel moeite?

Nee hoor, da's een misverstand. Bij een moestuin denken de meeste mensen aan een flinke lap grond. Want anders brengt het niets op, toch? En dan nog al die uren spitten, onkruid wieden, bemesten... Maar het hele jaar door lekkere groentes kan ook anders. Met veel minder moeite en zelfs meer resultaat.

Kijk, als jij één of twee moestuinbakken neerzet en die het grootste deel van het jaar optimaal gebruikt, dan zal je je verbazen over de opbrengst. Want die is genoeg om je een groot deel van het jaar van salades te voorzien. Plus nog veel andere groentes en kruiden. Uit een paar vierkante meter moestuinbak haal je namelijk veel meer dan je je nu kan voorstellen.

Méér oogsten op minder oppervlakte

Uit een Makkelijke Moestuin oogst je tot vijf keer zoveel als uit een andere moestuin met dezelfde oppervlakte. Dat komt omdat je je moestuinbak zó opzet dat je groentes alles krijgen wat ze nodig hebben: genoeg zonlicht en lucht, genoeg voeding en vocht en precies genoeg ruimte om goed te groeien.

Doe je dat in een keer goed, dan heb je het meeste werk al gedaan. Gebruik je dan ook nog een aardemix die je jaar in jaar uit in je bakken kan laten, dan ben je meteen klaar voor de jaren daarop. En heb je maar weinig ruimte nodig.

Kan je daar dan zoveel uit oogsten?

Jazeker. Maar dan moet je ook groentes kiezen die snel en makkelijk groeien, en veel opbrengst geven. Daarom zet ik wél peultjes en sla in mijn bakken, maar geen bloemkool. Want bij de laatste is dat precies andersom. Bovendien kan je van veel groentes lange tijd plukken, in plaats van alles in een keer te oogsten. Tegen etenstijd loop ik de tuin in en pluk hier wat blaadjes sla, daar een paar radijsjes, een komkommertje, wat peterselie... Superleuk om te doen en véél lekkerder dan uit de supermarkt. En zonder al die nare plastic verpakkingen.

De volgende keer vertel ik je wat meer over welke groentes veel opbrengen, en die dus het meest interessant zijn voor een kleine moestuin.

Ook een moestuin op mijn manier?

Starten is easy. Je maakt een moestuinbak die je kan onderverdelen in vakken van 30 bij 30 cm. Op mijn site staat een [kluspagina](#) om je daarbij te helpen. Je plaatst de bak op een zonnige plek in je tuin of op je balkon en vult 'm met aardemix. Daarna download je mijn gratis [Makkelijke Moestuin-app](#) en die helpt je stap voor stap van zaaien tot oogsten.

Succes!

Gezond KOKKERELLEN met REGINA

Deze frisse lentesalade smaakt niet alleen heerlijk, maar is ook erg gezond! Ik heb als hoofdbestanddeel gekozen voor raapstelen. Een beetje een vergeten groente, maar daardoor prima geschikt voor een originele salade.

Raapstelen zijn eigenlijk gewoon de jonge plantjes van meirapen, koolrapen of Chinese kool. Doordat je ze dicht op elkaar zaait ontwikkelen ze geen knollen en oogst je de jonge groene blaadjes. Ze zitten boordevol vitaminen, waaronder veel A, B, C en K, en mineralen als calcium, ijzer, magnesium, kalium en zink. En dan is deze groente ook nog eens zwavel- en vezelrijk. Kortom, goed voor onder meer de botten, maar raapstelen dragen ook bij aan het voorkomen van diabetes en hart- en vaatziekten en het ontgiften van de lever.

Radijsje zijn misschien een beetje ondergewaardeerd, maar onderschat deze kleine knolletjes niet. Ze zijn namelijk rijk aan ijzer en dus heel goed bij bijvoorbeeld bloedarmoede. De vezels in de radijsjes stimuleren bovendien onze darmwerking. De knolletjes zuiveren ook nog eens de nieren en dat is weer goed voor onze huid.

Tomaten zijn bijna onmisbaar in een salade. Het zijn een van de meest krachtige antioxidanten. Ze bevatten de vitaminen A, B, C en E. Verse tomaten en tomatenextracten verlagen de totale cholesterol (LDL-cholesterol). De avocado en amandelen zorgen dat we gezonde vetten binnen krijgen en zijn rijk aan mineralen. Deze vetten heeft ons lichaam nodig om de vitaminen A, D, E, en K op te nemen.

Dus meer dan voldoende gezonde redenen om deze salade op tafel te zetten, maar het allerbelangrijkste is natuurlijk dat het heerlijk smaakt!

Voeding is een rode draad in het leven van **Regina Frakking**. Zij is een ervaren kok en geeft les in het MBO aan koks in spé. Tevens is zij gediplomeerd gewichtsconsulente en helpt zij met haar bedrijf Afvallen Huizen mensen aan een gezonde leefstijl door samen goed te kijken naar het voedingspatroon en met kleine veranderingen een groot resultaat te halen.

BENODIGDE INGREDIËNTEN (2 PERS.)

Voor de salade

Raapstelen	1 bos
Krop sla	1 krop
Tomaat	1 stuks
Avocado	1 stuk
Radijs	1 bosje
Peer	1 stuk
Volkoren pasta, ongekookt	50 gram
Geitenkaas	100 gram
Amandelen	30 gram

Voor de dressing

Peterselie	1 bos
Knoflook	1 teentje
Mosterd	1 tl
Sjalot/ lente ui	1 stuk
Appelazijn	100 ml
Olijfolie	300 ml
Zout en peper	

Frisse lentesalade

Snijd de wortels van de raapstelen en was ze in ruim koud water. Pluk de krop sla en was deze ook. Droog de raapstelen en sla in een slacentrifuge of in een theedoek.

Kook intussen de pasta gaar en spoel deze goed koud. Bewaar de sla, raapstelen en pasta in de koelkast tot gebruik.

Hak voor de dressing de peterselie, sjalot en de knoflook fijn. Doe in een kom de mosterd, appelazijn, zout en peper en roer dit door met een garde. Voeg hier de olijfolie aan toe. Je kan dit ook met een staafmixer doen! Voeg de peterselie, sjalot en de knoflook toe en breng eventueel nog op smaak met zout en peper.

Doe wat dressing in een sla kom. Schil de avocado en snijd deze in plakjes. Leg de avocado in de dressing, zodat deze niet verkleurd. Snijd nu de tomaten in blokjes en voeg deze bij de avocado. De radijs kun je in plakjes of in partjes snijden. Wat jij leuk vindt!

Voeg nu de raapstelen, sla en de pasta toe en meng alles met elkaar. Schep de salade op grote borden. Schil nu de peer en snij deze in partjes en schik ze boven op de salade. Bak daarna de plakjes geitenkaas kort in een pan of onder de grill van je oven en leg ze boven op de salade. Je kunt de salade eventueel afmaken met wat honing.

TIP

Deze salade kun je als maaltijd salade eten, maar smaakt ook heerlijk bij de BBQ. Je kunt ook eindeloos variëren. Vervang de raapstelen een keer door verse jonge spinazie en gebruik eens gepofte paprika i.p.v. tomaat.

WERKWIJZE & TIPS

Voor gezond voedsel hoef je niet altijd naar de supermarkt of je moestuin. Eetbare planten vind je zomaar volop in de vrije natuur of in je eigen tuin! Klein Wonen Magazine plukte dit keer Smalle Weegbree en maakte er iets lekkers mee.

De Smalle Weegbree groeit weelderig in gazons en grasland. Veel mensen zien er een hinderlijk onkruid in, maar het is in feite een zeer nuttig kruid, dat al heel lang medicinaal wordt gebruikt. Archeologen hebben met vondsten bewezen dat de plant al 12.000 jaar geleden werd gegeten.

De plant kan 50 cm groot worden en bloeit met kleine aarvormige onopvallende bloemen, die van april tot en met september bloeien. De jonge blaadjes zijn het lekkerst. Oudere bladeren zijn stugger en taaiër. Als je regelmatig het blad snoeit levert dat een veelvoud aan jonge bladeren op.

Het is wetenschappelijk aangetoond dat de Weegbree bij huidontstekingen genezend werkt. Uitwendig wordt het kruid dan ook gebruikt om het bloeden te stelpen, wonden te genezen en schijnt het steenpuisten te laten verdwijnen. Gekneusd vers blad wordt gebruikt tegen brandnetel-irritatie, maar ook bij snij- en brandwonden. Tevens verlicht het bij insectenbeten.

Weegbree heeft ook een antibacteriële werking. Het wordt in de traditionele geneeskunde onder andere toegepast bij: diarree, blaasontstekingen, leverkwalen en maagkrampen.

Daarnaast is het een urine afdrijvend middel omdat het vrij veel kiezelzuur bevat en heeft het een positief effect tegen verkoudheid. Voor wie wil stoppen met roken is het eten van Weegbree ook het proberen waard, want het zou een afkeer tegen tabak op wekken. Kortom een nuttig plantje!

De plant zit boordevol goede mineralen en werkzame stoffen. Onder andere vitamine A, B en C, minerale zouten en looistof. Het helpt je weerstand te verhogen en werkt op deze manier preventief tegen allerlei ziektes. Eet dit plantje dan ook gerust elke dag door bijvoorbeeld een paar blaadjes te versnipperen op je broodbeleg of in de soep, er thee van te zetten of het fijngesneden door de sla te mengen.

De smaak van de jonge blaadjes van de Smalle Weegbree komt een beetje in de buurt van spinazie. Je kunt het plantje dan ook op dezelfde manier gebruiken in de keuken. Klein Wonen Magazine heeft een paar recepten uitgetoet met dit wondertje

PLANTEN OM OP TE VRETEN!

SMULLEN van SMALLE WEEGBREE

van de natuur. Hieronder vind je de download van onze recepten van Smalle Weegbreesoep en Smalle weegbree Pesto.

LET OP!

Er zijn een aantal regels voor het plukken van wilde planten. Pluk alleen voor eigen gebruik en wat je nodig hebt. Blijf van beschermde en zeldzame planten af en laat genoeg staan voor de insecten en dieren. Verder is het aan te bevelen om geen planten te plukken die vlak naast een weg staan. Houd bij het plukken van bessen en bloemen van struiken boven de kniehoogte aan voor het plukken. Dit in verband met urinesporen van katten en vossen.

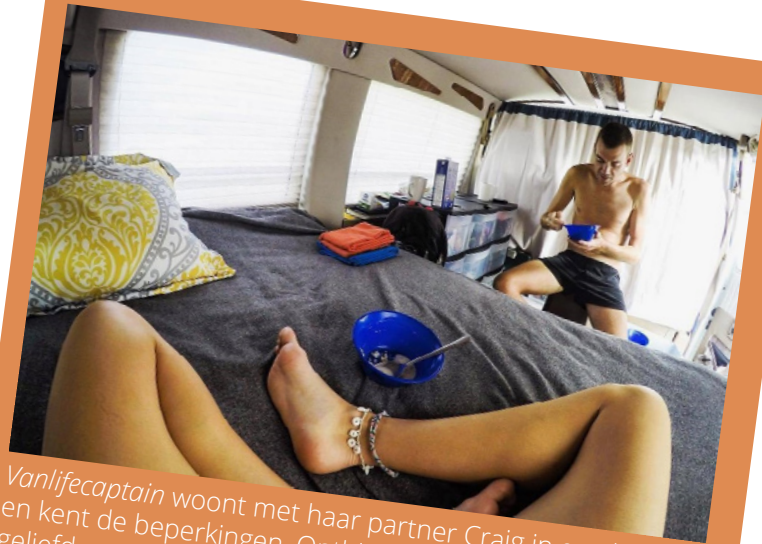

DOWNLOAD HIER ENKELE HEERLIJKE RECEPTEN MET SMALLE WEEGBREE

SOCIAL SMALL TALK

Bewoners van kleine woningen laten net als ieder ander graag hun belevenissen zien via social media. Klein Wonen Magazine volgt hen met plezier en verzamelt ieder kwartaal een aantal leuke, interessante of mooie *posts* van over de hele wereld.

Vanlifecaptain woont met haar partner Craig in een busje en kent de beperkingen. Ontbijten doet zij op bed en haar geliefde op een omgekeerde vuilnisbak!

Greenhackbg geniet van de ondergaande zon in de ingegraven oude badkuip bij zijn *tiny house* in de Zweedse permacultuurgemeenschap bij Stjärnsund.

Genieten van de sterren vanuit je eigen woonboot met je eigen kleine zeeman! Dat is een waar momentje van geluk voor *Kids on boats* uit het diepe zuiden van Spanje.

Emily Sunday ontdekt het voordeel van het ontbreken van deuren in haar *tiny house*. Ze kan haar kinderen zichzelf zien vermaken zonder dat ze het door hebben!

De Zaanse *Francoisek* bewijst dat je ook op je kleine woonboot een lentetuintje kunt aanleggen.

Koken in haar *tiny house* is voor mrs. *Jamison* zoveel leuker dan in de huizen en appartementen waar zij eerder woonde. Alles is precies afgemeten. Het gemis aan een oven lost zij binnenkort op met een zoven!

ALLE FUNDERS BEDANKT!

De start van Klein Wonen Magazine is mede tot stand gekomen door onze geslaagde crowdfunding. Daarvoor zijn wij al onze funders enorm dankbaar! Een vijftal funders koos voor de *reward* coverfoto. Zij krijgen hun geprinte cover binnenkort thuis gestuurd. Dit zijn ze!

Ook waren er enkele pure liefhebbers die met een mooie bijdrage voor een abonnement *Forever* kozen. Dit zijn onze ere-abonnees voor de eeuwigheid:

TED BOOTSMA ELIZE LUTZ ALEXANDER VAN DE KERKHOF

Uiteraard hopen wij dat al onze funders Klein Wonen Magazine net zo trouw blijven als dit trio. Wij blijven keihard werken aan een mooi magazine voor alle liefhebbers van klein wonen in welke vorm dan ook. **Veel leesplezier!**

NOG GEEN ABONNEE?

Ga dan nu naar onze webshop voor een jaarabonnement of een extra voordelig abonnement voor 2 jaar!

